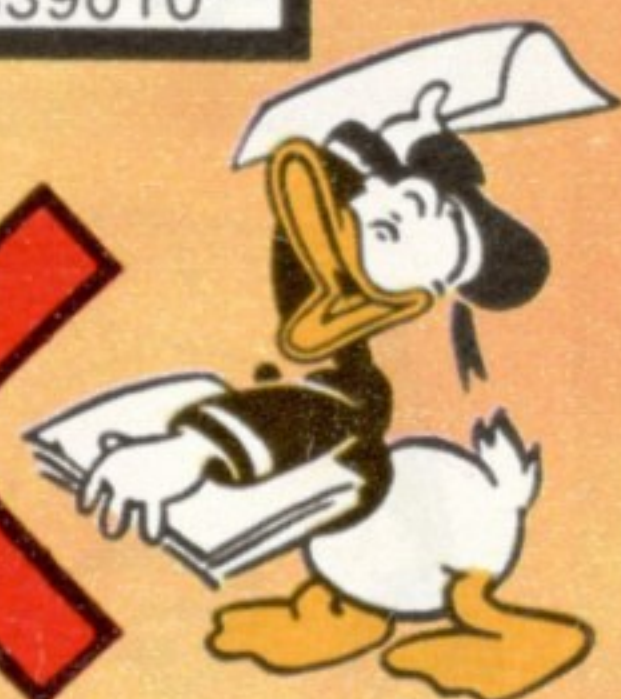

ПОЛИТИКИН

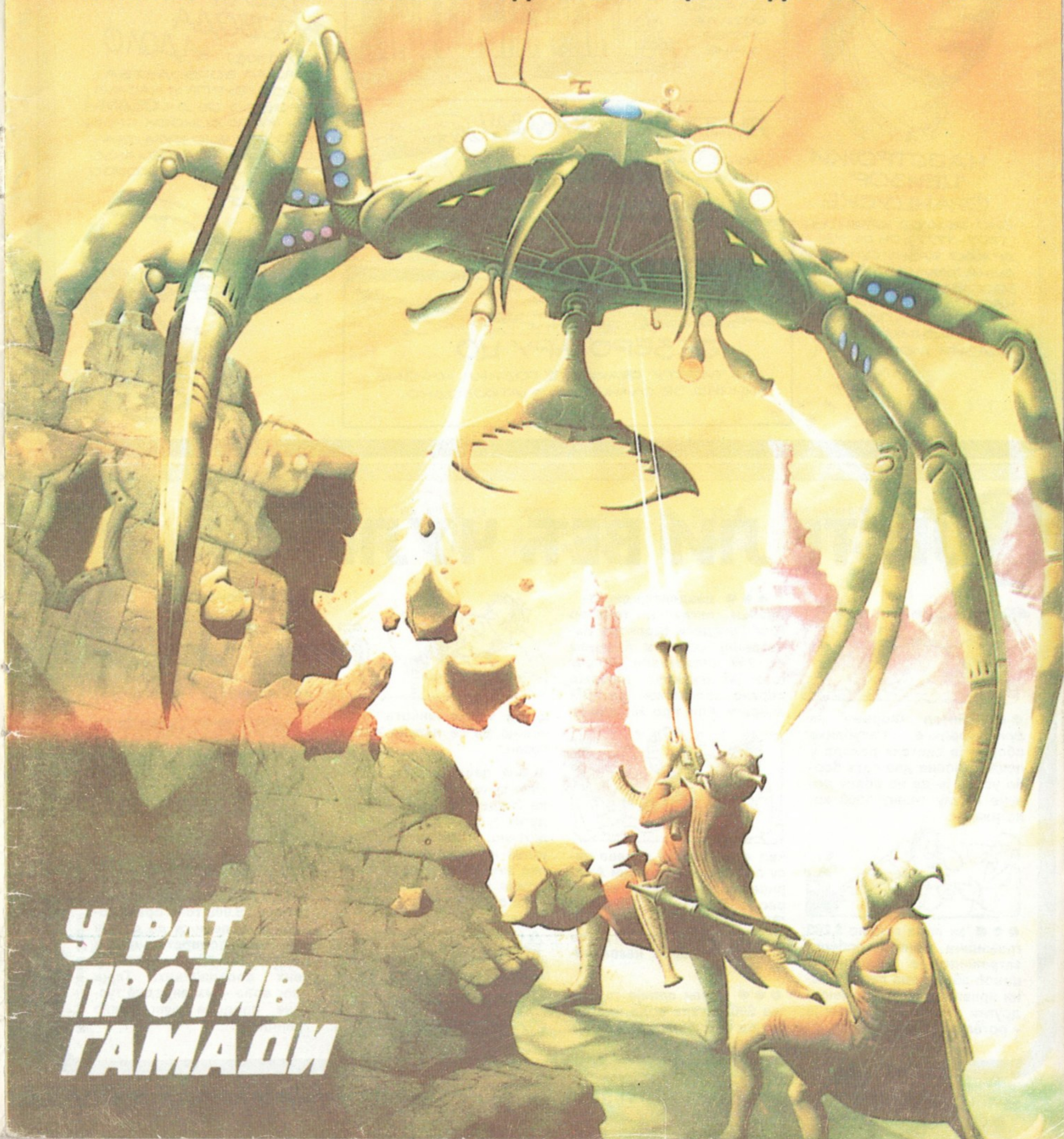
Немачка 3.00 DEM, SAD 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 16.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 600 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 150 SLT, Македонија 70
ДЕН. Р.С.А. 9 Р.

ЗАБАВНИК

17. XI 1995 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVII • ЦЕНА 5 ДИНАРА • БРОЈ 2284

У РАТ
ПРОТИВ
ГАМАДИ

НАЈСТРОЖИ ЦЕНЗОР ФРАНЦУСКЕ

БИО ЈЕ КЛОД КРЕВИЈОН (1707-1777). ОН ЈЕ ИЗДРЖАО КАЗНУ ОД ПЕТГОДИНА ТАМНОВАЊА ЗБОГ КЊИГА КОЈЕ ЈЕ НАПИСАО, А ЗАТИМ ИХ, КАО ЦЕНЗОР, ПРОГЛАСИО ОПАСНИМ ПО ЈАВНИ МОРАЛ.

Ашар Камал

НАЈВЕЋЕ СВЕТИЛИШТЕ У БИЦАПУРУ (ИНДИЈА), САГРАЂЕНО ЈЕ ДА БИ СЕ У њЕМУ ЧУВАЛЕ ДВЕ ДЛАЧИЦЕ ИЗ МУХАМЕДОВЕ БРАДЕ, А БАЗЕН ПОРЕД њЕГА ДА БИ ДАВАО ВЛАГУ КАКО БИ ДЛАЧИЦЕ ОСТАЛЕ УКОВЉАНЕ.

АМЕРИЧКИ СКАКАВАЦ

ЧУЈЕ ЧАК И ФРЕКВЕНЦИЈУ ОД 45000 ВИБРАЦИЈА У СЕКУНДИ.

ЈЕЗЕРО АРУ ЦО

НА ТИБЕТУ СВАКИХ 12 ГОДИНА НАИЗМЕНИЧНО ЈЕ СЛАНО ИЛИ СЛАТКОВОДНО.

ПЕСМА

ЈУЖНОАФРИЧКОГ БУКАВЦА ЗВУЧИ КАО РИКА ТИГРА.

ВЕЛИКИ ВОЈВОДА АДОЛФ

(1817-1905) ВЛАДАР ВОЈВОДСТВА ЛУКСЕМБУРГА И НАСАУА, ВЕРОВАО ЈЕ ДА СЕДМИ СИН УВЕК ДОНОСИ СРЕЋУ. ЗАТО ЈЕ БИО КУМ СВАКОМ СЕДМОМ ДЕЧАКУ РОЂЕНОМ У БИЛО КОЈОЈ ПОРОДИЦИ У њЕГОВОЈ ЗЕМЉИ И ДАВАО МУ СВОЈЕ ИМЕ И КЕСУ ЗЛАТА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● ● ● Питер Форман из Јужноафричке Републике оборио је светски рекорд у пецању после два сата борбе успео је да на обалу довуче ајкулу тешку 1000 килограма.

● ● ● за пола године 8.243 грађанина Санктпетербурга затражило је медицинску помоћ због уједа паса. Главни кривац у овом а и неким другим руским градовима је – ротвајлер.

● ● ● двадесетједногодишњи енглески тенисер Грег Руседски (доскора Канађанин) сервира брзином од 219 километара на сат што је званично најбржи сервис забележен на IBM апарату. Али, пре 20 година,

кад електронске справе нису постојале, леворуки Американац Роско Танер сервирао је брзином од 225 km/h. IBM мери велике сервере од 1990, а Руседски тврди да ће достићи Танеров незванични рекорд.

● ● ● човек попије годишње 800 литара воде или више од 50 кубних метара теч-

ности током живота – довољно да се напуни омањи базен.

● ● ● већина прича о томе како су питони напали човека (мада ова змија има 100 дугих зуба) чиста су измишљотина. Постоји, међутим, један истинит случај кад је ова змијурина напала и прогутала једног малајског деака од 14 година на острву Салебабу.

● ● ● Калифорнија сваке године преплави европско тржиште са 60.000 тона ораха, али убудуће ће, можда, бити друкчије: стручњаци Националног института за пољопривреду Француске,

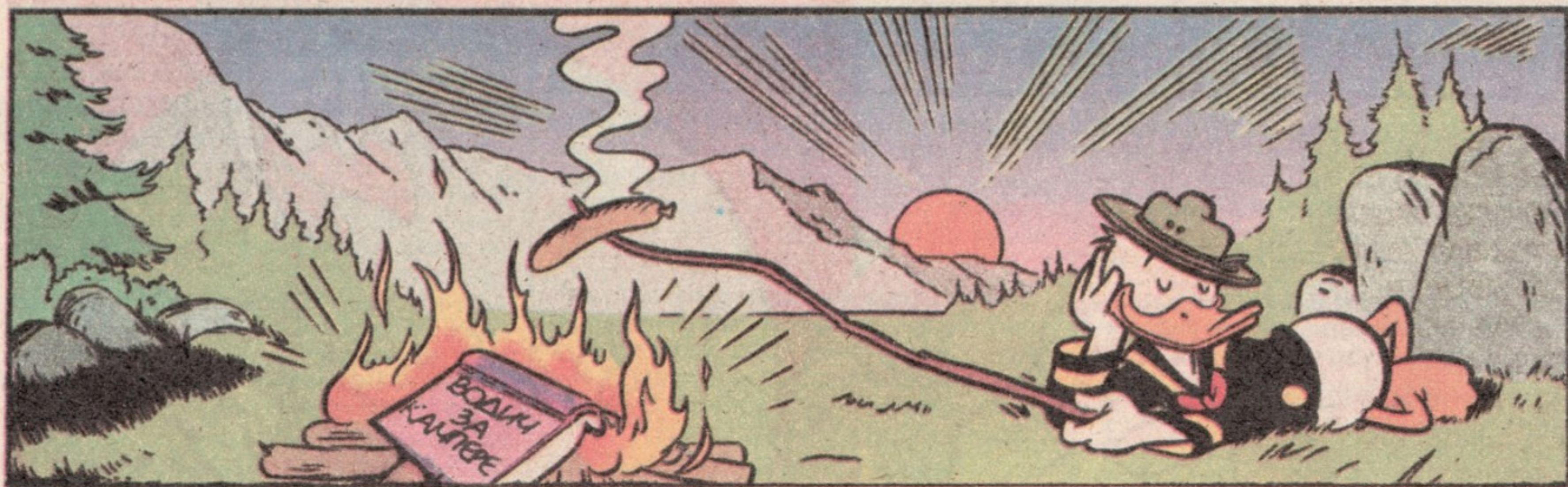
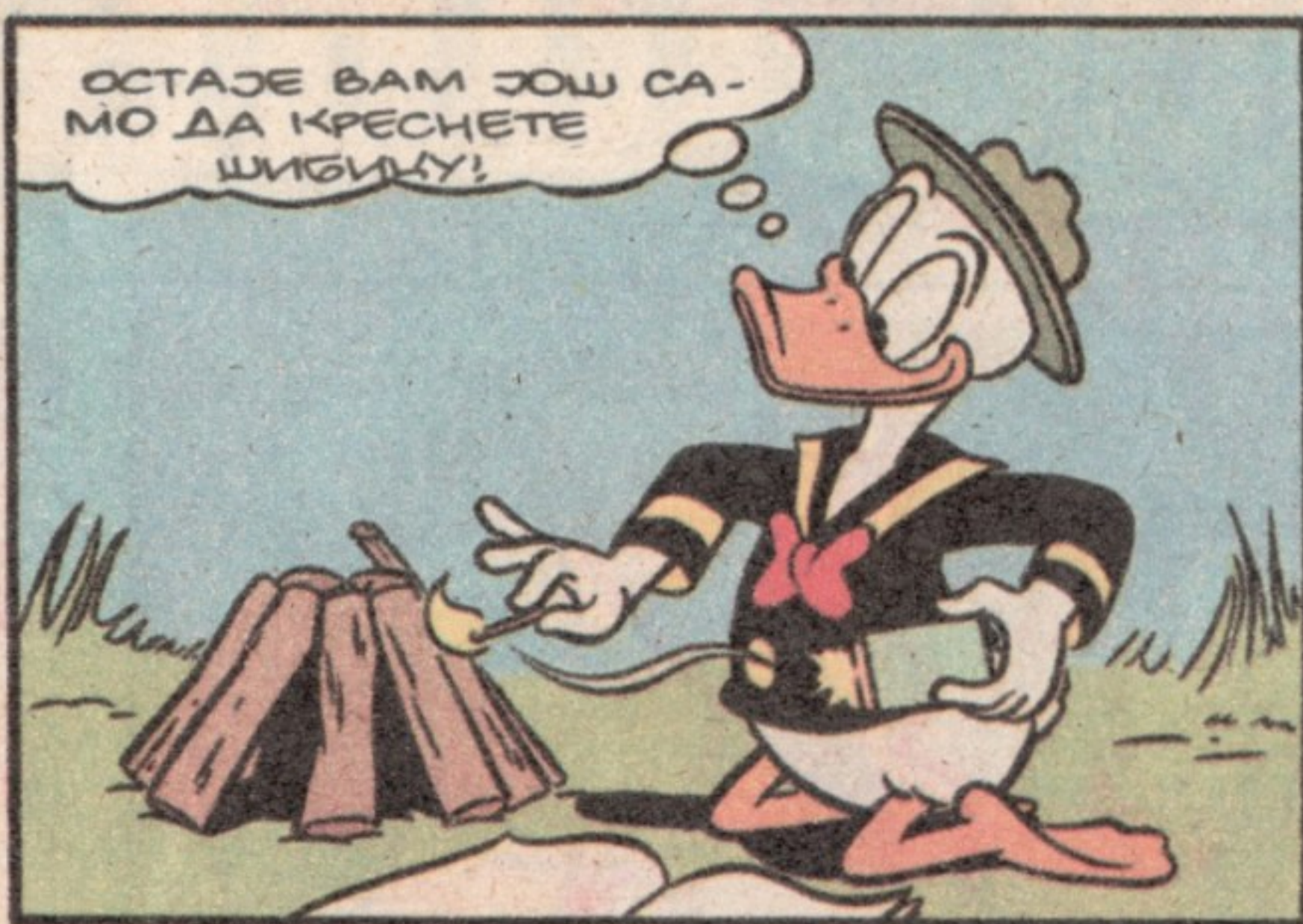
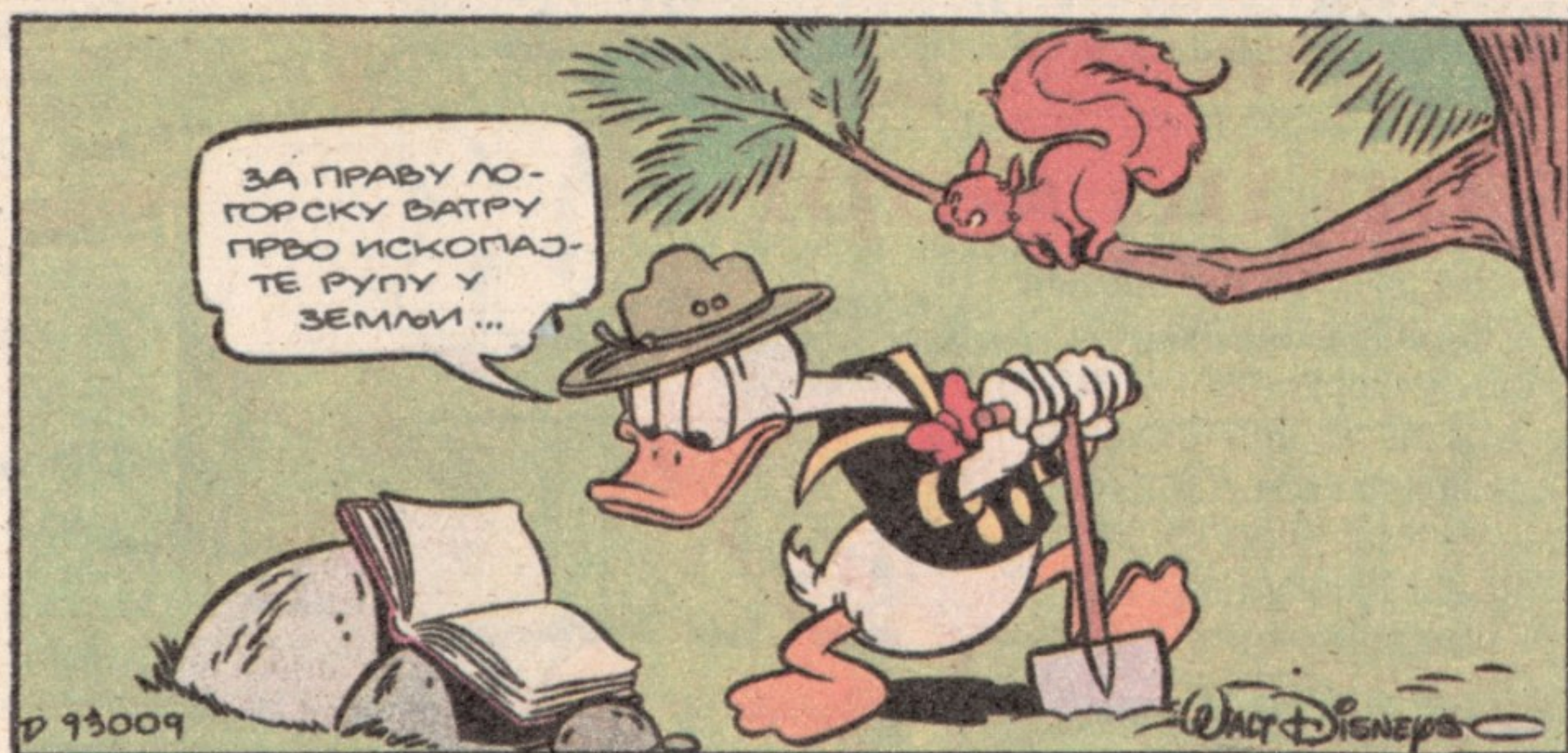

земље која је до сада производила 25.000 тона ораха годишње, успели су да добију две нове подврсте чији је принос 80 одсто већи од свих досадашњих. Тајна овог воћа – изванредна густина плодова дуж сваке гранчице.

Илустровао Зоран Петковић Петко

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

Двобој под Вршачким брегом

ПЕСНИК ПРОТИВ

ГОСПОДАРА НЕБА

*Напуњених пиштоља,
стали су наред поља-
не окренути леђима и
онда, под надзором
секунданата, кренули
бројећи кораке... С
једне стране Милош
Црњански, с друге Та-
дија Сондермајер...*

Милош
Црњански

Тадија
Сондермајер

Трагови догађаја остали су тек у де-
лићима, и то углавном с једне стра-
не. Пишчеве. Ипак, повод двобоја
који се збио 26. септембра 1926.
близу Вршца није сасвим јасан, а и
сам догађај је поприлично магловит.

Милош Црњански је о њему, по поврат-
ку из добровољног изгнанства, у перо ре-
као новинару тек неколико речи:

„...Па и мени је скоро дошао главе онај
чувени генерал ваздухопловства старе Ју-
гославије, Тадија Сондермајер. Изазван,
ја сам њега и још четворицу других офи-
цира увредио и позвао на двобој. Двобој

је заказан близу границе с Румунијом,
близу Вршца. Они су схватили да би ме
свакако један од њих петорице убио, па
су други осим Тадије одбили двобој —
изашао сам на тај двобој, али, ето, жив
сам...”.

Тадију Сондермајера нико ништа није
питао, бар за новине. По повратку Црњан-
ског у земљу, почетком августа 1965,
Сондермајер је још био жив. Умро је две
године доцније. И он у немилости ратних
победника и поратних владалаца.

У заоставштини Тадије Сондермајера
која се чува у Музеју ваздухопловства и

још није сасвим приступачна јавности, ди-
ректор Чеда Јанић открио је његова чети-
ри писма која је исписао дан уочи двобо-
ја: једно жени, два пословним пријатељи-
ма у Београду и четврто француском про-
извођачу авионских мотора. У сваком са-
мо назнака да сутра иде на двобој части и
шта, породично и пословно, ваља преду-
зети ако се не врати. Вратио се, те отуд та
писма и нису отишла адресантима.

Јурили су „Црвеног барона”

А откуд две потпуно различите особе
једна наспрам друге, у двобоју који је по
једног могао трагично да се заврши? По-
уздано се зна једино то да је за све „кри-
ва” авијација.

Син Романа Сондермајера, првог хи-
рурга српске војске а у Првом светском
рату начелника санитета Министарства
војске, Тадија рођен је у Београду 1892.
Студије технике у Немачкој прекинуо је
да би као добровољац учествовао у бал-
канским ратовима. У време пробоја Со-
лунског фронта већ је пилот-извиђач, али

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

га маларија – у јесен 1917 – одводи у Француску, на лечење и опоравак. Не пристајући на дангубу, Сондермајер се пријављује у школу акробације у Поу, коју завршава као најбољи у класи, а одмах потом је питомац Школе гађања у Казоу и окончава је као први међу стрелцима.

Првог марта 1918. примљен је у елитну ловачку групу „Рода“, састављену од шездесетак изабраних пилота-ловаца које је предводио највећи међу савезничким асовима Рене Фок. Било је то у време када су се на небу над западном Европом свакодневно борили против чувеног немачког „Циркуса“, ловачке ескадриле коју је прославио Фон Рихтхофен, познатији као „Црвени барон“.

Са две ваздушне победе и након тешког рањавања, Тадија Сондермајер враћа се у новостворену Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца и креће у организовање спортске и цивилне авијације, да би потом основао и Друштво за ваздушни саобраћај „Аеропут“.

Три приче о једном догађају

Колико се тада пажње поклањало „небеским кочијашима“ сведочи управо Сондермајеров противник у двобоју Црњански. Његове текстове о авијацији „Политика“ објављује на првим странама, а он пише:

„За мене је авијација била нешто што је значило најпунији живот... Радио сам и радим на подизању наше авијатике, чији сам орган „Наша крила“ уређивао. Летео сам и превртао се у ваздуху, што је било више поетично од многих објављених и штампаних песама и литерарних радова многих цењених другова...“

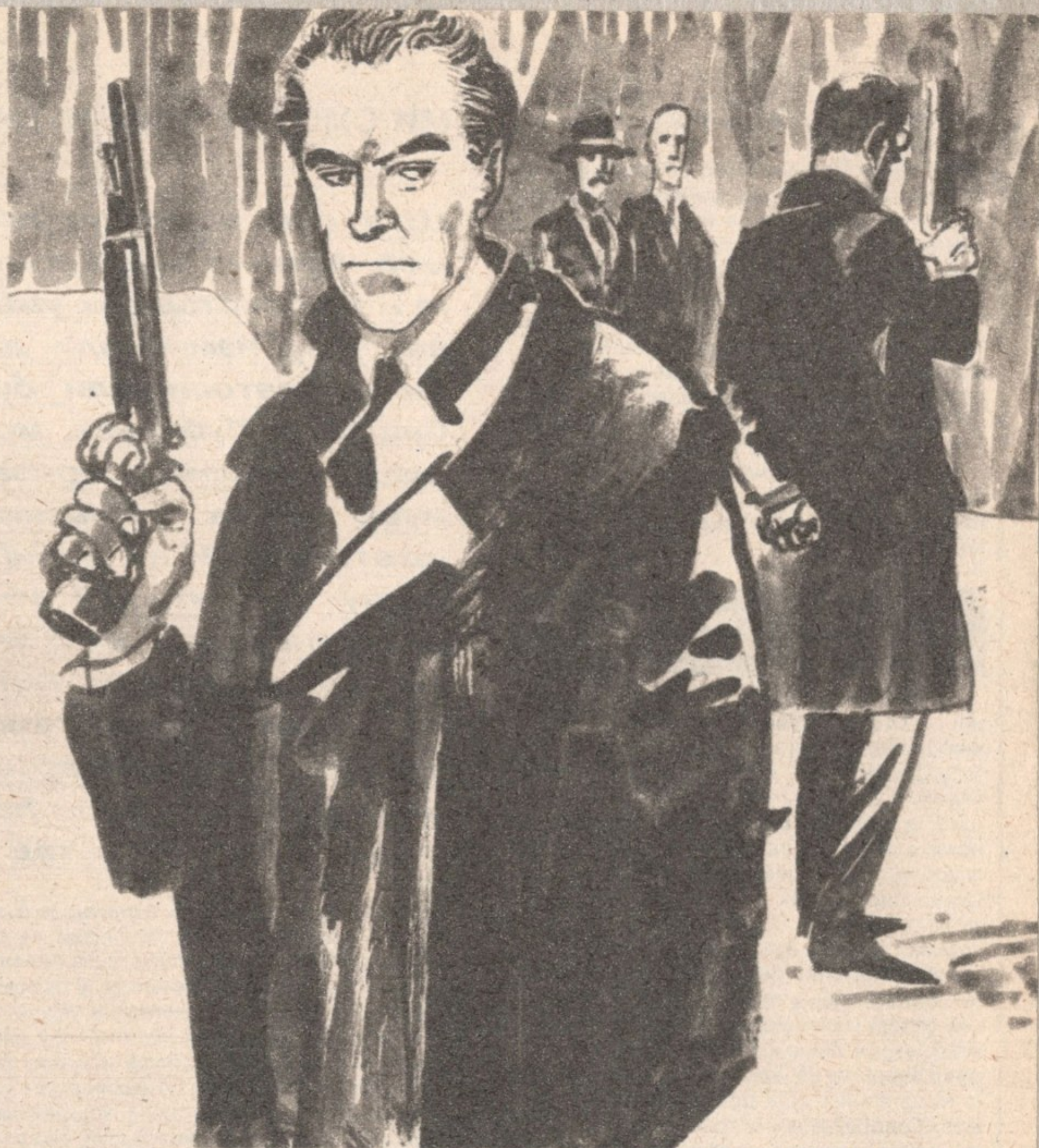
Нажалост, не зна се стваран повод расправе коју су Црњански и Сондермајер одлучили да реше оружјем. Зна се, пак, да је Црњански био прзница, кавгаџија и сасвим несклон компромисима и да је доцније, сасвим уверен да је дубоко у праву, жестоко критиковао и генерала Душана Симовића, тада команданта авијације, односно његову „Тактику ваздухопловства“. Сондермајер је био човек другог кова, углађених манира, радо виђен гост на свим скуповима и баловима. О њему је остала и прича да ретко која београдска дама у то време за њим није гласно уздахнула.

О самом двобоју писани траг остао је једино у тумачењу једне стране, а и он умногоме недоречен. Радован Поповић, Владимир Буњац и Милан Јовановић Стомировић – људи који су се упорно и вредно бавили проучавањем живота нашег великог писца – исписали су прилично различито тај део из иначе бурне биографије Милоша Црњанског. Живот Тадије Сондермајера, па према томе и сам двобој, нико на такав начин није истраживао. Чак нису сачувана ни имена његових секунданата.

Ни Бошко Станишић, у недавно објављеној књизи „Милош Црњански, фудбалер и спортиста“, није успео да одгонетне загонетку везану за само збивање на двобоју. Она траје и даље. Нашим читаоцима, дакле, остаје да се сами одреде за једну од три приче о једном догађају.

Прва прича: по Радовану Поповићу

... А на почетку јесени, једно узбуђење – двобој. Наиме, Милош Црњански је као заљубљеник авијације писао у часопису „Наша крила“ и у својим текстовима суп-

ротставио се Тадији Сондермајеру, познатом авијатичару, против набавке француских авиона. У тој препирци дошло је и до изазова на двобој. Није извесно ко је кога изазвао, али је извесно да је двобој одржан у Вршцу, на брегу. Двобоји су у ствари били забрањени, али су обојица, у договору са среским начелником, дошли овде, близу границе, споразумели су се: ако неко буде рањен, да „испадне као да је страдао у току лова“. Црњански је са својим секундантима – професором из своје гимназије и песником Душаном Матићем и позоришним редитељем Бранком Гавелом – дошао дан раније. У договорено време, после мирно прославане ноћи, у којој Матић „није ока склопио“, Црњански је први опалио – и промашио. Сондермајер је преплашен почео да нишани. То се косило са правилима двобоја и секунданци су га прекинули. Тако се двобој завршио. Највише су се, кажу, секунданци уплашили...

Прича друга: по Владимиру Буњцу

... Постаје сарадник часописа „Наша крила“... 1926. Ова година замало да буде крај нашем писцу. Био је на ивици пушкиновске трагедије: недалеко од Вршца, на чистини у једном шумарку, пред њим је стајао мрки официр Дантес, Тадија Сондермајер, са упереним пиштољем. По реноме што су ми причали Вида Црњански и Душан Матић, Милош се посвађао са ваздухопловцима, и њих петорицу, са Тадијом Сондермајером на челу, плуснуо по лицу својим белим рукавицама и позвао на двобој. Сви су одбили да се туку,

знајући да је то погибелно за Црњанског, сем Тадије који је остао да брани официрску част. Тадија је био командант ваздухопловства и солунски херој јер је на том фронту оборио три противничка авиона. Сведоци Милоша Црњанског били су редитељ Бранко Гавела и књижевник Душан Матић. Пошто је њих наговорио, Црњански је имао тешкоћа да нађе оружје за двобој. Најзад, неко се сетио породице Дунђерски, тако су кренули у Вршац са дрвеном кутијом, украшеном седефом, испод мишке. За двобој је још било рано, па су одсели у вршачком хотелу који се, исто као данас, звао „Србија“.

На велико запрепашћење Матића и Гавеле, Црњански је одмах заспао сном праведника. У одређено време кренули су на заказано место. Вршац су изабрали јер су у том делу земље још владали аустроугарски закони који нису спречавали витешки чин двобоја. Све је ишло по ритуалу: после кратког договора, сведоци Сондермајера и Црњанског заузели су своја места. Црњански и Сондермајер стали су насред пољанчета окренути леђима и онда кренули бројећи кораке. Окренули су се: песник Пушкин и официр Дантес гледали су се нетремице. Право првог пуцања имао је песник Црњански. Наравно, промашио је. Пуцањ је одјекнуо као гром, покидао лишће и поплашио птице. Официр Сондермајер диже руку, нишани у главу. Гледају га светле и, ваљда, заплашене очи Црњанског.

Повлачи ороз, једанпут, други пут, трећи, не иде.

— Ово је лоше напуњено! — каже — нешто није у реду!

У ствари, Сондермајер се спетљао, није имао аристократске манире и навике и није знао како се пуца из старинског накинђуреног пиштоља породице Дунђерски. Хватао је, уместо ороза, китњасте седеф, испред ороза. То је спасло Црњанског. Матић је пришао у својству адвоката и тражио од обојице прихватање задовољења. Сондермајеру је дозвољено да опали увис да би се доказало да је пиштољ био исправан. Одјекнуо је још један хитац, али у врхове крошњи у вршачко небо, где прхнуше чавке. Потписан је записник и сада је само штета што том записнику нема трага, можда је негде на неком тавану...

Прича трећа: по Милану Јовановићу Стоимировићу

... Сем тога, Црњански је желео да важи и као витез дуелант. Он је тако, на пример, изашао на двобој Тадији Сондермајеру. Да би се могли тући, отишли су у Румунију. Црњански је пуцао први и промашио, а Сондермајер је онда скинуо монокл и рекао Је гепопсе! (Одустајем, на француском) и није хтео да пуца уопште. Црњанског је тек то и такво понашање довело до беса. Он је праскао, драо се и тражио да Сондермајер пуца, али овај то никако није хтео. Секунданци су нашли да је Сондермајер у праву: Он је био храбар „на страшном месту постојати“, али није хтео ништа више од тога! ...Тако је овај дуел завршен на један необичан начин јер је имао епилог који Црњански није очекивао. Говорећи ми о томе случају, казао је: „Мене је ужасно вређало што Сондермајер није хтео да пуца. Питао сам се: да му није испод достојанства да пуца на мене?... Био сам изван себе, али морам да признам да ме је његов гест изненадио и запрепастио. Било је у њему нечега збиља витешког. Човек је стао пред моју куглу и дао ми је доказа о својој храбрости, али није хтео да ничим даље везује своје име за моје, а најмање тиме што би ме ранио или убио. Мене је то болело и ја му то нисам могао никада опростити јер је у томе било и неког презира и уопште много чега за анализирање и за коментарисање...”

Следеће, 1927, Тадија Сондермајер, заједно са Леонидом Бајдаком, креће у авантуру звану Париз — Нови Сад — Бомбај — Београд — Нови Сад, на лет дугачак 15.000 километара, од 20. априла до 8. маја и задивљује Европу. („Забавник” писао у броју 2254 од 17. 3. 1995). Године 1931. побеђује на Међународном ваздухопловном такмичењу у Плзену, када су југословенски пилоти заузели три прва места. Том приликом освојио је награду председника Чехословачке Републике и постао једно од најпознатијих имена међу европским ваздухопловцима.

Милош Црњански 1928. у „Српском књижевном гласнику” објављује роман „Сеобе”... и коначно се смешта у сам врх наше, и не само наше, литературе.

Тадија Сондермајер није добио ретку ни у једној нашој познатијој енциклопедији. Сместили су га, недавно, у Енциклопедију физичке културе, као спортског пилота и ваздухопловног инжењера.

Петар Милатовић

МИ СМО ЊИХОВИ КУЋНИ ЉУБИМЦИ

Шта све људи, уз помоћ највише технологије и најблиставијих умова, нису измислили да би се ратосиљали бубашваба, бубаруса, мољаца, комараца, мравца, мува, бува, пољских штеточина. И ко добија битку за битком? Инсекти, наравно, и то захваљујући једном гену отпорном и на најтежу хемијску и осталу артиљерију. Али, сасећи ће мо ми њега, над — тад

Летњих месеци 1995, а слично је било и ранијих година, Италијани су по својим кућама посули, ишприцали и попрскали 7 тона инсектицида, у просеку 132 грама по глави становника укључујући и новорођенчад. За нашу земљу нису прављени такви статистички подаци, али су и код нас, нарочито по кухињама и купатилима, испробана, најпре појединачно а затим у разним комбинацијама, сва расположива средства за тамањење инсеката укључујући и кинеску креду и борну киселину у праху помешану са шећером. А инсеката има, па има. Тек што мало одахнемо, они поново измиле или долете.

Највећи човекови непријатељи у поднебљу какво је и наше и италијанско, и

Глава мравца радилице. Треба им подметати отрове са задршком.

ПОЛИТИКИ

6

ЗАБАВНИК

У РАТ ПРОТИВ ГАМАДИ!

сва мање-више јужна су: муве, мољци, комарци, мрави, бубаруси, бубашвабе, инсекти који човека нежно воле и верно прате јер им он помаже да лепо живе и безбрижно негују своје безбројно потомство.

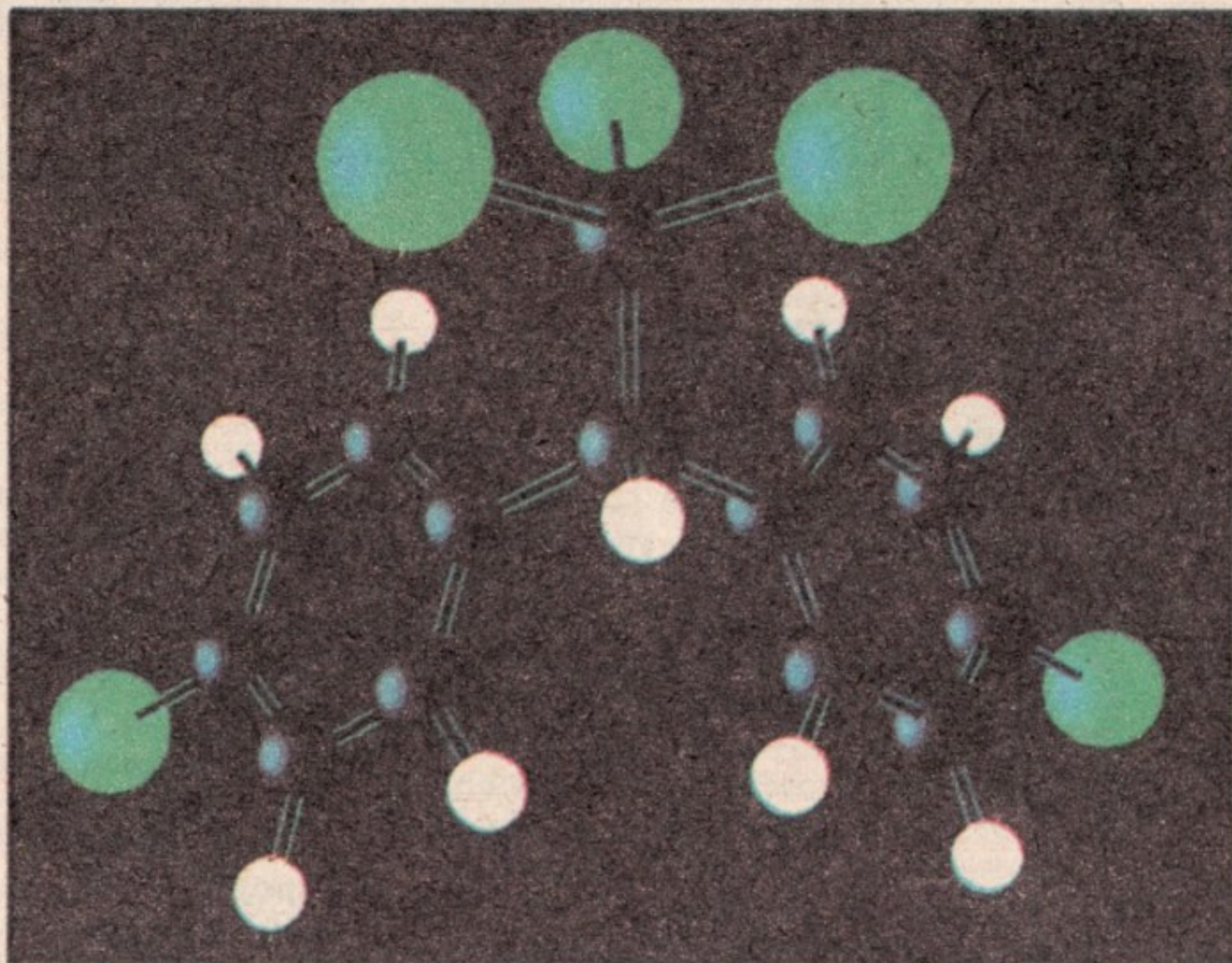
Ту љубав човек им узвраћа све жешћим оружјем: током последњих педесет година испробано је све и свашта, почев од чувеног „флита”, чија је мана што мора да се нишани и „испали” право у бубу, до спреја који се распрши по целој кући с дејством трајања од петнаест дана и поред широм отворених прозора.

Ово је, нажалост, тешка и неравноправна борба јер се нама мрски и штетни инсекти враћају, из дана у дан, из године у годину. И изгледа да их је немогуће уништити пошто на све хемијске препарате које човек непрекидно измишља они брзо постају отпорни. Како то? Па, међу инсектима увек постоји понеки коме генетско наслеђе омогућава да ствара ензим који ће неутралисати отровни молекула нашег убиственог праха или спреја.

Глава кућне муве.

Молекул „дидитија“, то јест, $C_{14}H_9Cl_5$. Атоми хлора су обојени зелено, атоми водоника бело, атоми угљеника црно. Што је више атома хлора, то је молекул постојанији.

Јединке које преживе у свако доба су у стању да се размножавају и стварају нове нараштаје да заузму место које су упразнили они страдали од инсектицида. Данас је око шест стотина врста инсеката отпорно на бар један тип хемијских средстава смишљених да их униште.

До пре неку годину нико није могао ни да замисли да ће толики силни инсектициди застарети за тако кратко време. Године 1953. чинило се да је „дидити“ заувек у нашу корист добио рат са инсектима, пре свега с комарцем анофелесом, преносиоцем маларије. Али, после првих успеха, у многим земљама у развоју неки од тих комараца постали су имуни на „дидити“, створили су потомство и болест се вратила тамо где је и пре владала.

Код највећег броја живих бића еволуција, према томе и промена хромозомског наслеђа од кога зависи пренос неке позитивне особине, одиграва се споро, често стотинама година. Код инсеката то

правило не важи. Група научника са Универзитета у Висконсину открила је да су генетске мутације код инсеката ретке. Због тога је почело да се размишља да ли њихова отпорност зависи од групе гена или од само једног гена.

Група гена теже се преноси с једне на другу генерацију јер увек може успут да се изгуби део поруке. Само један ген наслеђује се такав какав је и, чим се искаже, муњевито се шири пошто инсекти, захваљујући свим човеку расположивим превозним средствима, путују с краја на крај света.

И чим стигну у неку нову област која им одговара, паре се с тамошњим инсектима и тако шире отпорни ген, то јест ген отпоран на одређене хемијске материје. Што се више инсектицида измишља и употребљава, то отпорни нараштаји узимају више маха – само они су преживели и имају за себе и више места и више хране.

Најбоља стратегија у борби против ин-

секата јесте непрекидна промена начина борбе, али постоји једна невоља коју треба што пре уклонити: састојци инсектицида могу да буду веома отровни и за домаће животиње и за људе. Све новији и новији молекули што непрекидно излазе из хемијских лабораторија за тренутак побеђују и најотпорније инсекте, али се тиме неизбежно загађује и човекова околина.

За разлику од инсеката, међу људима не постоје отпорни појединци, имуни на отрове средстава против инсеката. У теорији свако живо биће, па и човек, има могућност да ублажи отровни молекул. Та се особина развија и исказује тек после десетак генерација. Временски посматрано, код инсеката то траје две до три године, код човека неколико стотина година.

У чему је опасност од тих хемијских састојака? Постоје три различита степена ризика. Директан, за онога ко рукује инсектицидима: за пољопривреднике који запрашују или прскају њиве против паразита, али и за свакога од нас чим се машимо средства за уништавање мрава и бубашваба, рецимо. Индиректан, за све који једу прскану храну. И, најзад, такозвани амбијентални јер употребљено хемијско средство постаје део биолошког циклуса елемената.

За појединца је најопаснији директан начин. Ради се и о избору самих средстава. „Дидити“ почетком седамдесетих година забрањен у већини развијених земаља, мање је отрован од многих молекула којима је замењен, али зато не продире у ћелије живих организама и веома је постојан: његови трагови налазе се и након више деценија, нарочито у масним наслагама неких животиња. Данас се радије примењују карбамати и органски фосфати. Они се не таложе и брже се распадају.

Да би се једног дана добио рат против бубашваба, комараца, мрава и њима сличних, потребно је удесити да инсекти не постану отпорни на отрове и, истовремено, обезбедити да се не потрују људи. У том циљу истраживачи припремају нове тактике:

1. Инсекти високе технологије.

Техникама изоловања гена, клонирања и раслојавања неких делића ДНК нађени су и тачно одређени отпорни гени, сазнало се како настају и којим механизмом ублажавају отровне супстанце. Могуће је, чак, предвидети како ће и када отпочети да се исказује та отпорност. А чим су откривени начини којима се „пуштају у погон“ отпорни гени, довољно је пробрати их и узети само оне који су најделотворнији.

Отпорни или резистентни ген убацује се генетским инжењерингом у хромозомско наслеђе инсекта неке друге врсте и ствара се нараштај грабљивих инсеката који се хране инсектима које човек жели да потамани, а отпорни су на средства за уништавање гамади захваљујући убаченом гену.

Гама зрацима могу се изложити мужјаци муве који од тога постају стерилни. Женке, немајући појма да су им партнери лишени могућности стварања потомства, паре се с њима и остају неоплођене, што значи да не стварају нове муве.

Привлаче је материје у распадању.

Глава комарца. Успешно се уништавају само док су још ларве у води.

ПОЛИТИКИ

7

ЗАБАВЧИК

2. Мешовита борба.

Омогућава смањење количине инсектицида и примењује се у пољопривреди. На основу сезонских услова – влаге, температуре и сличног – прати се развој свих стадијума паразита и реагује само у случају потребе. Паралелно се, у време када се не употребљавају хемијска средства, у средину убацију грабљиви инсекти, природни непријатељи оних којих желимо да се отарасимо.

3. Фаталне бактерије.

Последњих година се, у циљу искорењивања комараца, употребљава бактерија *Bacillus thuringiensis*. Убачена у влажну средину она ствара отров који ће се развити у стомаку штетног инсекта и гристи му утробу. Бактерија „ради“ само у базној средини и зато је безопасна за човека и за више животиње чији је стомак „кисео“. Бактерија је најделотворнија на великим површинама, рецимо за дезинсекцију читавих области.

4. Једно нарочито дрво.

Име му је *Azadirachtea indica*.

Расте у Индији и на њему никада нема ни једне једине штеточине јер неке његове супстанце одбијају инсекте убијајући им апетит а, понекад, и њих саме. Индијски сељаци одавно знају за ово дрво и његове особине које су научници на западу открили тек недавно. Сада неке хемијске компаније у САД и Британији издвајају његове активне састојке и с њима врше опите покушавајући да их прилагоде широкој употреби у борби против пољских штеточина. Следећи корак биће њихова примена по кућама и становима.

Не треба се, ипак, заваравати да човек, било каквим начинима, може да уништи све нежељене инсекте и штеточине. Треба их тући, али се и прилагодити заједничком животу с њима.

Бојана Дожић

ЧЕТИРИ КЛАСЕ ОПАСНОСТИ

Представљамо вам главне састојке средстава за уништавање инсеката која се налазе у продаји, многа од њих и код нас. Отрови који се употребљавају за тамањење мрва и мољаца често су истоветни а и истих концентрација. Разликују се само начини напада: нешто је у праху, нешто у облику пене, нешто у спреју. Подељени су у четири класе опасности по човека и то треба да буде означено на паковању. Средства класе I веома су опасна, од њих човек може на смрт да се отрује. Инсектициди класе II су опасни јер могу да изазову тешка тровања. Класа III је умерено опасна пошто изазива само лакша тровања. Класа IV значи да је ризик по човеково здравље занемарљив.

КАРБАМАТИ

Највише се употребљава пропосур, познатији као „бајгон“, и препоручује се против бубашваба и мрва. По опасности припада класи II. Инсекти ће од тог препарата угинути – понеки сигурно и хоће – јер он зауставља стварање ензима неопходних за нормалан рад нервног система инсеката и изазива парализу. Исто то догодиће се и вишим животињама, нашој мачки или псу, на пример, али ће се они повратити осим ако нису унели претерану дозу. Карбамати у високим дозама код животиња и људи изазивају сузење очију, претерано лучење пљувачке, тешкоће при дисању и пролив. Ови инсектициди делују на човека и преко коже, па је препоручљиво не дирати их голим рукама.

су се задржали у пукотинама подова, између плочица у кухињама и дашчица паркета по собама. Радилице живе око десет година и, када једном науче одређен пут према храни, преносе га и својим другарицама остављајући им хемијске поруке. Да би се мрави који нам марширају кроз кућу уништили, није довољно убијати их, већ треба напасти њихов центар за размножавање што је, углавном, могуће само индиректно и лукаво подмећући радилицама шећер или мед помешане са отровом који делује са задршком и којим ће сами нахранити и потаманити своје ларве.

Муве. Неодољиво их привлаче материје у распадању. Ако је мува много, најбоље је уклонити раз-

СИНТЕТИЧКЕ „ХРИЗАНТЕМЕ“

Ови молекули подражавају молекул природног екстракта цвета једне врсте азијске хризантеме. Ту спадају, између осталих, „цифлутрин“ (II класа), „алетрин“ (III класа), „тетраметрин“ (IV класа). Они продиру кроз опну инсеката и сместа их парализују. За кичмењаке су мало отровни. Код човека могу да изазову дрхтавицу, грчеве и парализу, али све то нестаје за дан-два.

ДИЕТИЛТОЛУАМИД

Продаје се под називом „аутан“ и није инсектицид: он инсекте не убија већ би требало да их одбија и држи на пристојном растојању од човека. У почетку је био веома успешан, сада минимално – инсекти су на њега престали да обраћају пажњу. Прави се као спреј, лосион или стик. Ставља се на кожу која упија 77 одсто примењене дозе. Бебе и деца веома су осетљиви и код њих може да доведе до можданих поремећаја. Наменен је углавном против комараца.

ОРГАНСКИ ДЕРИВАТИ ХЛОРА

Садрже атоме хлора и најчувенији је „дидити“ (II класа опасности) који је забрањен у већини индустријски развијених земаља, али је у неким сиромашним, рецимо у Индији, и даље у употреби. Други инсектициди из ове породице су „линдан“ (II класа) и „хлордан“ (II класа). Њихова примена строго је одређена. Инсекти се од њих гуше. Код виших животиња упијају се преко коже и цревно-стомачне слузокоже, а затим се таложе у масти. Последице су хроничне и изражавају се повраћањем, невољним покретима и епилептичним грчевима.

лог: побацати на одговарајућа места отпатке и органске остатке. Одрасла кућна мува живи око три недеље, али оставља хорде наследица.

Бубашвабе. Пореклом су из тропских крајева, па обожавају топлоту и влагу, а избегавају светлост и по храну излазе само ноћу. Хране се органским отпацима и заснивају огромне колоније срећом скривене од наших очију осетљивих на тако одвратне призоре. Оне су међу најотпорнијим инсектима и размножавају се муњевито и обилно, па их је увек на претек. У њиховом случају, који је за човека тежак, боље је спречити него лечити и то редовним проверавањем канализационих цеви, димњака и унутрашњости зидова.

МА ШТА

КАЖЕШ

ПУТРИЈА

У једној радњи у градићу Олдхем, на северу Енглеске за првих седам месеци ове године продата су три лоза чији укупни добитак износи око 10 милиона фунти. То је и разлог што играчи на срећу

из целе земље просто хрле у Олдхем: надају се згодитку. Исто очекује и Мохамед Цавид, њен власник, и поред тога што није срећне руке као његове муштерије. До сада је добио само 10 фунти иако редовно, сваке недеље, купује лоз. Можда ће се једнога дана и њему посрећити, а до тада ће морати да се задовољи повећаним прометом. ■

ЉУБАВ

Сви присутни у судници у немачком граду Гетингену згранули су се када је оптужени, Иранец на привременом раду, затражио да се пре по-

четка суђења његовој покојној жени ода последња пошта минутом ћутања. Његова жеља ником, иначе, не би била чудна да човек о коме је реч није доспео на оптуженичку клупу због убиства те исте жене. ■

„УСВОЈЕНИ“ ПРОВАЛНИК

Неки чудни звуци долазили су из дневне собе. У кућу се, очигледно, ушуњао провалник. Тако је помислила престрављена послуга и телефоном сместа позвала полицију. Двојица наоружаних полицајаца стигли су у рекордном року. У собу су ушли што су опрезније могли, спремни и да пуцају уколико провалник отвори ватру. И шта су открили? Једног преплашеног ракуна који се завукао испод фотеље.

Пробуђен толиком буком, на крају се појавио и власник куће, чувени глумац Марлон Брандо. Најпре и сам у шоку, почео је да се смеје кад је чуо шта се догодило. Објаснио је да му је ракун претходног дана излетео испред кола па је решио да га усвоји, али је заборавио да новог члана пријави послужу. Наравно, неспоразум је брзо изглађен, а глумац је, у знак извињења, понудио полицајцима карту за премијеру свог следећег филма. ■

ДОСЛЕДНОСТ

Тридесеттворогодишњи Били Харисон из Линколна, у америчкој држави Илиноис, доспео је у затвор због полигамије. Осим склоности ка честим женидбама, био је доследан још у нечему: сваку прву годишњицу брака са новом женом прослављао је као и са претходном – тако што би склопио још један брак. Заиста необичан начин да се нешто прослави, али, како се показало, и прилично опасан. ■

ШТА МОЖЕ КАД ВОЛИ

Амерички музичар Ешли Доналдсон толико воли да пева да се те своје љубави није одрекао ни за време операције. Када су му лекари саопштили да ће морати да оперише простату, пристао је под једним јединим условом: да му дају само ло-

калну анестезију како би могао да пева. Лекари су прихватили предлог шездесетогодишњег пацијента и прилично се запрепастили кад је он, за време не баш безболне операције, весело отпевао десетак песама и то од почетка до краја. ■

ТЕРМИНАТОР ОТКРИВА НАФТУ

Арнолд Шварценегер открио је нафту усред Холивуда! Јер, кад му је „хамви“, кола направљена тако да што више подсећају на војно возило, стао наред улице, глумац је искочио да види може ли сам да отклони квар. Невешт око поправки, случајно је отпустио поклопац резервоара и бензин је силовито шикнуо из кола на општу радост окупљених пролазника. Не можеш баш сваког дана видети Терминатора окупаног нафтом! ■

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

КРИВИЦА

Као и велики број њених сународника, Енглескиња Џин Нолсон из Кројдона обожава животиње. То је и био разлог што је сваког јутра долазила на један од главних градских тргова и хранила голубове хлебом и кикирикијем. Последица те њене љубави било је сакупљање вели-

ког броја птица, што и не би било тако страшно да птице, к'о птице, нису за собом остављале поприличну количину „трагова“, па су власти најљубазније замолиле Џин да се скане ћорава посла. Како се шездесетосмогодишња дама потпуно оглушила о њихове молбе, доспела је на суд. Епилог суђења – 28 дана затвора – није је толико забринуло колико то ко ће се у међувремену старати о јадним птицама. ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

СВАКА ОВЦА У СВОМ ТОРУ

1 Од бројки од 1 до 9 треба да добијете три троцифрена броја, али таква да други буде двоструко већи од првог а трећи троструко већи од првог.

123456789

Свака од ових девет бројки сме да се употреби само једном.

Постоји више решења.

2 Три госпође отишле су са својим кћеркама – свака од њих има по две кћерке – у један ресторан на ручак. У ресторану је за једним великим столом било свега седам слободних места. Ипак, све су даме нашле за њим себи место. Како је то могуће?

3 У једној боци, добро затвореној запушачем од плуте, налази се метални новчић. Како да дођете до њега а да не извучете запушач нити да разбијете боцу?

4 Један одгајивач стоке који је имао 12 оваца одлучио је да за сваку од њих начини посебан мали тор. За грађење је имао на располагању дванаест дугачких и шест упола краћих дрвених преградних зидова. Како је у томе успео?

5 Можете ли од седам бројки 4 да саставите једначину чије ће решење износити тачно 100?

6 Поставите на сто један велики и два мања новчића (могу и сва три иста) обележена првим словима азбуке А, Б, В. Промените место новчићу А тако да се нађе између Б и В. При томе не смате да својим рукама померите ни новчић Б а ни новчић В.

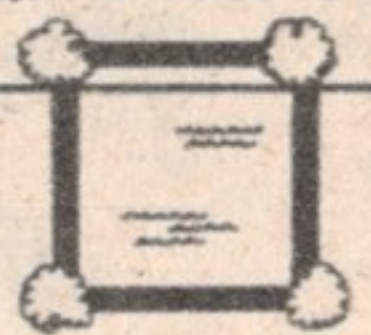

7 Становници француске покрајине Алзас говоре делом француски а делом немачки. Ако 70 одсто Алзашана говори немачки а 80 одсто француски, колики је онда проценат оних који подједнако добро говоре оба језика?

8 Можете ли ових девет тачака да повежете са само четири праве линије а да при том не подигнете оловку с хартије?

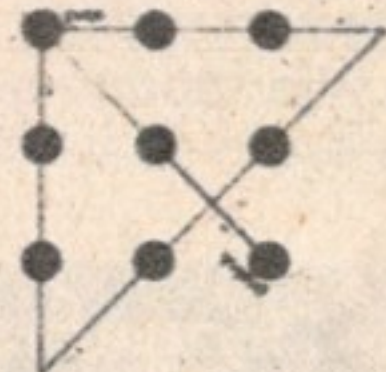

9 Неки човек пожелео је да свој дворишни базен облика квадрата направи двоструко већим. У сваком углу постојећег базена, као што показује скица, расте по једно дрво. Како да оствари своју жељу и добије двоструко већи базен, такође квадратног облика, а да не посече ниједно дрво?

РЕШЕЊЕ:

9. Испрекидане линије означавају границе новог базена двоструко већег од старог. Дрвеће је остало сачувано, али се више не налази на угловима базена већ на средини његових страна.

8. Морате све четири праве линије повући и изван поспедних тачака.

7. Педесет одсто Алзашана говори оба језика.

6. Притисните десним какиптом новчић означен са Б да не би могао да клизне по столу. Левом руком нагло ударите новчићем А новчић Б. Због тог напора удара померите се новчић Б као да га је преместила нека невидљива рука. На упражњено место преместите новчић А.

5. Од седам бројки 4 скомпозирајте једначину: $44 + 44 + 4 + 4 + 4 = 100$.

4. Столар је 12 дугачких прерада поставио у облику шест равностраних троуглова с једном заједничком додирном тачком у средини. Помоћу шест кратких прерада он је савио од тих троуглова поједино на два дела, као што показује скица.

3. Гурните запушач од плуте у боцу па потом из ње извучите новчић.

2. Једна од госпођа у ресторану је била, а њене две кћерке такође између по две кћерке. Укупно их, према томе ми седам, колико и слободних места.

1. Једно од решења су бројеви: 192, 384 и 576.

Докази који НИКАДА не лажу

ТАЧКА У БРОЈУ 9

Само две власи косе биле су довољне да се реши случај убиства Патрише Гисик. Коју је, за време меденог месеца у Њу Орлеансу, колима ударио непознати возач

имао такав аутомобил из 1984. и да га је његов син Роберт возио онога дана када је нестала Лори Ен. Аутомобил је продат три дана касније.

Када је полиција ушла у траг том „шевролету“, он је припадао једном пенсилванијском полицајцу. Али, да ли је баш та кола снимила видео-камера аутоматске благајне на паркингу Пенсилванија мола? Лабораторија Федералног истражног бироа позвала је у помоћ своје стручњаке за увељичавање и „чишћење“ видео-снимака.

Они су, користећи се компјутером, успели да, колико-толико, очисте слику и повећају контраст тако да су се и особа и аутомобил издвојили од позадине. Аутомобил се у длаку поклапао са „шевролетом“ Океровог оца.

На суђењу Роберту Океру видео-трака је била веома важан доказ. Порота га је прогласила кривим за отмицу и убиство и предложила смртну казну. Роберт Окер се жалио и овај процес још није завршен.

У унутрашњој страни рукавица

Док су полицајци некада трагали само за доказима које су могли да виде својим очима и додирну рукама, технологија је током последњих двадесетак година заувек изменила свет криминалистичких истрага. „Данас нас далеко више занимају

Деветнаестогодишња Лори Ен Окер жестоко се преко суда борила да њој а не њеном мужу с којим се растала припадне старатељство над дететом. Једнога дана она се одвезла својим колима на Пенсилванија мол, где је радила, и – нестала. Њено изранављено тело нађено је три недеље касније у дну насипа на периферији града.

Полиција је одмах посумњала на Роберта Окера који је, само неколико дана пре нестанка Лори Ен, осигурао живот своје супруге на знатну суму и покушавао да уновчи полису на којој је променио датум да би изгледало да је извађена раније. Али, он је тврдио да се у време када је Лори Ен отета налазио на сасвим другом месту.

Ћутљиви сведок

Више од годину дана полиција није успевала да Роберта Окера доведе у везу са убиством Лори Ен Окер и, најзад, обратила се ћутљивом сведоку – видео-камери на аутоматској благајни паркинга на Пенсилванија молу.

У позадини свих снимака ове камере могао је да се види цео простор за паркирање возила. Али, трака је, у року од годину дана, употребљавана више пута и била је готово провидна јер се с ње скинуо оксид. Детективи су је ипак однели у криминалистичку лабораторију Федералног истражног бироа (FBI) у Вашингтону.

Један кадар на траци показивао је у даљини „замућену“ особу, можда жену, ка-

ко корача према камери. На следећем кадру, десет секунди иза овога, видео се аутомобил како се иза ње зауставља отворених предњих врата.

Трећи кадар показао би особу у крупнијем плану пошто се приближила камери, али су њ она и аутомобил у том кратком међувремену већ били напустили паркинг. Вероватно објашњење је да је особа ушла, или била увучена, у аутомобил који се затим брзо удаљио.

Мада се аутомобил видео само у једном, и то недовољно изоштrenom кадру, препознат је као „шевролет селебрити“ направљен између 1982. и 1985. године. Испоставило се да је отац Роберта Окера

докази које не можемо да видимо", каже Дејл Моро, специјални агент Федералног истражног бироа.

Најбоља и најопремљенија за такве случајеве међу три стотине одличних лабораторија у Сједињеним Америчким Државама је лабораторија Федералног истражног бироа. У њој више од шесто техничара и агената, наоружаних компјутерима, ласерима, микроскопима и разним другим чудима, покушава да одговори на вечито питање: ко је то учинио?

У јеку гангстерске ере двадесетих и тридесетих година трагање за отисцима прстију било је врхунско научно оруђе за хватање државних непријатеља попут Џона Дилинџера и Ма Бејкера. Данас лабораторија има преко двеста милиона картона са отисцима прстију више од седамдесет милиона особа.

Отисци прстију налазе се свуда и на сваком месту. Бандити који су опљачкали банку, на пример, поскидаће и бацити гумене рукавице које су носили да не би оставили отиске – и отисци њихових прстију наћи ће се као нацртани на унутрашњој страни рукавица. Једном је ухваћен убица када су отисци прстију узети с водом натопљене мапе нађене, као и жртва, у колима гурнутим у реку Охајо.

Четрдесет година стар отисак

Нова технологија показала се на делу и у случају Валеријана Трифе, бившег архиепископа Румунске православне цркве у Америци. Министарство правосуђа САД покушавало је још од 1975. да га изручи у Румунију тврдећи да је био члан „Гвоздене гарде“, антијеврејске и пронацистичке организације у тој земљи. Архиепископ је одлучно побијао оптужбу.

Онда је 1982. године влада Савезне Републике Немачке нашла дописницу коју је Валеријан Трифа својеручно написао 1941. нацистичком вођи Хајнриху Химлеру уверавајући га у своју оданост. Трифа је порекао да је написао ту карту.

Стручњаци лабораторије Федералног истражног бироа поставили су дописницу под снажан ласерски зрак и на њој се указао четрдесет година стар отисак палца исти као отисак који је узет од Трифе 1957. када је постао амерички грађанин. Тако је стари ратни злочинац долијао и изручен Румунији да му се суди.

ДНК проналази кривца

ДНК, човекова генетска „леgitимација“, од непроцењиве је користи за судску медицину јер открива везу између телесних флуида и одређене особе. То је биохемијски еквивалент отисака прстију.

Девојку је у Мериленду напаствовао и пребио човек који је упао у њену спаваћу собу. Она није успела да га добро види, али га је ипак препознала: по њеним речима био је то мушкарац с којим је, непосредно пре напада, раскинула у сваком погледу бурну везу. Тај њен бивши момак је ухапшен и случај је изгледао јасан и решен.

Док је у истражном затвору чекао на суђење, осумњичени је налетео на свог доброг познаника, такође бившег момка другарице с којом је жртва делила собу. Тај други човек личио је на осумњиченог и овај је тражио да се истрага настави што је и учињено.

Лабораторија Федералног истражног бироа направила је анализе ДНК које су недвосмислено доказале да осумњичени није насрнуо на своју бившу девојку која је погрешила када га је „препознала“. Тужилац је добио дозволу суда да од оног другог човека, у истражном затвору због сасвим десете ствари, узме крв за анализу. И ДНК тест је показао да је он кривац.

Ко је убио Патришу Гисик?

Када неко одлучи да изврши злочин, може сигурно рачунати да ће на месту тог злочина остати и власи косе и влакна тканине.

У класичној пљачки банке у Северној Каролини бандит је, по обављеном послу, скинуо и бацио најлонску чарапу коју је носио на глави да га не би препознали. За тај напад оптужена је и ухапшена једна жена јер је у лабораторији установљено да длаке нађене у чарапи одговарају само њеној коси.

Само две власи косе биле су довољне да се реши случај убиства Патрише Гисик коју је, док је била на меденом месецу у

Њу Орлеансу, непознати возач аутомобилом ударио и побегао с места несреће. Њен муж Клод спремао се да подигне 350 хиљада долара на име њеног животног осигурања. То је био знак за узбуну.

Истражна полиција брзо је открила да је новопечени супруг Клод Гисик дан пре несреће изнајмио два аутомобила. На предњој доњој страни другог аутомобила нађене су две власи које су, према лабораторијској анализи, припадале покојној Патриши. Притешњени Клод Гисик признао је тада да је своју младу жену гурнуо пред аутомобил и сведочио је на суду против свог плаћеног саучесника возача аутомобила.

Синдонин знак

У једном од познатих случајева које је решила лабораторија Федералног истражног бироа главну улогу имао је Микеле Синдона који је руковао новцем Ватикана. Оптужен је за малверзације у вези с банкротством Националне банке Френклин у Њујорку. Али, он је изненада нестао. Власти нису веровале да је посреди отмица.

Два месеца касније Синдона се поново појавио у Њујорку тврдећи да је успео да побегне од својих отмицара. Изјавио је и да му је познато да су га држали негде у Северној Америци јер су га увек, из једног у друго склониште, возили аутомобилом. Власти нису поверовале, али нису имале ни противдоказ.

Тужилац је био свестан да би порота, састављена од обичних људи, тешко схватила Синдонове сложене финансијске трансакције и да би га лакше прогласила кривим ако би се доказало да није био отет, већ да је побегао да би избегао и заварао истрагу.

Људи у тужилаштву мислили су да је Синдона неко време док је био „киднапован“ провео на Сицилији. Његов климави алиби пропао би ако би се доказало да је путовао авионом. Али, како то доказати?

Од царинских власти тражено је да доставе пријаве путника између Европе и Њујорка у том периоду. Постојао је само један могући траг: Синдона је увек стављао малу тачку у кружић броја 9.

Агент Федералног истражног бироа данима је седео у просторијама царине на Менхетну у Њујорку прегледајући на тоне пријавних картона и губећи наду. И, једног поподнева, у рукама му се нашла картица у коју је једва поверовао: у написаној адреси у броју 9 угледао је тачку. Синдонину тачку.

Лабораторија је развила отисак прста нађеног на тој картици. Био је Синдонин. Синдони је одузето право да се уз кауцију брани са слободе и он више није провео ни један једини дан живота као слободан човек.

Бојана Дожић

С оне стране вероватног

ИЗАНАГИ И ИЗАНАМИ СЕ СВЕТЕ

Блиставо децембарско јутро свануло је изнад Корејског пута. И поред мраза који је просто секао, наредник Пол Камингс и ја устали смо рано јер смо дан пре тога одлучили да прокрстарио Источну зараван малог острва Унишима које лежи између јужног Јапана и корејског копна. Јутарње црвенило неба већ се губило када смо се приближили трском обраслом делу платоа који се завршава стеновитим обронком о чије су се подножје разбијали таласи високи као кућа. Насред њега дизало се мало узвишење које је подсећало на напуштени подземни бункер. Камингс је извадио мачету коју је имао за пасом.

— Идем да погледам шта је оно — казао је.

И док је он просецао себи пут кроз трску, ја сам гледао уокло испитујући крај који ће ми те 1952. године замењивати завичај. На западној страни острва, истичући се јасно према плавом небу, окретала се циновска радарска антена — будно око америчких ловачких авиона стационираних у Јапану.

Четрдесет америчких пилота налазило се у време Корејског рата на овом удаљеном и усамљеном упоришту. Претходне вечери командант нашег гарнизона отишао је у главну команду за Јапан остављајући мене као свог заменика.

Задржите је као успомену!

Изненадан оштар звук обзнао је да је Камингсова мачета ударила о камен. Испод посечене трске указала се гомила камења усред које су лежале две добро очуване фигуре сличне луткама. Камингс их је подигао и пружио ми.

Осам центиметара високе фигурице биле су исклесане од камена и чинило се да представљају калуђере. Једну од њих спустио сам у џеп копорана, а другу вратио Камингсу.

— Задржите је као успомену, наредниче.

Касније, кад сам се вратио, поставио сам фигурицу као лепу успомену на унишиму — на свој писаћи сто.

После подне дошао је Танасаку Хираи-де, наш јапански тумач, да бисмо поразговарали о плану рада за ту седмицу. Ту-

— Претурио сам ја преко главе два рата, једном сам морао да искочим из авиона у пламену. Не могу мени наудити ни мале лутке од камена — казао је наредник Камингс

мач је био увек осмехнут пензионисани учитељ. После традиционалног наклона сео је и, поправљајући наочаре, почео свој извештај. Наједном је, усред реченице, заћутао. Поглед му је био прикован за фигурицу. Узео ју је у руку и зачуђено ме погледао.

— Реците ми, господине поручниче, откуд вам ова фигура?

Испричао сам му како је Камингс нашао.

— Да — климнуо је главом — Изанаги и Изанами.

— Изанаги... какви Изанаги...? — насмејао сам се. Осмех на његовом лицу се следио. Устао је и оштро ме погледао у очи.

— Није нимало мудро, млади господине, подсмевати се камиказа боговима.

Рекавши то, вратио је фигурицу на сто, укочено се наклонио и отишао.

После вечере испричао сам Камингсу о тумачевом чудном понашању и још чуднијим речима.

— Срео сам га кад је одлазио, господине поручниче. И мени је рекао да ћемо изазвати неку несрећу помињући камиказе. Шта је то?

— Камиказе заправо значи „божански ветар“ — одговорио сам му.

— Господине поручниче, ја сам претурио преко главе два рата, једном сам морао да искочим из бомбардера у пламену. Не могу мени наудити ни мале лутке од камена.

Обојица смо се насмејали.

Први наговештај био је у поноћ: дубоко, потмуло тутњање долазило је с мора.

Пробудио сам се и упалио светлост. У том тренутку зазвонио је телефон крај моје постеле. Звао је Џон „Мек“, Мекџорџ, наш инжењер за радаре.

— Сместа морамо нешто да предузмемо — викао је. — Јачина ветра је десет бифора и по свој прилици још ће се повећати.

Размишљао сам шта да предузмем. Наша радарска станица била је од изузетне важности. Ако је искључимо из система, остале станице неће бити у стању да потпуно преузму њену улогу. Поред тога, њена циновска антена у облику једра могла би, ако се непогода погорша, да буде оштећена.

Ускочио сам у џип и похитао стрмим кривудавим путем према радарском постројењу. На километар од њега пут ми је препречило дрво ишчупано из корена. Морао сам да напустим џип и да се, навукавши на главу капуљачу свог шињела, пешице пробијам кроз буру. Дрвеће око мене савијало се готово до земље, а доле дубоко огромни таласи разбијали су се о стеновиту обалу избацујући читаве гејзире слане воде која ме гризла по очима и остављала праву кору од соли на мојој одећи.

У подножју антене видела се светлост џепних лампи. Мек је осветлио један угао постоља антене. При сваком удару ветра плоча на којој је била постављена антена одузимала се од постоља и повлачила већ делимично расклаћене и извучене гвоздене клинове. Ако клинови сасвим откажу, антена ће се преко ивице стене срушити у море.

Антена пада

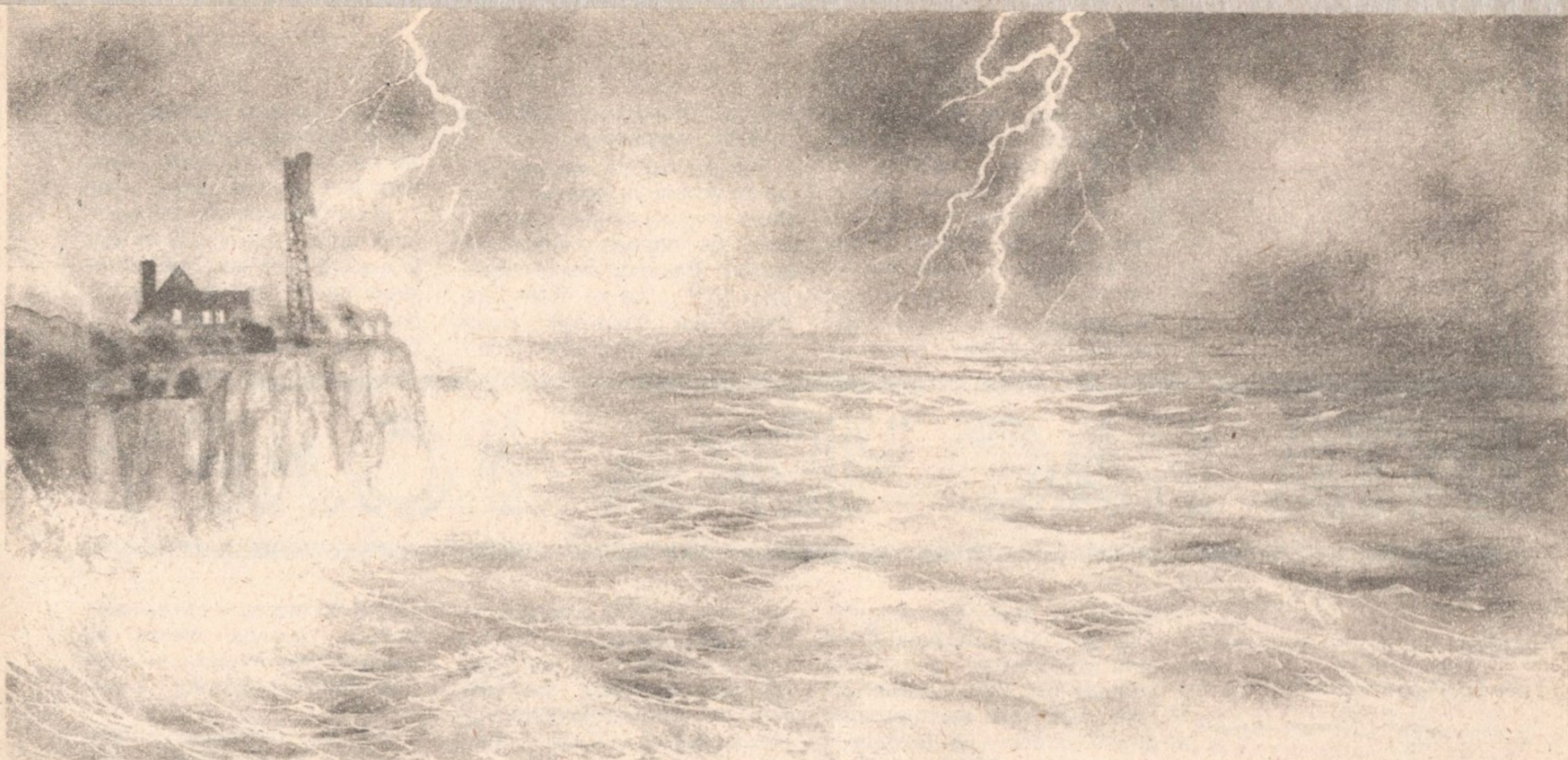
Већ су пристигли Камингс и остали момци који су прионули да на плочу стављају вреће с песком. Мек ми је заурлао на уво:

— Нека само тако наставе... ја се одмах враћам.

Вратио се с тешким дугачким ланцем. Пркосећи олујним налетима ветра, узвезирао се са задње стране уз антену и на висини од шест метара везао за њу ланац.

— Антена... пашће... пада! — викнуо је неко.

Антиена се заиста претећи нагињала и ја сам једва успео да дохватим други крај ланца који је висио са ње. Из бетонског темеља вирила је једна гвоздена греда. Обавио сам ланац око ње на начин на који морнари везују дебело бродско уже, али је он одмах почео да се одмотава. Прискочио је Камингс са осталим момцима и на време задржао ланац. Обавио сам га још једном око греде, а затим и трећи пут. Ланац се затегао – али је издржао. Мек је сишао са антене. У истом тренутку Камингс ме је дограбио за раме.

– Господине поручнике! – викнуо је и управио светлост лампе на танк с водом из кога се снабдевало цело острво. – Срце ми се попело у подгрлац. Масиван, 20 метара висок дрвени торањ на коме се налазио танк претећи се љуљао. А испод танка налазио се дизел-агрегат, наш једини извор енергије.

Одјурio сам до подножја торња где је водомер показивао да је резервоар „пун до врха“. Тринаест хиљада литара воде могло је у сваком тренутку да покуља на нас. Надајући се да чиним праву ствар, окренуо сам вентил за подешавање притиска: потекао је јак млаз воде, притисак у резервоару се смањio и торањ је био спасен.

Само лак поветарац

Кад сам се вратио у гарнизон, позвао ме је Мек да би ми јавио како су у контроли центра страховито љути и да треба одмах да им се јавим. Дежурни у центру за ваздушну одбрану на Фукуоки био је бесан што смо искључили нашу радарску станицу. Када сам му објаснио да смо то учинили због орканског ветра који је померио антену, грубо ми је одговорио да су све остале радарске станице у своје дневнике забележиле да је дувао само „лак поветарац“. Одговорио сам му да се код нас ветар још појачавао и да апарати показују брзину од 12 бофора, последњи степен на скали. Није ми баш сасвим поверовао и у дневник је унео следећу забелешку: „У 0,15 сати радар на станици 13 искључен због необјашњиве локалне непогоде“.

У зору се ветар стишао. Још истог преднева монтажна платформа антене узидана је у ново бетонско постоље и радарски уређај поново је укључен. Кад сам напуштао станицу, Мек ми се шеретски насмејао и рекао:

– Тако је то кад неко изазива источњачке богове.

Не одговоривши му, окренуо сам му леђа и пошао према малој луци која се налазила на супротној страни од гарнизона.

– Куда ћете? – довикнуо ми је.

– Преко залива, у посету једном старцу.

Старог учитеља, нашег тумача, лако сам нашао. Одевен у дебелу зимску кимоно, учтиво ме је поздравио и позвао у кућу. Кад сам испио саке, ракију од пиринча који ми је понудио, прочистио сам грло и прилично строгим гласом рекао му да прича о божанском ветру – камиказе – која је већ почела да се шири, мора да престане и да ми није јасно како се такво сујеверје уопште могло родити. Тада ми је он испричао следеће:

Божански ветар

– У II години цара Го-Уда, ви бисте рекли у 13. веку, монголски кан који је тада владао Кином послао је флоту с ратницима да освоје и опљачкају Нипон. Наше усамљено острво Џушима било је прво копно на које су стигли. Варвари су без милости убијали наше људе, али неколицина је ипак успела да нађе уточиште у планинама Унишима. Ту су се молили Изанагију и Изанамију који су, према нашем веровању, створили нашу земљу из прамуља. Једне ноћи, када су се Монголи спремали да отплове да би освојили и остале делове Нипона, подигла се страховита бура и освајачи су морали да се врате у своју земљу.

– Монголском кану то није била довољна опомена. Послао је и другу армаду, јачу од прве. Опет је Џушима опустошена. Али, исте вечери када су Монголи подигли сидра да би кренули даље, подигао се још јачи камиказе, божански ветар. Монголски бродови били су разбијени, хиљаде ратника нестало је у таласима.

– У знак захвалности наши преци су у част два божанства подигли мало светилиште. Легенде временом умиру и данас ништа више није преостало од тог светилишта до та камена хумка коју сте ви ослободили трске из које сте узели две статуе.

Старац се нагнуо и положио своју руку на моју.

– Али, као што сам већ рекао, није мудро подсмевати се ономе што не знамо и не разумемо.

Сунце је већ било зашло када сам се вратио преко залива. Заваљен у столицу посматрао сам фигурицу с помешаним осећањима... **Изанаги...необјашњива локална непогода...божански ветар...освета.**

Није мудро

Скочио сам са столице, зграбио фигурицу и стрпао је у џеп. **Сујеверје?** Било ми је свеједно. Изненадне непогоде нису ретке у овим крајевима. Ипак, знао сам шта треба да учиним.

У подножју Источне заравни помрчина је била као тесто. Љут на себе што нисам понео џепну лампу, пео сам се стрмом стазом на све четири. Један погрешан покрет и сурвао бих се них стрму литицу о чије су се подножје с хуком разбијали таласи. Најзад сам се буквално спотакао о улаз у порушено светилиште. Извукао сам фигурицу из џепа и пажљиво је положио међу камење.

Стајао сам једно време уживајући у тишини. А онда се Месец помолио иза облака и ја сам у његовој бледој светлости угледао две фигурице. Изанагија и Изанамија. И Камингсова фигура била је на свом месту.

Морао сам да се насмејем. А онда сам се сетио. „Није мудро подсмевати се...“.

Вилијем Бјукенен

Амерички часопис „Ридерс дајџест“ објавио је 1976. године да ће наградити са 3.000 долара сваки текст о некој тешко објашњивој и натприродној појави коју могу да потврде веродостојни сведоци или проверена документа.

Ово је једна од тих прича.

К. В.

ПОСЛЕДЊИ НЕИСТРА- ЖЕНИ ДЕО ЗЕМЉЕ

Прошло је више од 35 година откако је батискаф „Trieste” спустио два човека, први и последњи пут, на дубину од 10.912 метара, на најдубље место на свету Челинџер дип у Маријана тренчу недалеко од острва Гуам у западном Пацифику. Сада се

остало неосвојено место на Земљи – морско дно.

Тек крајем 20. века научници су почели озбиљније да се баве истраживањем вода којима се пловило хиљадама година. Више од сто експедиција попело се на Монт Еверест, врх Хималаја висок 8.848 метара. Путовања у све-

метара, чак и за „плићаке” од 60–90 метара дубине. Жеља да се стигне до самог морског дна распламсала је машту неких од најхрабријих светских истраживача, али постоје и шира међународна настојања да се истраже дубине океана. Јер, награда може да буде огромна: нафта и мине-

ШТА НАС ЧЕКА ДОЛЕ?

Привучени могућношћу великих научних открића и огромним минералним богатством, научници крећу у истраживање дна океана

подводни авантуристи спремају за нове подухвате. Овог лета јапански робот извиђао је један део 2550 километара дуге пукотине на морском дну и послао на површину прве праве видео-снимке живота на највећим дубинама.

Широм света инжењери у журбано раде на изради најсавременијих подводних уређаја који би требало да истраже, а у неким случајевима и да експлоатишу, једино пре-

мир са људском посадом постала су уобичајена, роботске сонде стигле су и до краја граница Сунчевог система. Али, тек однедавно почела су свеобухватна истраживања најдубљих делова океана. Чињеница је, дакле, да о Марсу знамо много више него о океанима.

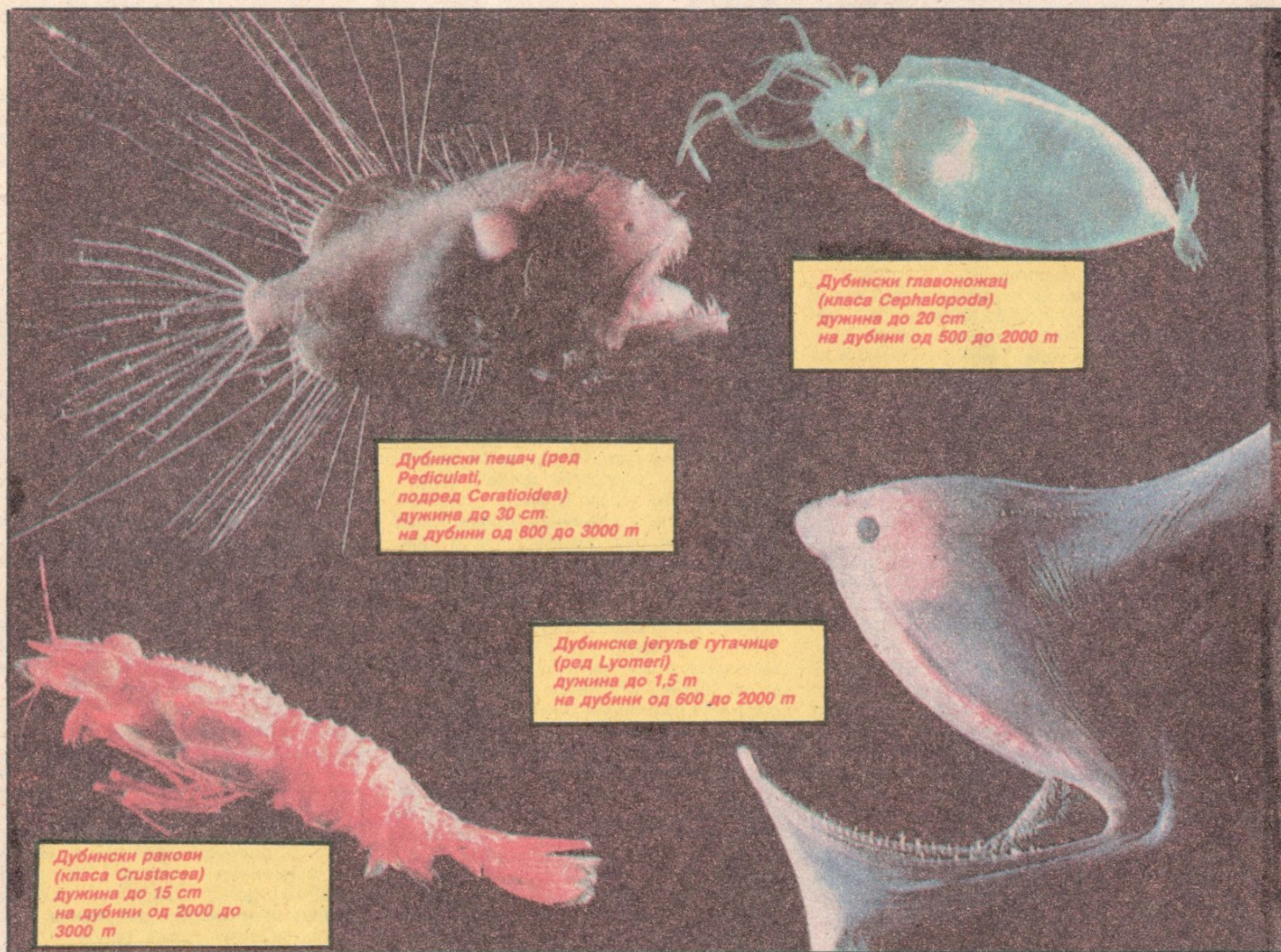
То не важи само за највеће морске дубине, већ, још увек, и за тајанствене воде средњих дубина од 5–6 кило-

метара, чак и за „плићаке” од 60–90 метара дубине. Жеља да се стигне до самог морског дна распламсала је машту неких од најхрабријих светских истраживача, али постоје и шира међународна настојања да се истраже дубине океана. Јер, награда може да буде огромна: нафта и мине-

радна богатства у количинама равним можда онима на Аљасци или откривеним у калифорнијској „златној грозници”.

Иза ове практичне користи налази се и неопипљиво али право задовољство које пружа истраживање последње неистражене границе на Земљи.

Много тога треба да се истражи. Океани покривају три четвртине површине планете,

а њихова просечна дубина је 3700 метара. Сложени ланци исхране у морима одржавају у животу велики број разноликих створења, већи од било ког другог екосистема, почев од бактерија које се хране сумпором и које се групишу око хидротермалних отвора на морском дну, до риба које се пале и гасе као светлеће рекламе не би ли привукле своју жртву. Негде у тим дубинама вреба и последње морско чудовиште, циновска лигња дугачка 20 метара.

Подводни рудници

Богатства мора су огромна. Океани имају велике резерве важних минерала као што су никл, гвожђе, бакар и кобалт. Фармацеутске компаније већ испитују бактерије, рибе и морске биљке из великих дубина тражећи састојке који би једног дана могли да постану чудотворни лекови.

Ипак, спуштањем у дубине истраживачи би се суочили са исто тако опасном околином као што је и свемир. Без раз-

них апарата човек не може да зарони више од три метра пре него што притисак почне болно да делује на његове уши, синусе и плућа. Ледена вода испод површине извлачи топлоту из тела, а ни најумељбанија плућа не могу да задрже дах дуже од 2-3 минута.

Савремено истраживање морских дубина морало је зато да сачека два кључна технолошка открића, пре свега батисферу, коју је конструисао инжењер Отис Бартон 1930, челичну куглу за роњење повезану са површном. Други проналазак је апарат за роњење који су направили Жак Кусто и Емил Гањан 1943.

Хиљадама година рониоци су покушавали да смисле начин како да спроведу кисеоник испод површине воде. Ловци на сунђере у старој Грчкој издржавали су под водом захваљујући ваздухом напуњеним котловима. Подводна одела повезана цревом за површину појавила су се први пут у 19. веку. Тек са појавом апарата за роњење

људи су, удишући сабијени ваздух, били у могућности да се слободно крећу под површином мора на дубинама већим од 30 метара.

Ипак, и најискуснији рониоци ретко се усуђују да зароне испод 45 метара због великог притиска, као и процеса декомпресије који је неопходан да би се крв очистила од азота (који може да направи мекхуриће док ронилац израња на површину и да изазове веома болно, а понекад и кобно обољење). Нарочита ронилачка одела омогућавају човеку да се спусти на дубину од свега 440 метара, што је веома далеко од највећих океанских дубина.

Подводни зоо вртови

Подводни објекти датирају још из 1620. године, али тек појавом батисфере научници су успели да се спусте на значајније дубине. Батисфера је спустила проналазача Бартона и Вилијема Биба на рекордну дубину од 923 метра недалеко од Бермуда. Како се овом направом веома тешко

управљало, швајцарски инжењер Огист Пикар решио је то питање изградњом прве праве подморнице назване – батискаф. Батискаф се састојао од засвођене непропустиве кабине окачене о пловни, горивом напуњен понтон.

Подморница „Trieste“, која је спустила поручника Дона Волша и Пикаровог сина Жака на тачку Челинџер дип у Маријана тренчу, била је тек трећи по реду батискаф икада изграђен. За разлику од савремених подморница које имају модерне подводне камере и уређаје, ова није носила ништа осим својих путника. Њена мисија била је да испита да ли човек може да се спусти на велику дубину, што је био први корак у изградњи флоте подморница са људском посадом.

После успешног спуштања у дубине подморнице „Trieste“ број подводних пловних објеката нагло се повећавао. Појавили су се и први робот-возила којима се даљински управљало.

Богате земље по-

Иглозуб
(породица *Chauliodontidae*)
дужина до 25 cm
на дубини од 800 до 1500 m

Секирица
(*Argyropelecus* sp.)
дужина до 13 cm
на дубини од 300 до 1500 m

Шљукаста јегуља
(*Nemichthyidae*)
дужина до 150 cm,
на дубини од 600 до 2000 m

челе су изградњу сопствених подморница, било у војне или научне сврхе.

Научници су такође сазнали да морско дно није равно, већ испресецано пукотинама и наборима. Ту је највећа геолошка формација планете, 50.000 километара дугачак планински венац који се змијолико простира кроз Атлантик, Пацифик, Индијски и Северни ледени океан.

Када су геолози први пут посетили овај планински венац у океану пре две деценије, били су убеђени да он потврђује нову теорију о постојању тектонских плоча. Према овој теорији, површина Земље није камена шкољка, већ низ чврстих „плоча“ дебљине до 80 km које плутају на делимично истопљеној стени. Гребени на средини океана, тврде геолози, највероватније су места на којима се ствара Земљина кора. Нова материја Земљине коре избија горе, гоњена силама из средишта планете, пре него што се поново спусти и обликује дно океана.

Црни пушачи

Узорци стена из дела планинског венца у Атлантику показали су да је ово новонастали масив, што је и доказ тачности ове теорије. Још неодлучнији доказ дошао је из Пацифика. Тамо су откривени црни облаци прегрејане, минералима богате воде. Они избијају из узвишења у облику димњака. То је доказ да стене у дубини још задржавају велику топлоту јер су релативно скоро настале.

Места из којих шикља топла вода, позната под именом хидротермални отвори, откривена су и у многим другим деловима света. Пошто се хидротермални отвори налазе на дубинама од 2.225 метара, океанографи су имали могућности да их посете и проучавају. Ти отвори су, у суштини, подводни гејзир слични онима на копну. Морска вода филтрира се кроз пукотине у Земљиној кори постаје све топлија. Она не кључа иако јој температура достиже 440 Целзијусових степени јер је под огромним притиском. Коначно, топла вода почиње да

шикља нагоре у тамним облацима који се брзо хладе, испуштајући на морско дно растворене минерале као што су цинк, бакар, гвожђе, једињења сумпора и силицијумдиоксид. Тај материјал се стврдњава градећи димњаке познате под називом „црни пушачи“. Један са надимком Годзила уздиже се 45 метара изнад површине дна.

Док научници сматрају да су ови отвори задивљујуће природне лабораторије, индустријалци гледају на њих као на мини рафинерије. Оне износе на површину вредне материјале из утробе Земље који се сакупљају на погодним местима. Океанографи одавно знају да су делови дна Пацифика, на дубинама од 4.300 до 5.200 метара, прекривени комадима мангана величине кромпира помешани са гвожђем, никлом, кобалтом и другим корисним материјалима.

Ако је откриће хидротермалних отвора било велико изненађење, научници су били још запањенији када су сазнали да неки од ових подводних гејзира, чија врела сумпораста околина личи на пакао, у ствари врве од живота. Вода око отвора препуна је бактерија, необичних црва дугачких 20 cm, затим шкољки величине тањира, дагњи, риба...

Научници су се запитали: чиме се хране те животиње у одсуству извора хране? Како преживљавају без светла? На ова питања одговор је нашао један руски научник још пре 100 година. Он је показао да подводна бактерија *Beggiatoa*, живи хранећи се водоник-сулфидом, материјом која је отровна за већину живих бића. Ова бактерија је хемосинтетички организам, насупрот фотосинтетичким, што значи да енергију добија из хемикалија, а не од Сунца.

Бактерије око отвора живе

у мекушцима и црвима и разлажу друге хемикалије у храну која може да се користи обављајући тако једну важну еколошку активност. Многи научници сада верују да су први организми на Земљи били хемосинтетички. И још нешто: да би хидротермални отвори могли да буду најбоље лабораторије за проучавање настанка живота.

Подводни земљотреси

Иако се никада није спустио у највеће дубине океана, истраживач Роберт Балард, познат по открићу олупине „Титаника“ 1985, убеђен је да су релативни плићаци много занимљивији. Французи су одлучили да не прелазе границу од 6.000 метара. Они сматрају да је то добра дубина јер покрива 97 одсто површине дна. По њима, ићи даље није толико занимљиво и веома је скупо.

Само најбогатије земље имају могућности да се баве истраживањем морских дубина. То су поморске велесиле САД, Француска, Јапан и, све док економске невоље нису окончале њен програм, Русија.

Тренутно у истраживањима предњаче Јапанци и то не без разлога. Јужни део њихове острвске земље има ту несрећу да се налази на месту где се састају три тектонске плоче. Како се те плоче тару једна о другу, оне изазивају око десетину од укупног броја годишњих земљотреса на планети. Ту је много разарајућих потреса попут онога који је убио 5000 људи у Кобеу у јануару ове године, као и познати земљотрес који је 1923. погодио Токио и у коме је страдало 142.000 људи.

Очајничка потреба да се предвиде будући потреси разлог је што су Јапанци изградили подморницу „Синкаи 6500“ која може да се спусти

дубље од било ког пловног објекта. Већ на свом првом путовању „Синкаи“ је открила неочекивано дубоке пукотине на ивици пацифичке плоче која притиска на ову острвску државу. Подморница је открила и колонију шкољки која живи на највећим дубинама (6.350), као и низ густо распоређених хидротермалних отвора.

За разлику од Француза и неких Американаца, Јапанци желе да се спусте у највеће океанске дубине. Када су своју подморницу „Каико“ спустили на дубину од 10.911 метара, свега 60 центиметара мање од рекорда подморнице „Trieste“ из 1960, она је током ове кратке посете на дну видела морског пужа голаћа, једног црва и рачиће, што је доказ да и најнегостољубивије место на Земљи може да буде нечији дом.

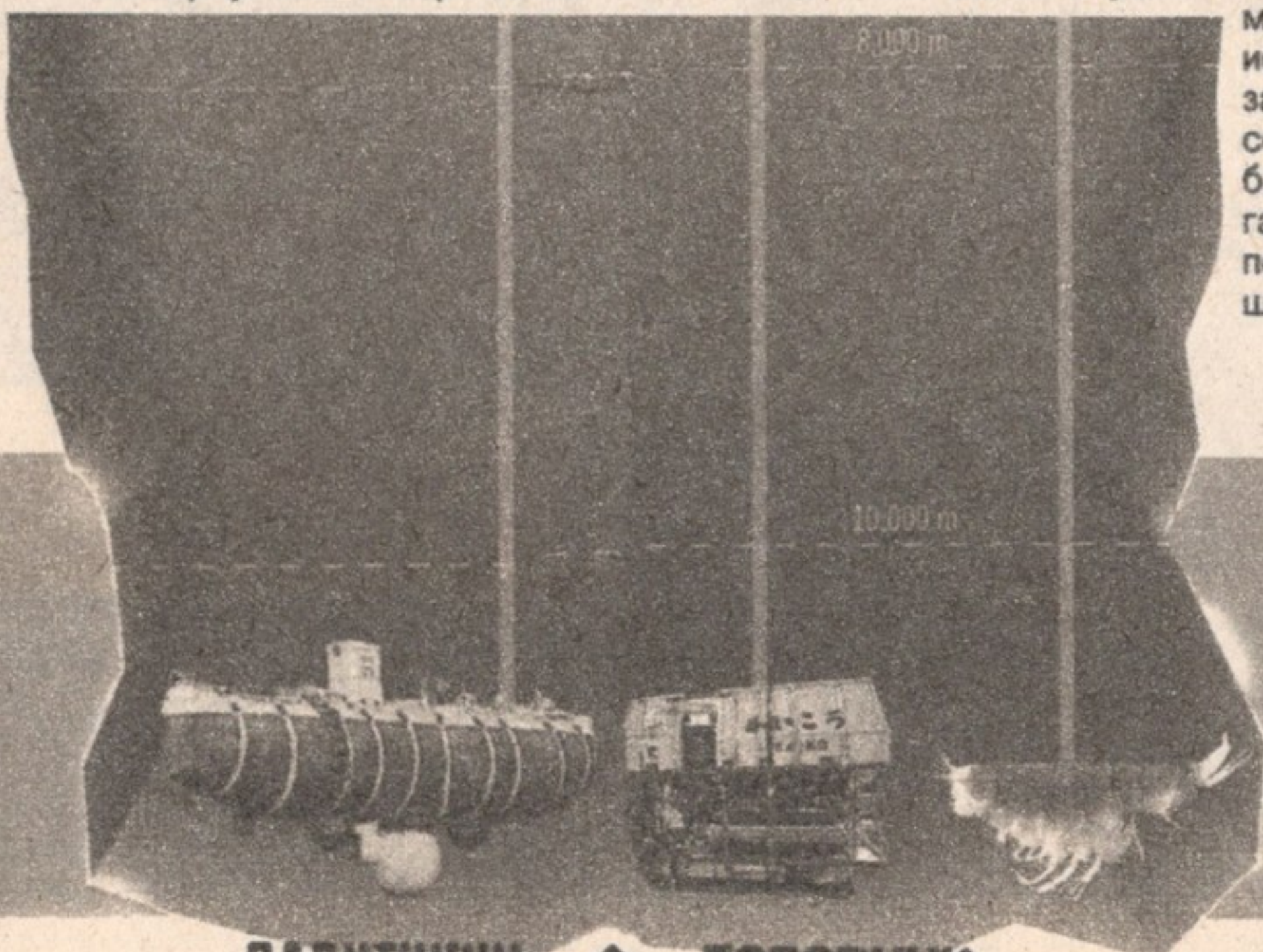
Најновији успех Јапанаца долива уље на ватру у расправи о истраживању морских дубина. Неки научници тврде да пловни објекти-роботи не могу да замене човека. Човек, сматрају они, мора све то да види својим очима.

Други, опет, мисле да пловила попут „Каика“, као и нова генерација самоходних подводних пловила, могу да обаве посао исто тако добро као и човек. Не само да су јевтинија, већ дуго могу да раде под водом, и то у најопаснијим условима, и да месецима тумарају морским дном без помоћи људи. Флоте оваквих робота у међусобној су вези, и могу да шаљу податке научницима на обали само повремено израњајући на површину.

Без обзира на финансијске тешкоће, и упркос опасностима, људи се све чешће спуштају на морско дно. Награде за истраживање најхладнијих и најмрачнијих вода – научне, материјалне и психолошке – исувише су велике да би се заобишле. Коначно, људи ће се ипак спустити у највеће дубине из истог разлога због кога се сер Едмунд Хилари попео на Монт Еверест – зато што су оне ту.

А. С.

Овај батискаф заронио је 1960. у рекордну дубину од 10912 метара.

Да и на великим дубинама има живота доказ је и овај љуснар откривен на 11030 метара у Маријана тренчу.

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

НЕМОГУЋЕ ЈЕ МОГУЋЕ

Двојица путника британског „џамбо-џета“ нису имали никаквог избора: били су једини лекари у авиону, а једној девојци претила је смрт

Мада ни сам није знао колико је већ пута летео авионом, доктор Ангус Волас увек је осећао пријатни страх приликом полетања. Тако је било и овога пута док се „џамбо-џет“ Бритиш ервејза одвајао од писте хонгконшког аеродрома. Упрви чврсто леђа у наслон седишта, затворио је очи и почео да броји у себи, то га је увек смиривало. Срећом,

„хватање висине“ трајало је кратко, после се страх топио и он је опет могао да мисли и понаша се обично.

Када су се нашли на висини од 10.000 метара, авион је заузео раван положај и доктор Ангус је осетио како тело почиње да му се опушта. Откопчао је појас и запалио цигарету. Истог часа из звучника се зачуо глас капетана авиона: ако се међу путницима налази неки лекар, нека буде љубазан и дође у пилотску кабину.

— Томе — окренуо се човеку

на суседном седишту — изгледа да имају нешто за нас.

— Без сумње — одговорио је његов колега Том Вонг и кренуо за њим.

Поновљен позив

Лице стјуардесе која их је повела у кабину није одавало ни најмањи знак узнемирености. Значи, ништа страшно, размишљао је. И заиста, у питању је био лакши прелом руке. Журећи на аеродром, двадесетпетогодишња Пола Диксон пала је са мотора који је возио њен момак: како је до полетања авиона остало још само неколико минута, није стигла да оде до лекара на аеродрому. Уосталом, бол који је осећала није био прејак. То је услед удarca, мислила је, међутим, када је повређена рука почела да отиче, пало јој је на памет да је то можда ипак прелом.

Ангусу и Тому, обојица су били хирурзи, није требало

могуће је да је нешто са Полином руком: Био је то, ако се тако може рећи, сасвим безазлен прелом.

И заиста, био је у праву, са руком је било све у реду, али са дисањем није. Девојка је дисала с крајњим напором и жалила се на јаке болове у левом делу грудног коша. Ангус Волас је осетио како почиње да га облива зној. Шта ако се пад није завршио само повредом руке, ако је, не дај боже, повређен и грудни кош? Ни једном прегледу раније није прилазио са толико стрепње.

Његове зле слутње су се обистиниле. Три Полина ребра била су сломљена, а лево плућно крило пуно ваздуха.

Упитно је погледао Тома, иако је и сам знао да ће девојка, не буду ли сместа нешто предузели, умрети. То „нешто“ било је отварање грудног коша како би ваздух изашао. Да се налазио у операционој сали болнице у Нотин-

Илустровао Ненад Пантић

више од пола сата да јој имобилишу руку. Додуше, није било завоја ни гипса, али су сасвим добро послужили један штап и ешарпа коју је Пола имала око врата. Пошто су јој дали лек за умирење болова, вратили су се на своја места. Ангус је таман почео да чита новине када се из звучника поново зачуо глас капетана: молио је да опет дођу у кабину. Шта ли је сад, дођавола, помислио је доктор Ангус док је устајао. Не-

гему у којој је радио, таква операција била би рутинска ствар, овако...

Селотејп у грудима

Пола је све теже дисала и Ангус је знао да више нема шта да се чека. Замолио је једну од стјуардеса да му донесе прибор за прву помоћ.

Све што су он и Том у кутији с

КАКО СУ КИНЕЗИ СМАЊИЛИ
ЗЕМЉУ

прибором могли да нађу биле су маказе, локални анестетик и катетер. Као средство за дезинфекцију послужио им је „курвоазје“, са пет звездица, како је покушао да се нашали стјуард који га је донео и који им је био и те како од користи. Био је не само крајње прибран него и досетљив.

Да би убацио катетер и извукао ваздух, доктору Ангусу био је неопходан дугачак, чврст и савитљив предмет. Размишљајући неколико тренутака, младић је дошао до закључка да би права ствар била вешалица од жице. Није му требало много времена да нађе једну. Чим је донео, двојица лекара почела су операцију. Док је доктор Ангус помоћу маказа почео да прави отвор кроз који је требало да убаци вешалицу, Том је крајеве ране придржавао ножем и виљушком! У грудни кош убачен је затим катетер који је требало нечим да се учврсти. Једино чиме су у авиону располагали била је самолепљива трака која се, на изненађење лекара, показала као врло употребљива. Учврстивши доњи део катетера, на горњи је ставио запущач од плуте и њиме затворио испразњену боцу киселе воде. Истог часа кад је то завршио, ваздух је почео да излази из плућа готово онесвешћене девојке и пунио боцу: натраг, на сву срећу, није могао.

Десетак минута касније доктор Ангус је, заједно са Томом, могао да утврди да Полино стање више није критично. Почела је не само лакше и уједначеније да дише, него јој се чак и руменило враћало у лице. Коначно је могао да одахне: операција на 10.000 метара висине је успела. Од стјуарда који се све време није одмицао од њега и Тома затражио је остатак „курвоазјеа“, опрао је њиме руке а онда отпио неколико добрих гутљаја. Никад у животу пиће му није тако пријало, а, како је изгледало, ни његовом колеги. Испили су га до последње капи.

Да им је, у њиховој савремено опремљеној операционој сали, неко рекао да је тако нешто могуће, помислили би да, најблаже речено, не зна о чему говори. Сопствено искуство показало им је да је живот пун изненађења и обрта на граници могућег: „чудо“ у авиону то заправо и није било. Двојица нотингемских лекара урадили су само оно што су могли: употребили су дугогодишње искуство и знање. Довољно, кад је у питању била Пола Диксон.

Олга Вукадиновић

Лако је Кинезима који живе у Хонгконгу и околини, а немају довољно пара за скупа путовања по белом свету. Вредни и предузимљиви какви су, преселили су свет у сопствени комшилук. Најпре су, додуше, смањили знаменитости које их занимају, а онда их сместили на педесет ари (пет хиљада квадратних метара) тематског парка који су назвали „Прозор у свет“. Парк се налази у близини града Шенжена наомак Хонгконга.

И, шта тамо може да се види? Па, све што је на планети Земљи најлепше и најзанимљивије од онога што су ство-

риле људске руке и мајка природа: Ајфелова кула, Криви торањ у Пизи, Гренд Кењон, хавајски живи вулкани, црква Василија Блаженог у Москви... Свака од наведених знаменитости смештена је на одговарајући континент и направљена од цигле, пластике, цемента, картона и правоугаониког растиња у природној, односно смањеној величини.

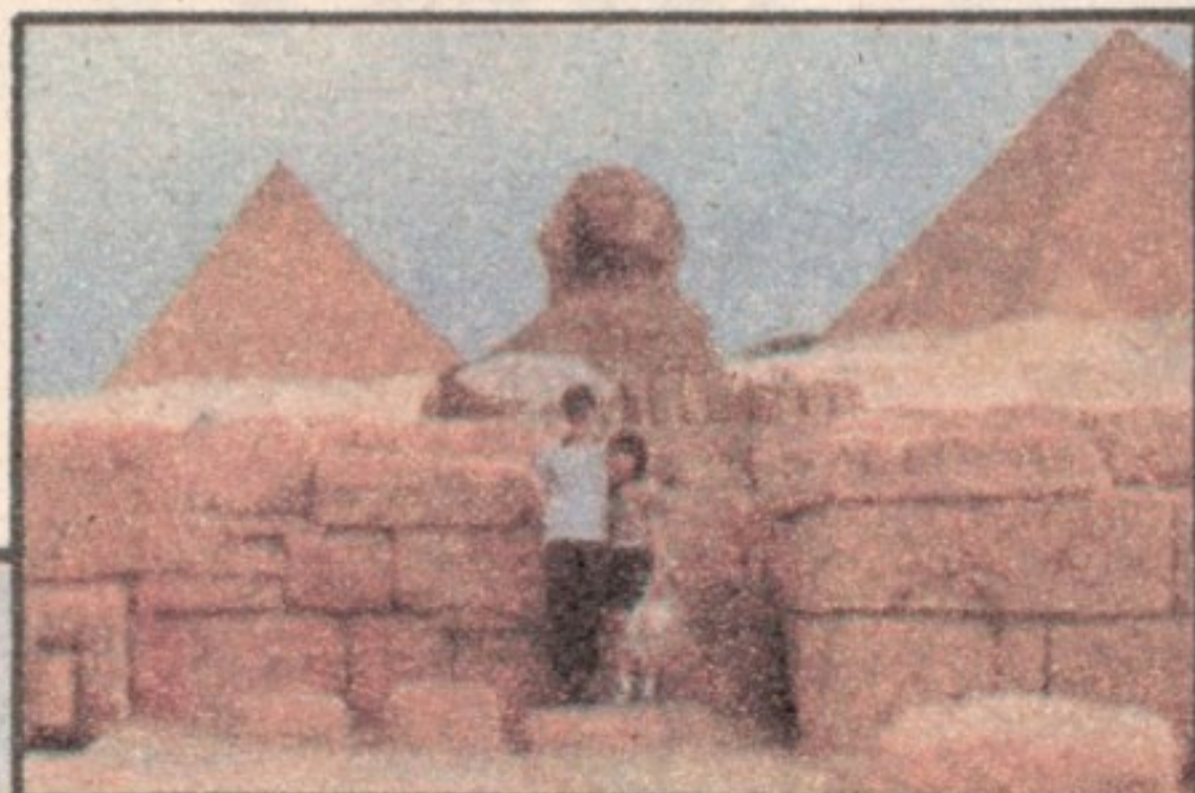
Све у свему, у парку се налази 118 архитектонских и природних знаменитости. Италија је, рецимо, заступљена Кривим торњем у Пизи и ба-

зиликом Св. Петра у Риму. Ту је и планински врх Матерхорн који је у природној величини висок 4.505 метара. Судајући по занимању, највећу пажњу посетилаца привлаче Нијагарини водопади, египатске пирамиде, Бакингамска палата и – Црвени трг у Москви. Следе: знаменита здања и природне лепоте САД, укључујући ту и облакодере Менхетна...

Кинеска реплика Ајфеловог торња висока је 108 метара, дакле три пута је нижа од оригинала (320 м), али довољно висока да се с ње пружи диван поглед на Хонгконг.

М. И.

Готово као у оригиналу: црква Василија Блаженог у Москви и подножје Ајфелове куле.

Међу првима на листи популарности: пирамиде и сфинге код Гизе.

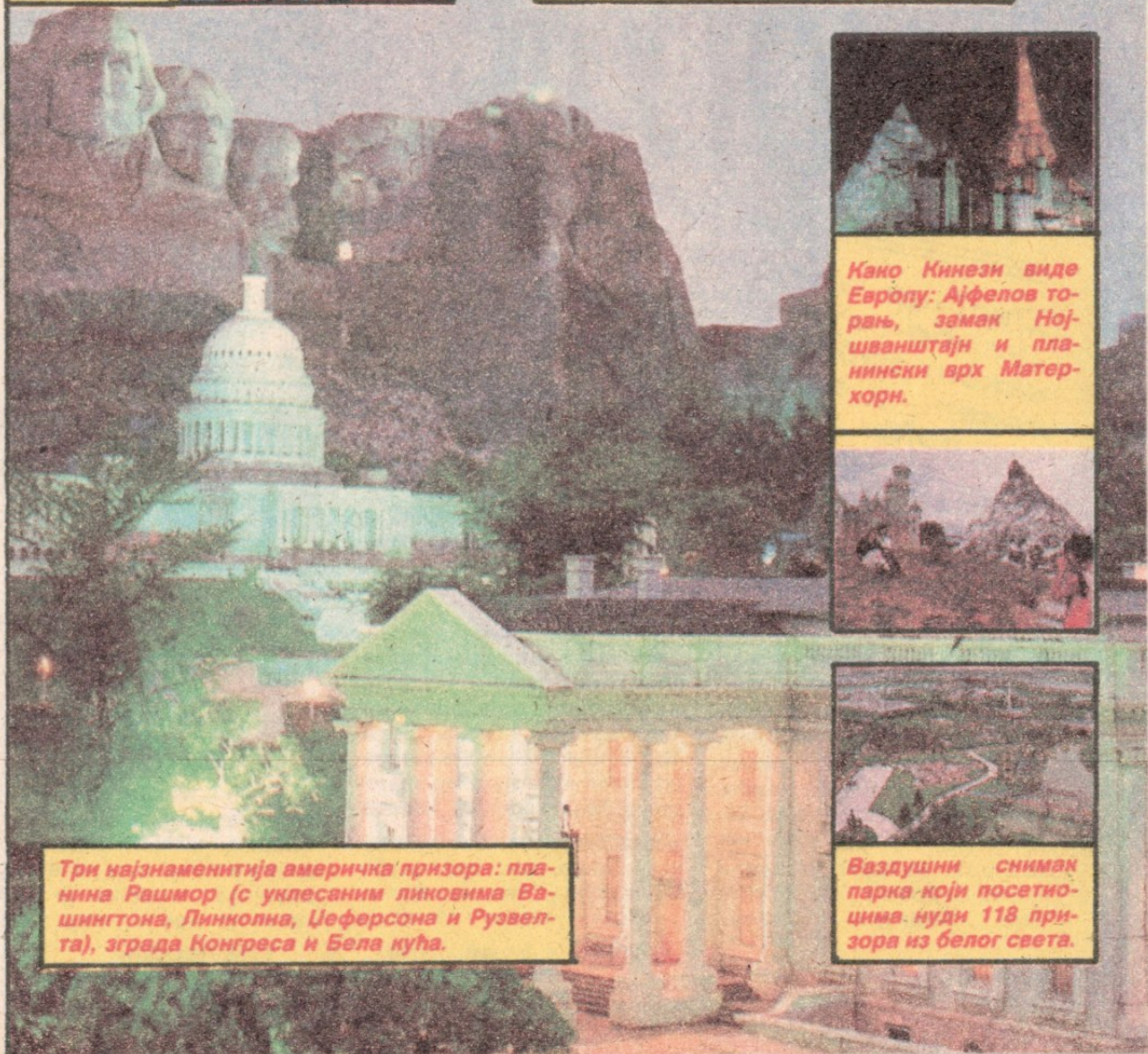

Како Кинези виде Европу: Ајфелов торањ, замак Нојшванштајн и планински врх Матерхорн.

Три најзнаменитија америчка призора: планина Рајсмор (с уклесаним ликовима Вашингтона, Линколна, Џеферсона и Рузвелта), зграда Конгреса и Бела кућа.

Ваздушни снимак парка који посетиоцима нуди 118 призора из белог света.

НЕВЕРОВАТНО
АЛИ
ИСТИНИТО

Висећи апартмани

Птица ткаља, сродник врапца, живи у великим колонијама — а има их тако много да се чак до седамдесет птица насељава на једном дрвету. Једна колонија тих афричких птица може да претвори стабло у неку врсту зграде с птичијим апартманима — гнездима сличним боци која висе са сваке гране.

Своја необична станишта ове птице праве преплићући влати траве са другом вегетацијом, а отвори се налазе при самом дну гнезда.

Велики надувенко

Мужјак морског слона, најкрупнији члан породице фока, има највећи и најнеобичнији нос од свих створења која живе на Антарктику. Тај цин тежак до три тоне има њушку која виси као кратка, затубаста слонова сурла. Нос нема неку посебну сврху, сем, можда, да покаже неком непријатељу кад је морски слон спреман да се упусти у битку. Јер, када се разгневи, његов слоновски нос напуни се ваздухом као балон прерастајући у сурлу дугачку и до пола метра!

Змије са две главе

Код многих животињских врста рађају се понекад младунци са две главе, али та појава ипак је ретка. Но, неуобичајено велики број змија долази на свет са две главе, а многе од њих имају и два репа!

По правилу, главе су потпуно развијене, што никако не значи да су две главе од веће користи него једна. Још није доказано да су двоглаве змије мудрије.

**ЧУВАЈТЕ СЕ
ПИЦА-ПОЛИЦИЈЕ!**

Пица је вероватно једина италијанска реч за коју се поуздано може рећи да је стигла и до последњег кутка наше планете. Без пице, изгледа, више не могу ни у Њујорку, ни у Мионици, ни у Банатском Карловцу... А све оне требало би да се придржавају правила које је донело Удружење стручњака за пицу из Напуља. У супротном – имаће посла са пица-полицијом.

Но, то и није баш права полиција. Тако, наиме, зову поменуто Удружење из Напуља. Зашто је настало баш у овом граду, није тешко погодити ако се зна да је управо у њему и настало ово популарно јело.

Пица је симбол Напуља, сунца и Средоземља, али се прави на свим континентима и то најчешће на начин који вређа гастрономско умеће Наполитанаца. Управо зато основано је Удружење чији је први, и основни, задатак био да сачини листу правила којих треба да се придржава сваки пица-мајстор.

Онима који су имали прилику да прочитају та правила потпуно је јасно да тесто које се широм света онако халапливо гута ни издалека није оно право. Облик, додаци, зачини, такође су веома важни. Месо, ананас или краставци не долазе у обзир, на помен тамо неког качкаваља с презиром одмахује руком, а на залеђену пицу гледају с највећим ужасом. Чак ни пица прављена код куће није права. Зашто? Зато што је за праву пицу неопходна пећница са температуром од 400°C. За загревање такве пећнице – уважава се само она зидана од цигле – могу да се користе искључиво дрва, иначе то није – то. Свака друга варијанта је „злочин према човечанству“, каже Антонио Примачери, председник Удружења. – Слободно ви једите масно тесто на које је наслагано ко зна шта, само га немојте називати пицом!

Према поменутим правилима, права пица има танко тесто умешено само од брашна и квасца, никакво уље или нека друга врста масноће нису дозвољени. Меси се искључиво рукама, одступање од тог правила дозвољено је једино под условом ако се користи миксер који не загрева тесто, а пречник пице не сме да пређе 30,5 центиметара.

КРАЉИЦИ У ЧАСТ

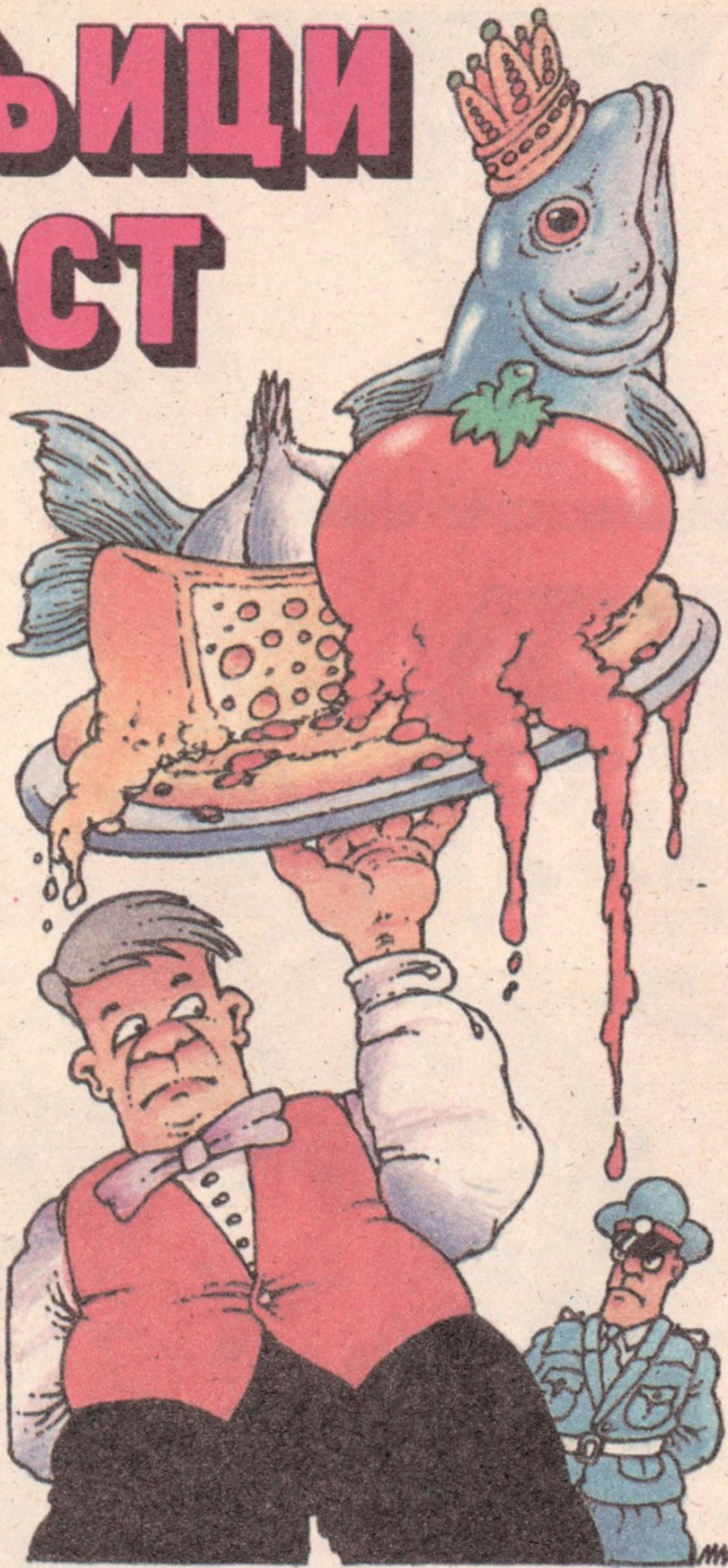
Стручњаци за пицу признају само две врсте: ону која је имела добила по краљици Маргерити Савојској и маринару. Све остало је – новокомпонована гастрономија

Обликована руком, пече се на дну пећнице, плех не долази у обзир!

И састојци су строго одређени: за пицу МАРИНАРА потребни су парадајз, оригано, бели лук, маслиново уље и со, а за МАРГЕРИТУ парадајз, моцарела, маслиново уље, босиљак и со. Моцарела је такође један од разлога што чланови Удружења оспоравају белом свету прављење праве пице. Ова нарочита врста белог, посног и као жвака растегљивог сира прави се само од млека одређене врсте крава и користи се истог дана кад је направљен. Ако је старији, укус му се промени.

Још нешто истичу чланови Удружења. Постоје, наиме, само две врсте пице: маргерита и маринара! Уз много добре воље прихватају и „ал формађо“ и „калцоне“, а све остале сврставају у новокомпоноване, па према томе и – фалш.

Занимљиво је да се за ово кулинарско умеће чије откриће Наполитанци приписују себи знало, заправо, још у античка времена. Има оних који су склони да његовом претечком сматрају кришку хлеба на коју су, некада давно, Римљани стављали ситну рибу. Из-

гледа да су и Астеци правили неку врсту пице. Њихова тортиља, коју су врло вероватно преливали парадајзом – зна се да је домовина рајског плода Мексико – слично изгледа.

Међутим, права пица, маргерита, заиста је настала у Напуљу, а зна се тачно и када. Наиме, 1861. године, приликом посете краљице Маргерите Савојске, гостионичар Рафаело Еспозито направио је у њену част пицу у бојама нове, уједињене Италије. Отуда на маргерити парадајз, моцарела и босиљак! Има, додуше, оних који тврде да је тробојна пица измишљена

бар 50 година раније и да је Еспозито искористио посету краљице својој гостионици да би направио добру рекламу и прославио се као човек који је измислио пицу. Било то тачно или не, слава му се ипак приписује.

Још једна од занимљивости везаних за овај понос италијанске кухиње: уз пицу се најчешће пије пиво које се иначе сматра германским пићем. Вино се уз њу ретко пије. Бело још и може да се провуче, црно никако. Кад је у питању пиће, пица-полиција не поставља никакве услове. Оно, једноставно, не спада у њену надлежност.

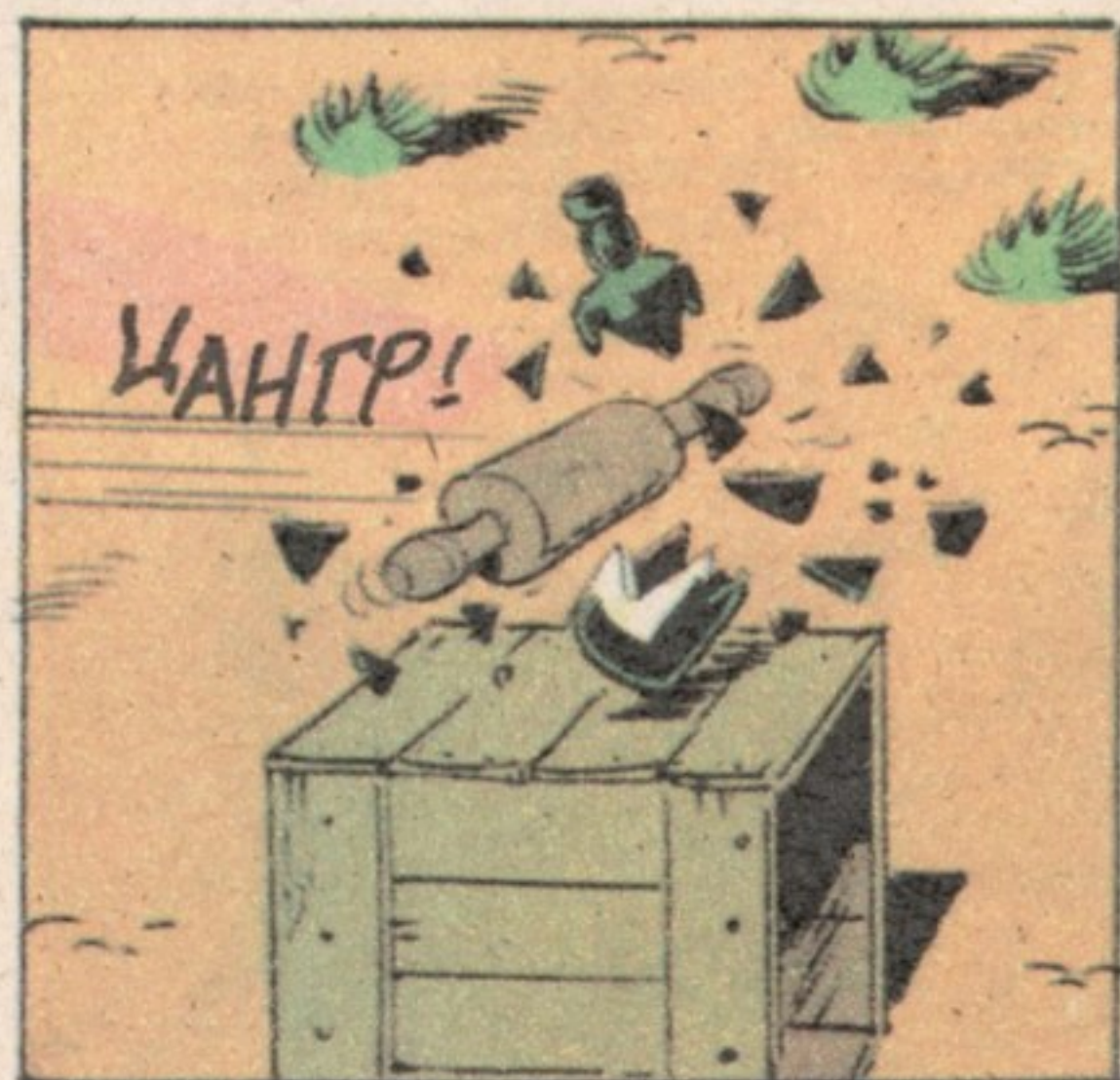
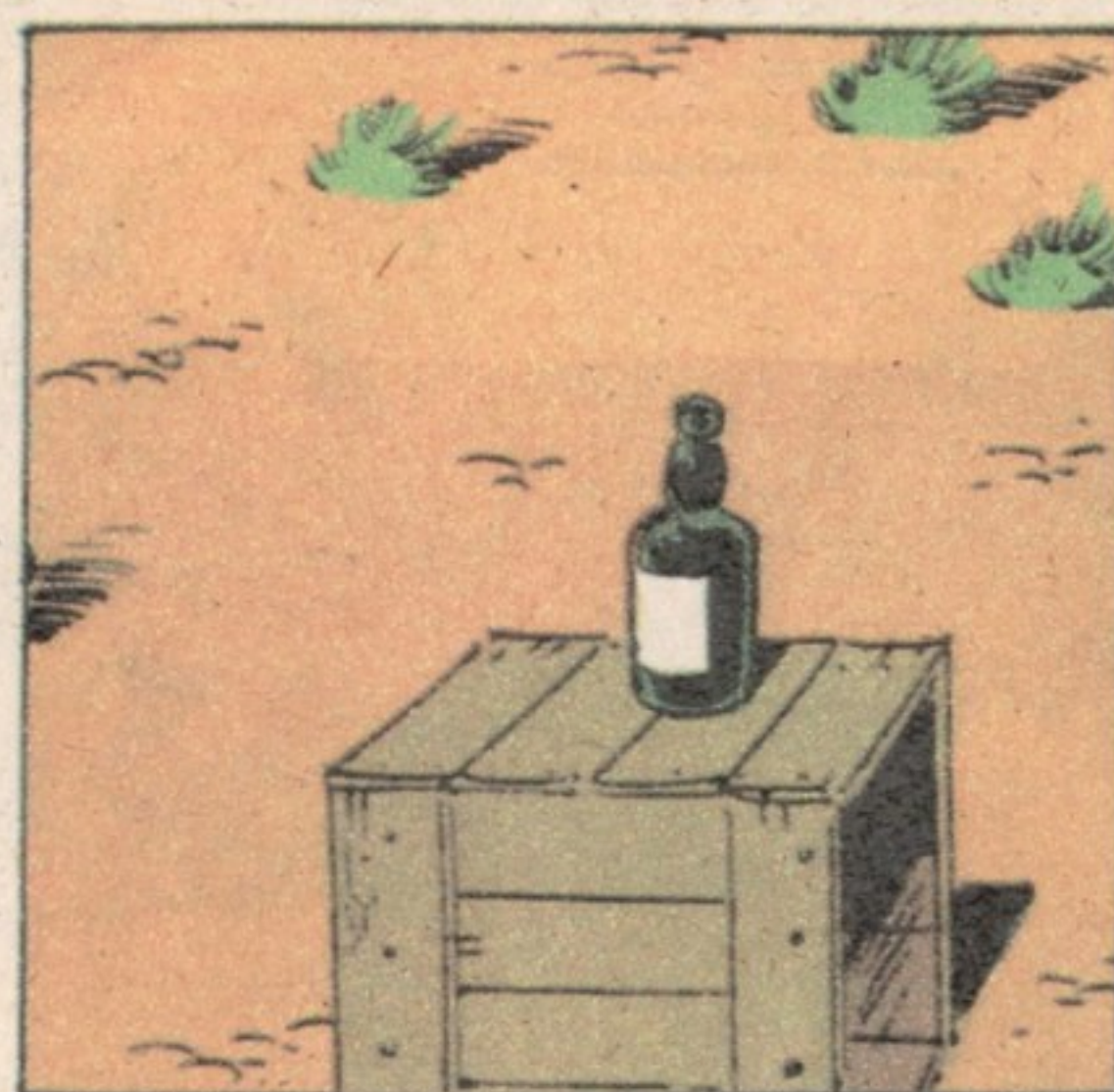
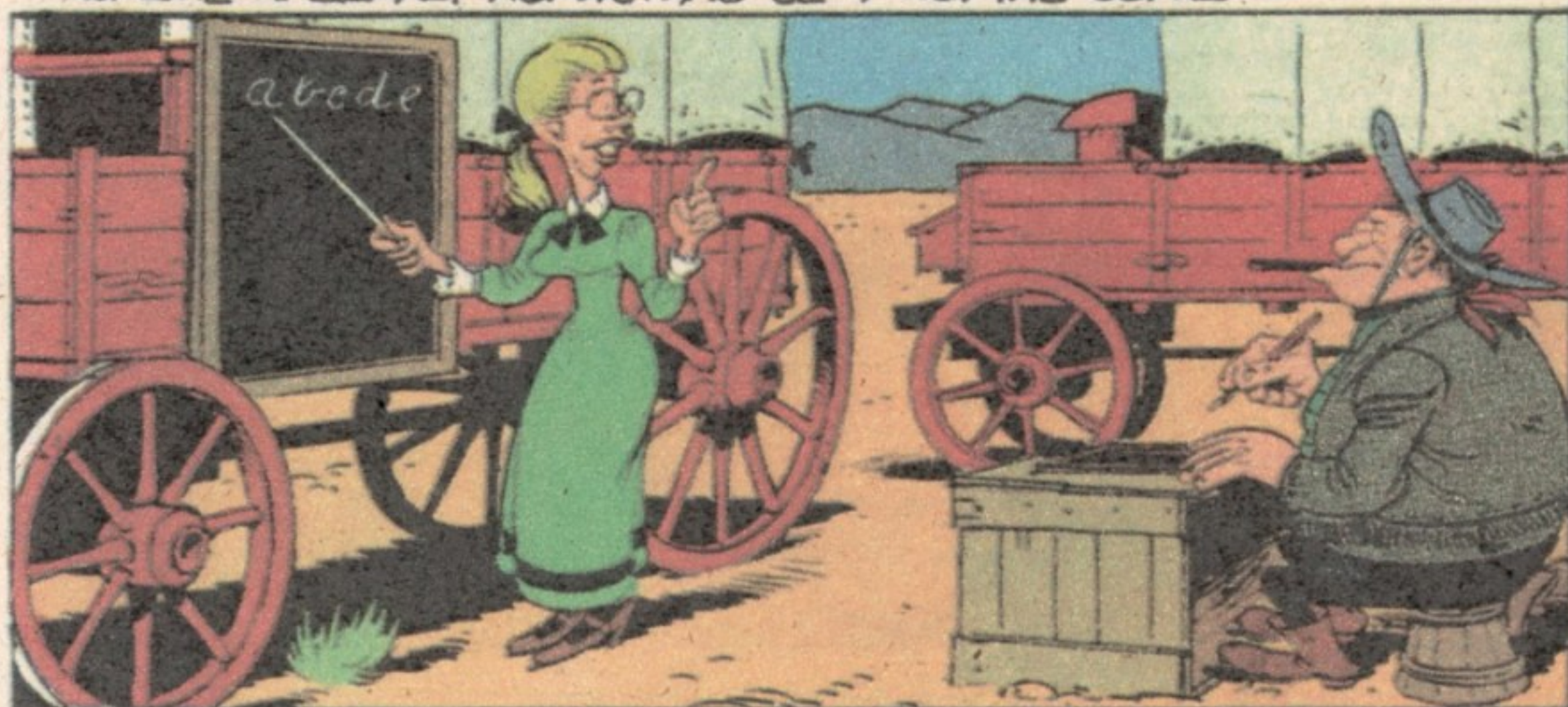
Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

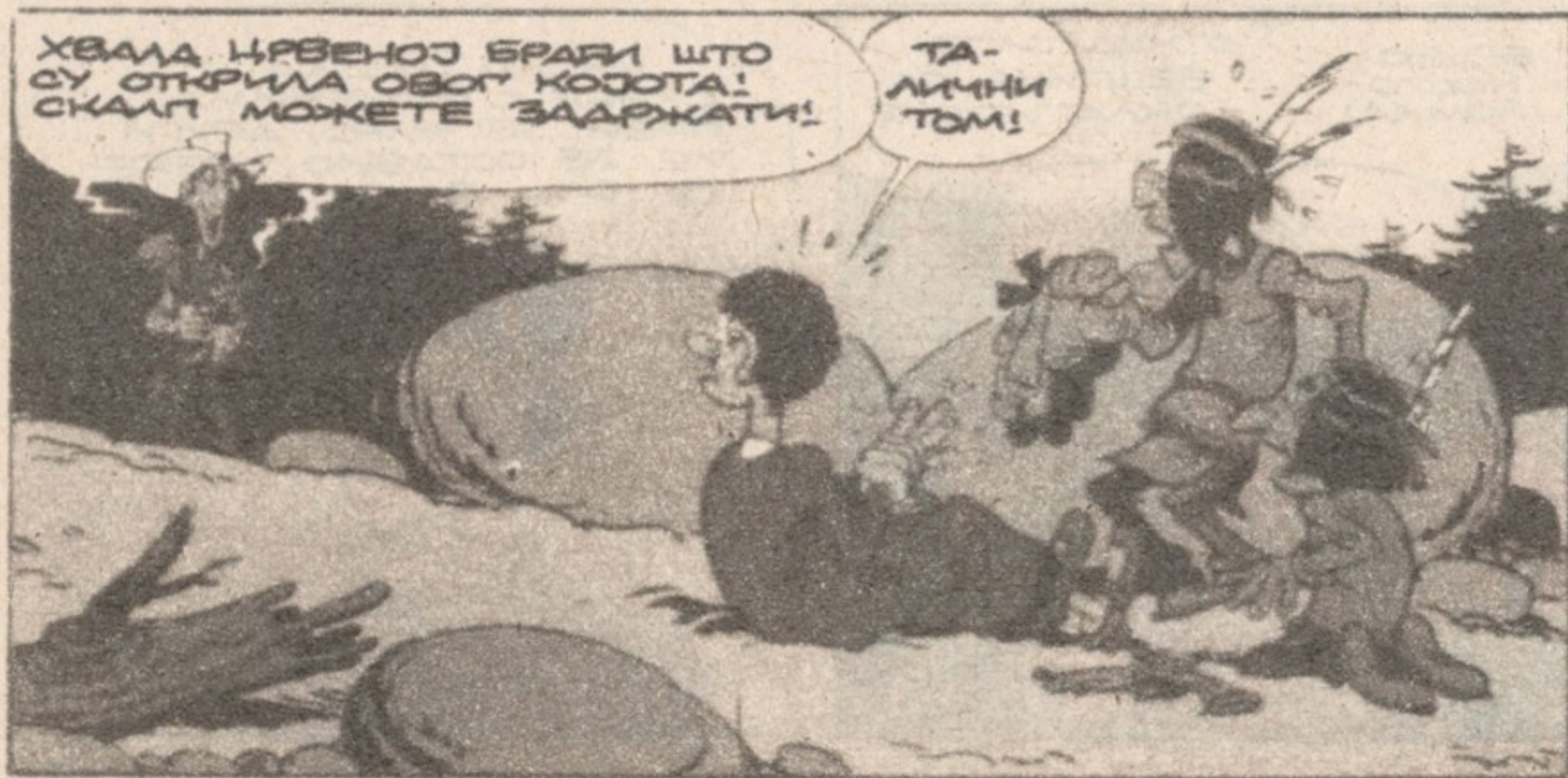
ТАЛЧУНИ ТОМ И ЊЕГОВА ВЕРЕНИЦА II ДЕО

ЦРТА: МОРИС

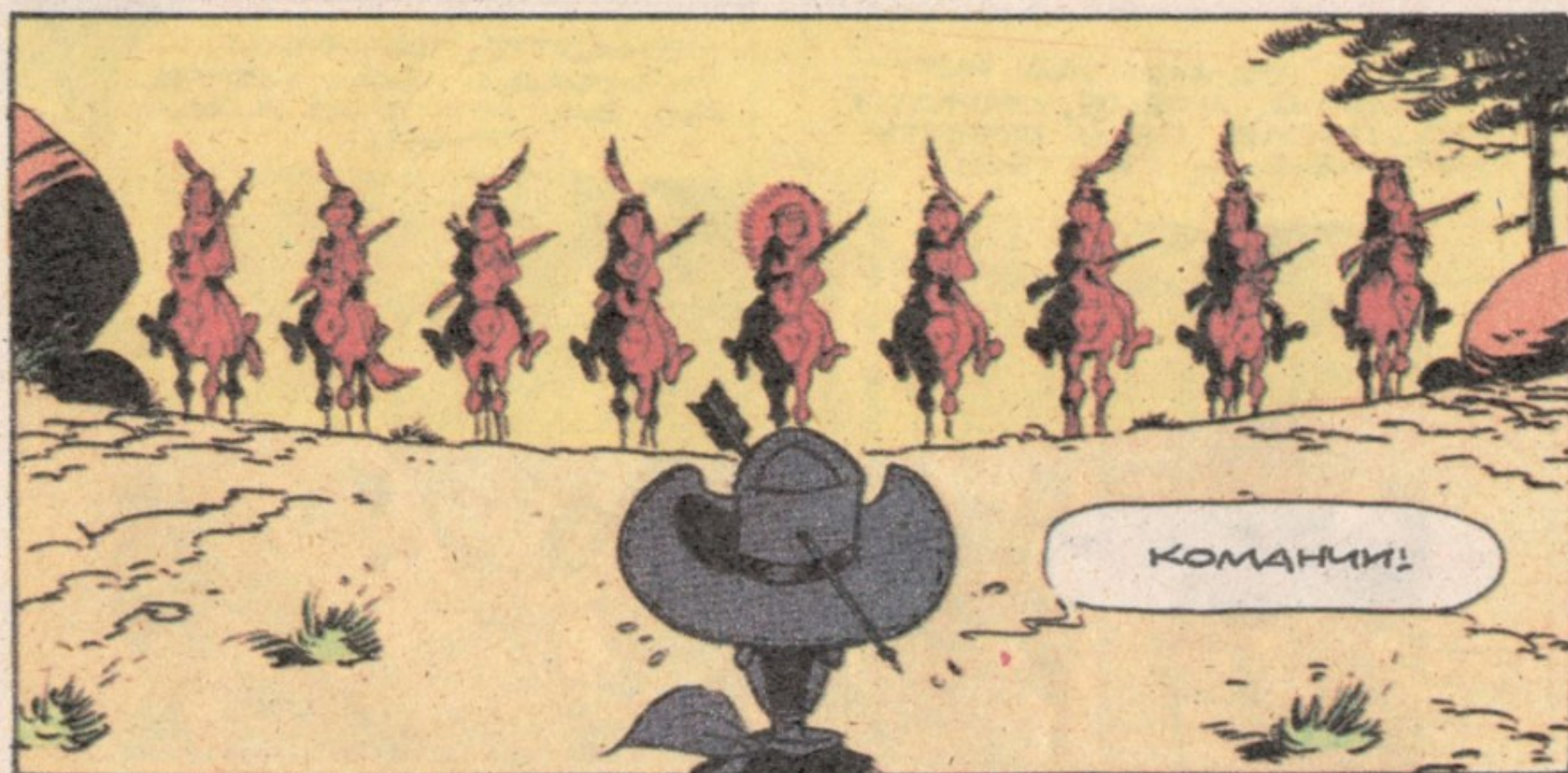
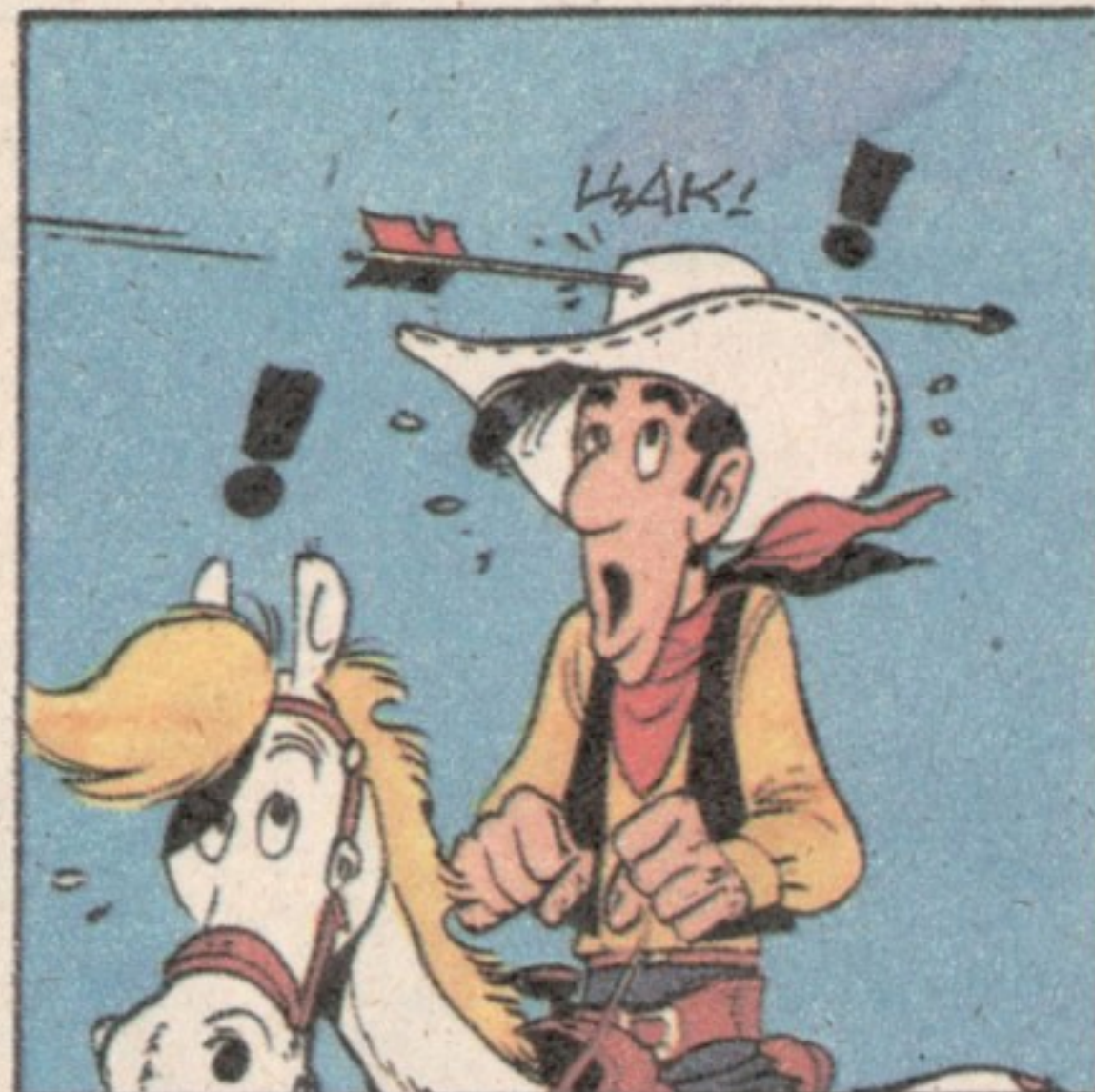
ЛИШЕ: ГИ ВИДАМ

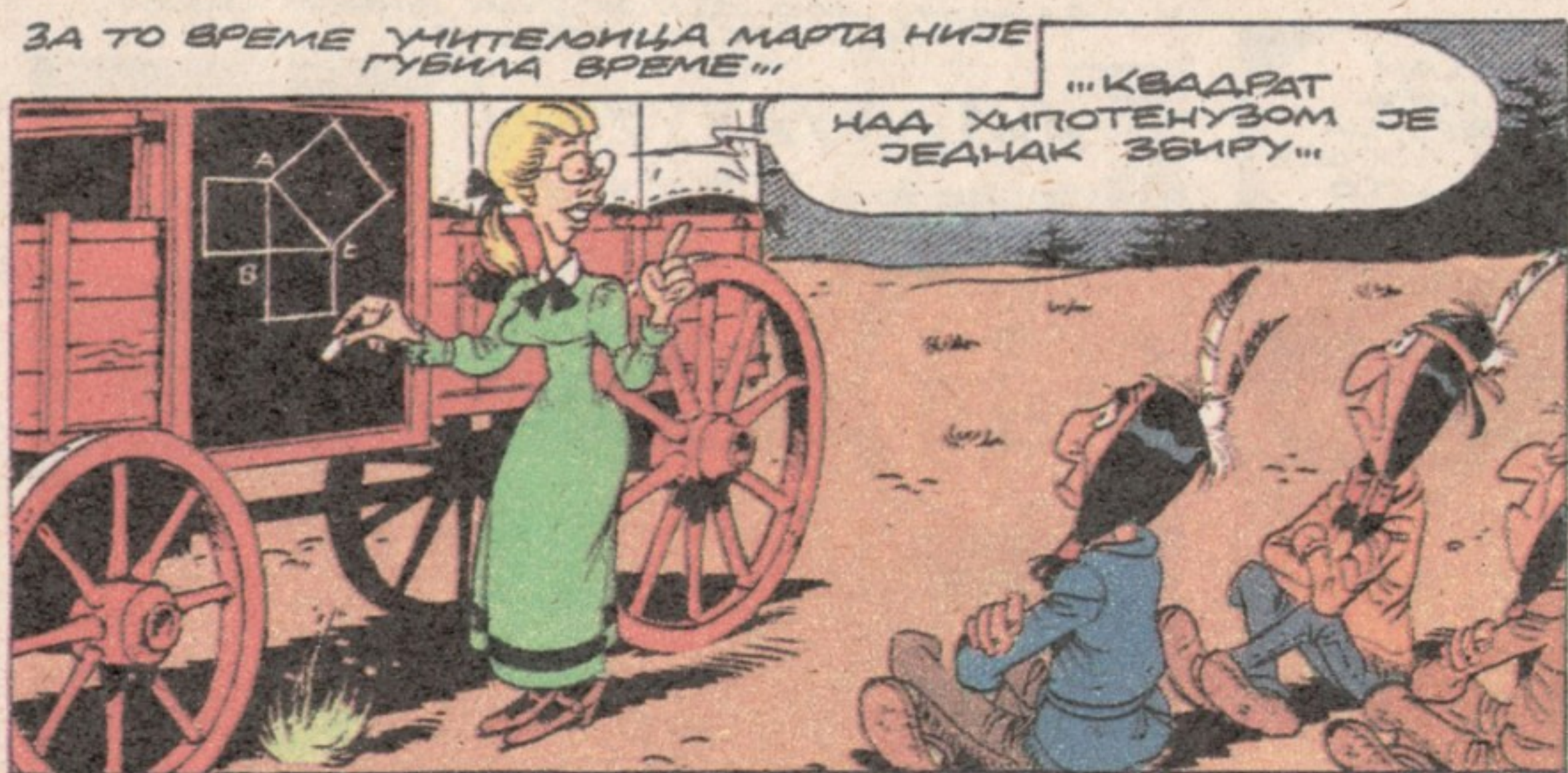
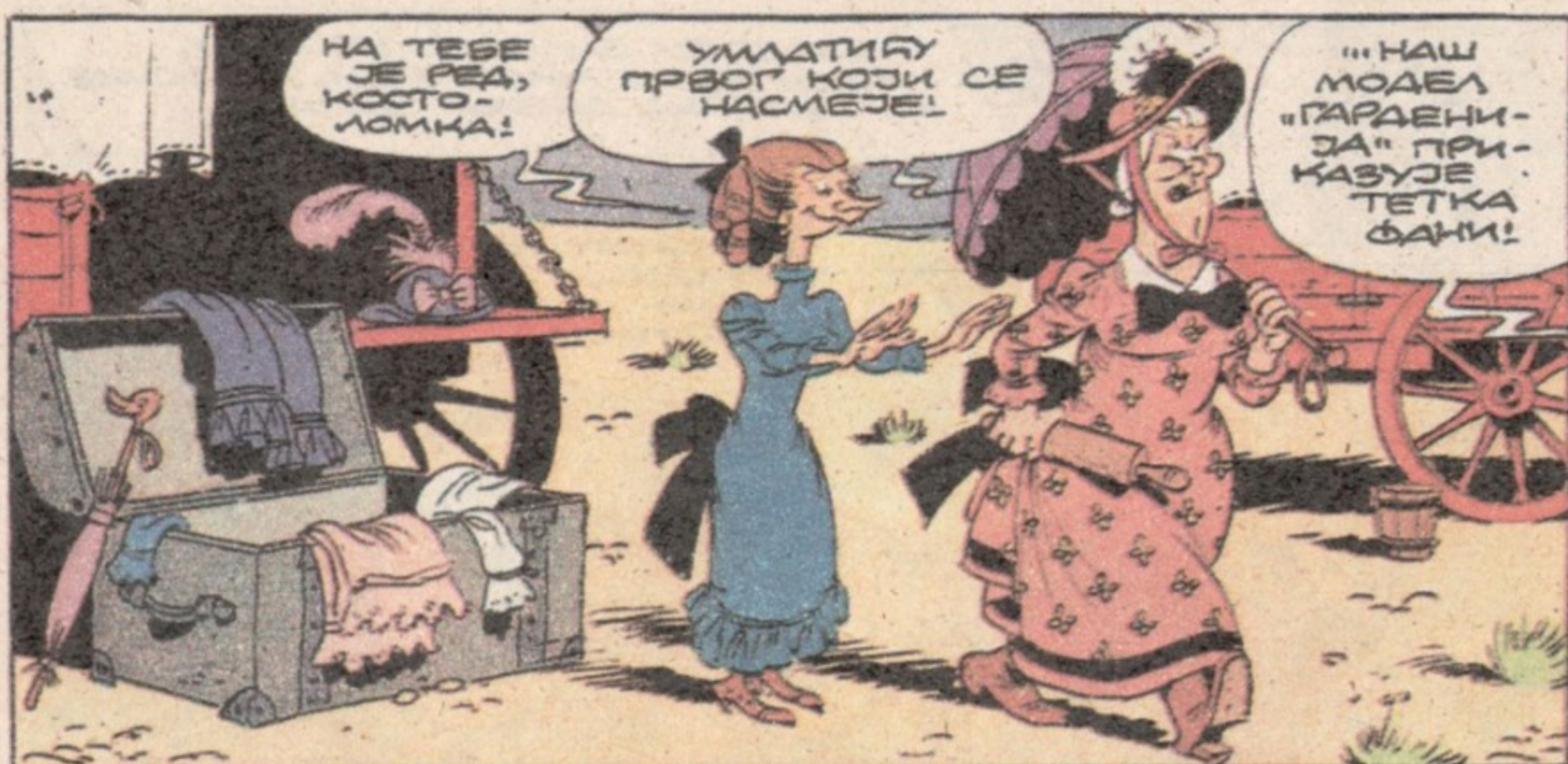
ВРЕМЕ ПРЕДАХА КОРИСТИЛО СЕ У ПОУЧНЕ СВРХЕ...

МЕЋУ ДОСЕЉЕНИЦИМА НА ЗАПАД, ПОСЕБНО МЕЋУ ЖЕНАМА, БИЛО ЈЕ ФАНАТИЧНИХ БОРАЦА ПРОТИВ АЛКОХОЛА И ДУБАНА...

ХЕНК, ВИ СТАЛНО ПУШИТЕ! ЗНАТЕ ЛИ ДА ДУБАМ, КАО И АЛКОХОЛ, УПРОПАШЋУЈЕ ЧОВЕКА МОРАЛНО И ФИЗИЧКИ?

?!?

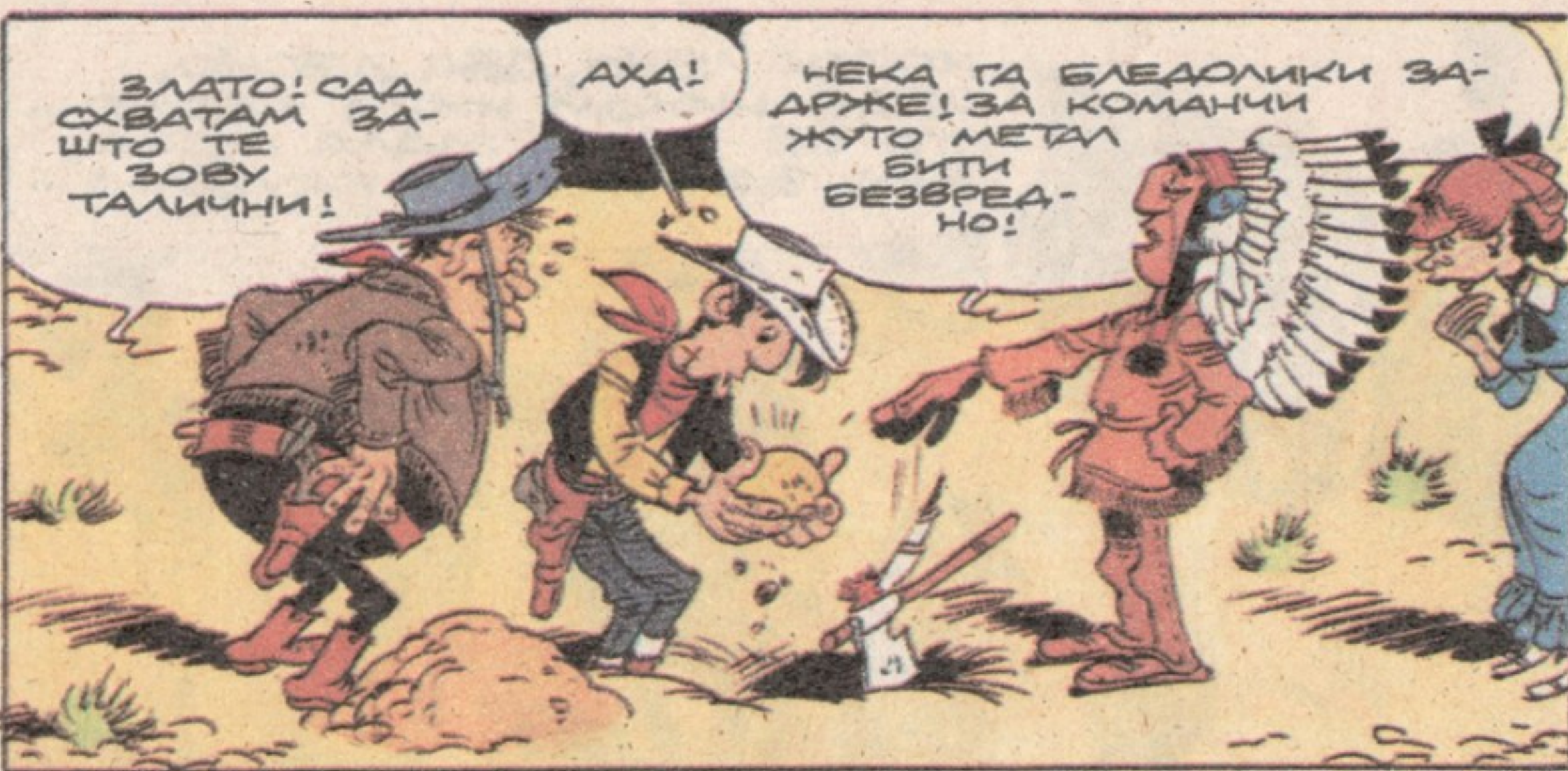
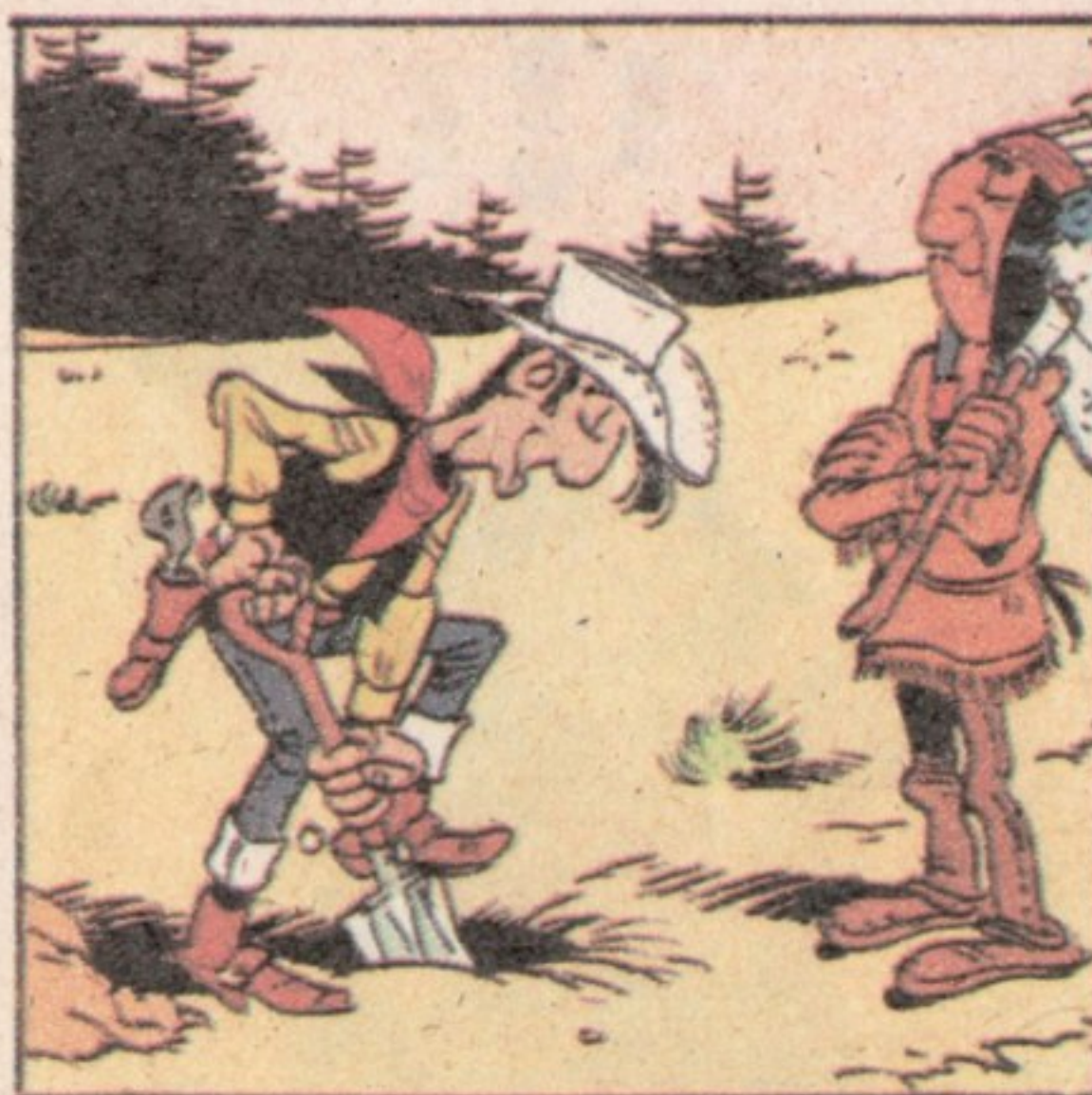
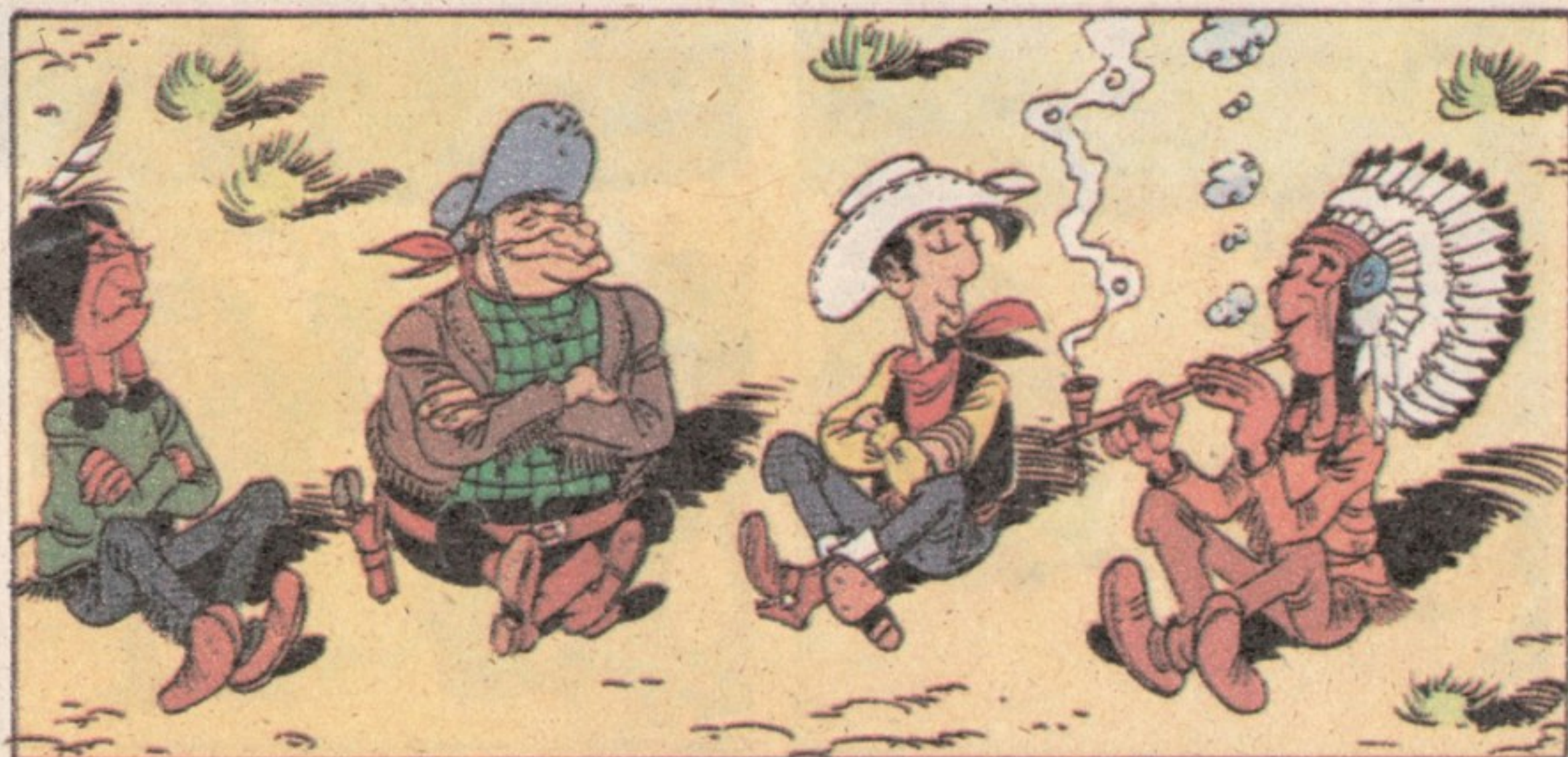
А КАО ЗАВРШЕТАК ОВЕ МАЛЕ СВЕТКОВИНЕ, ПРЕДЛАЖЕМ ВАМ ЈЕДНУ ИГРАНКУ У НАШЕМ СТИЛУ!

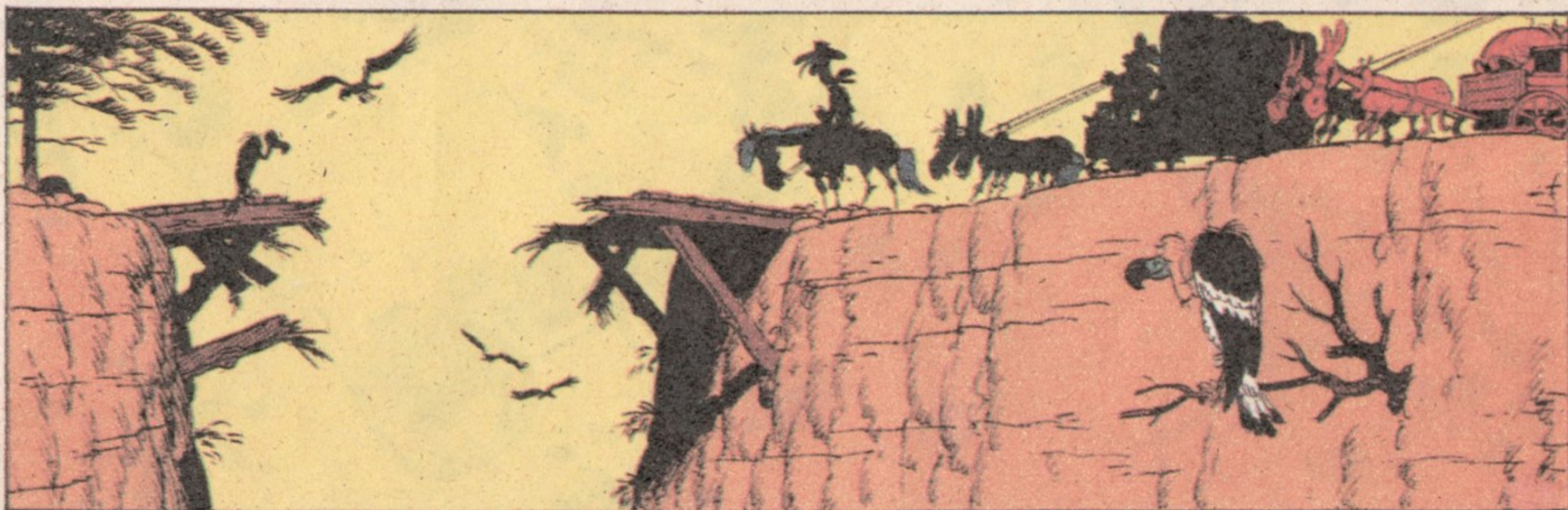

КОРАК ЛЕВО, ДВА ДЕСНО, ОВДЕ НИКОМ НИЈЕ ТЕСНО... ТО ЈЕ ТАКО, МАМА МОЈА, КАД ЗАИГРАШ УЗ КАУБОЈА...

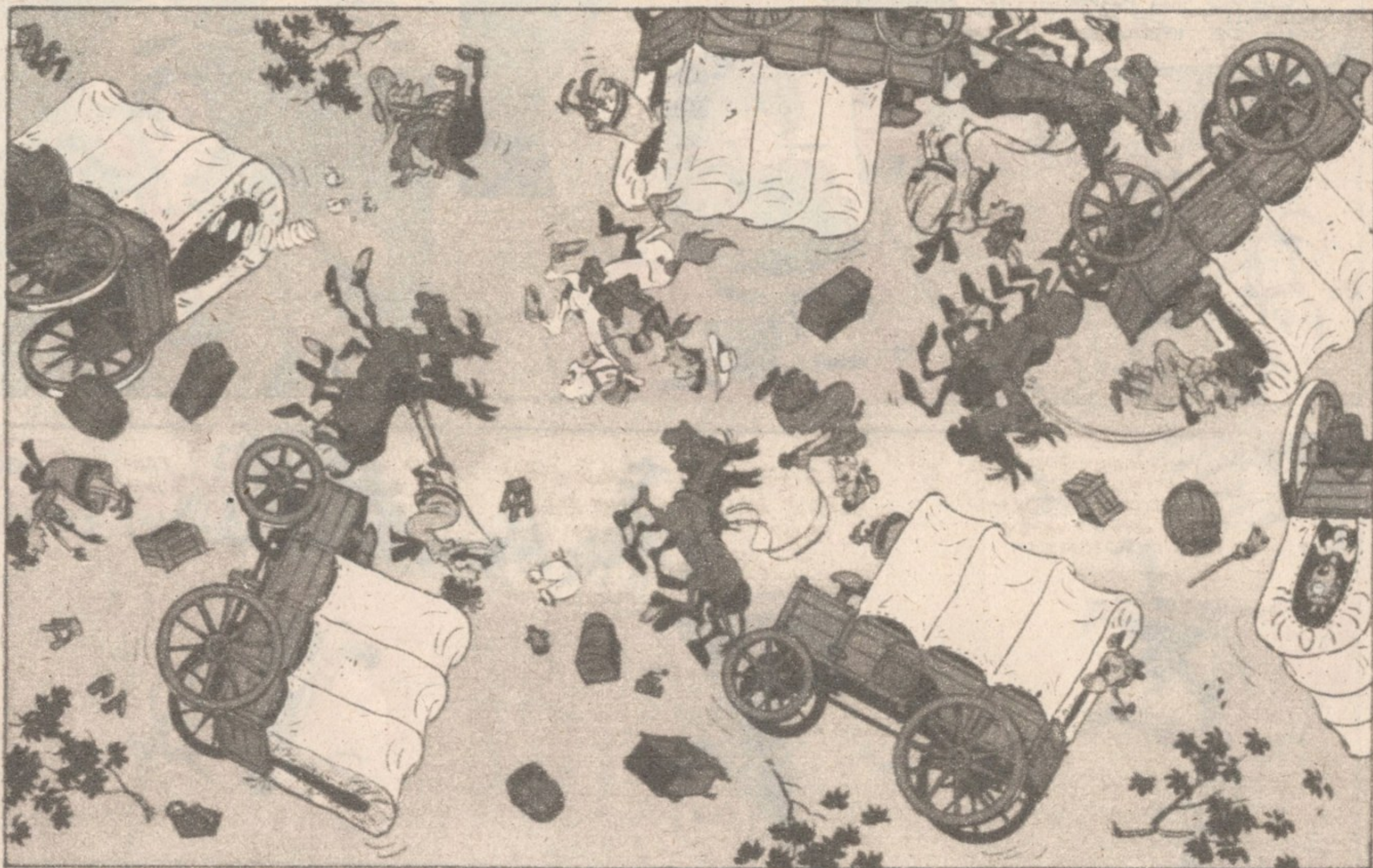

У ЗОРУ!!!

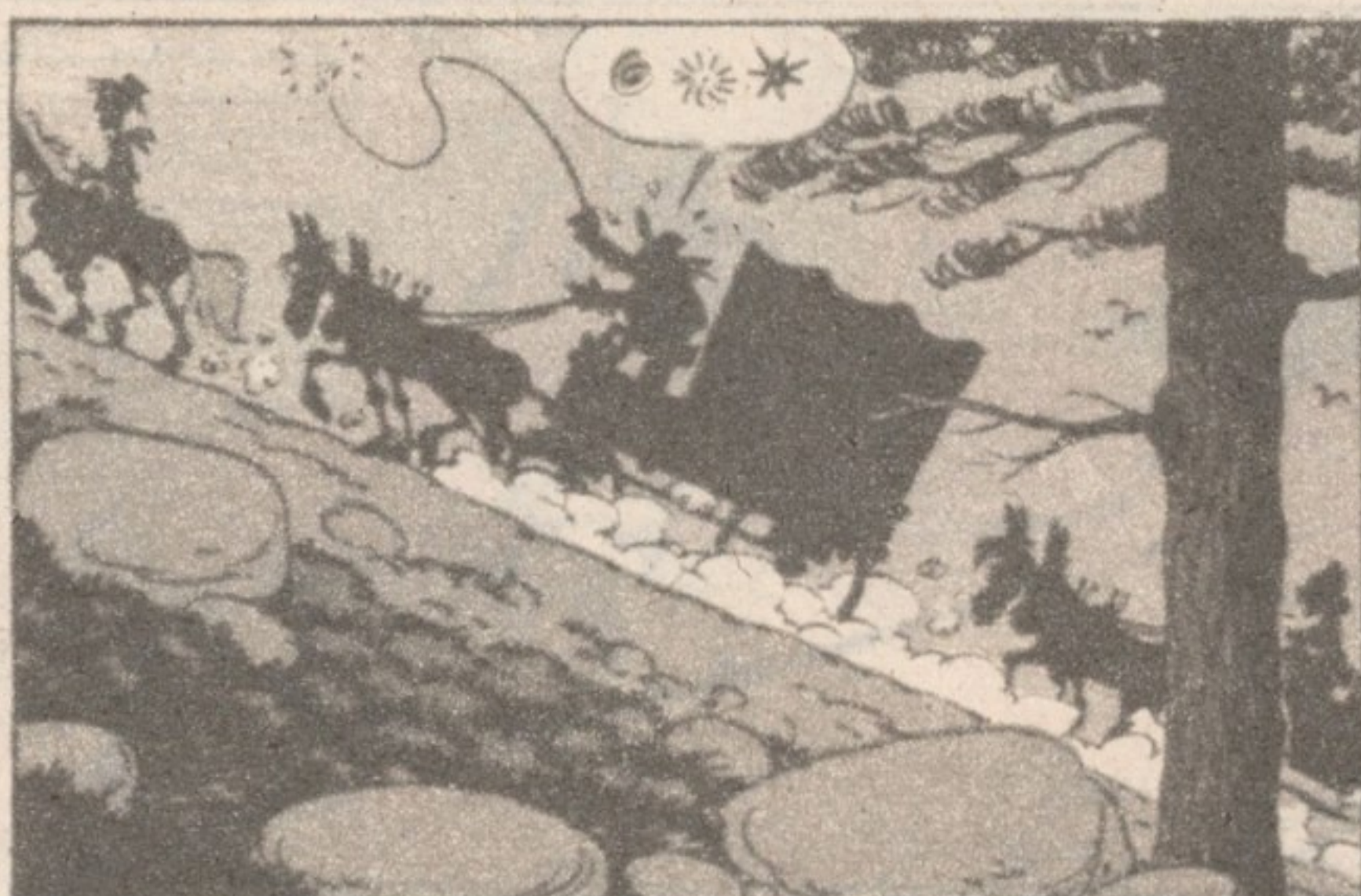

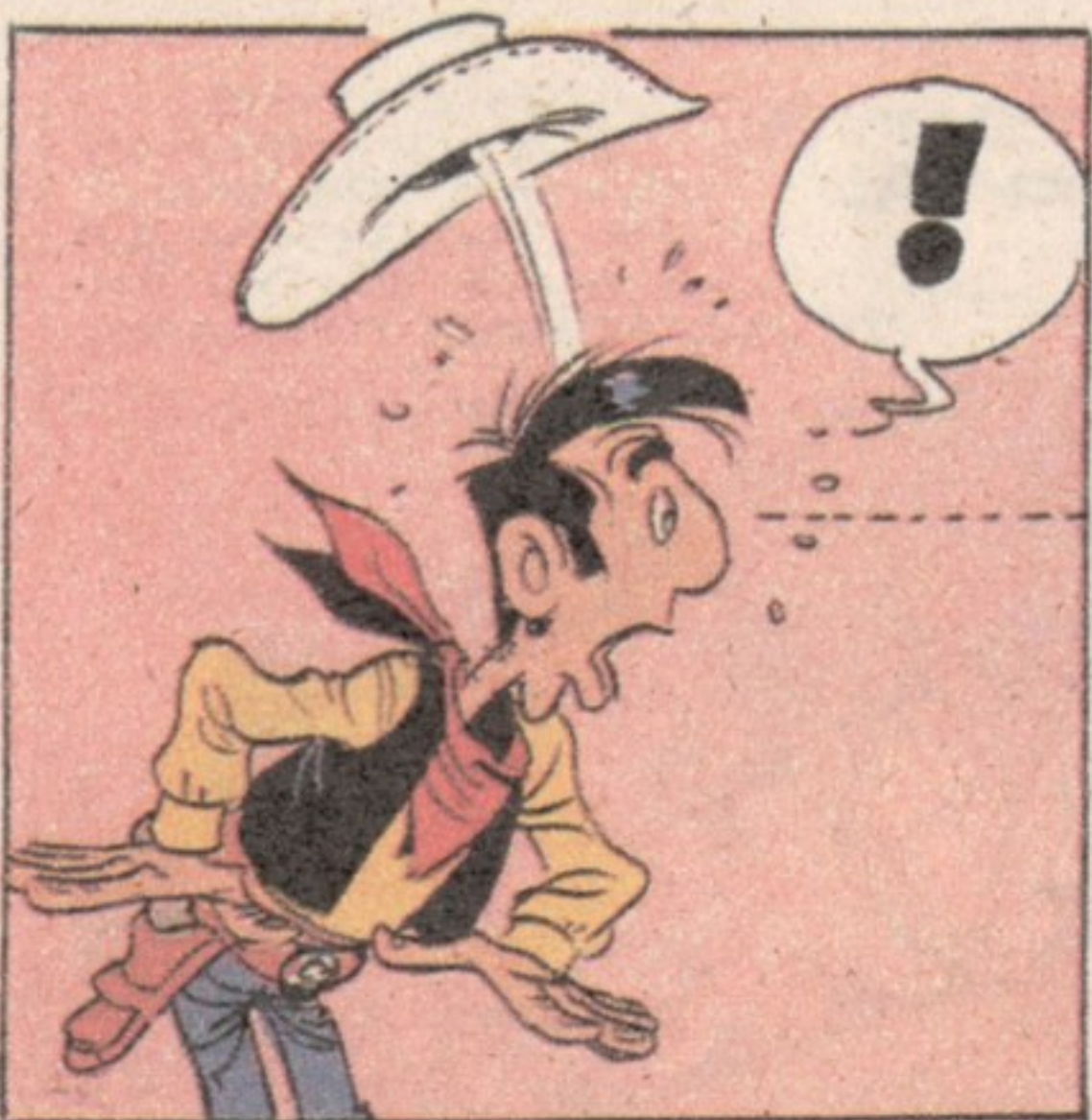
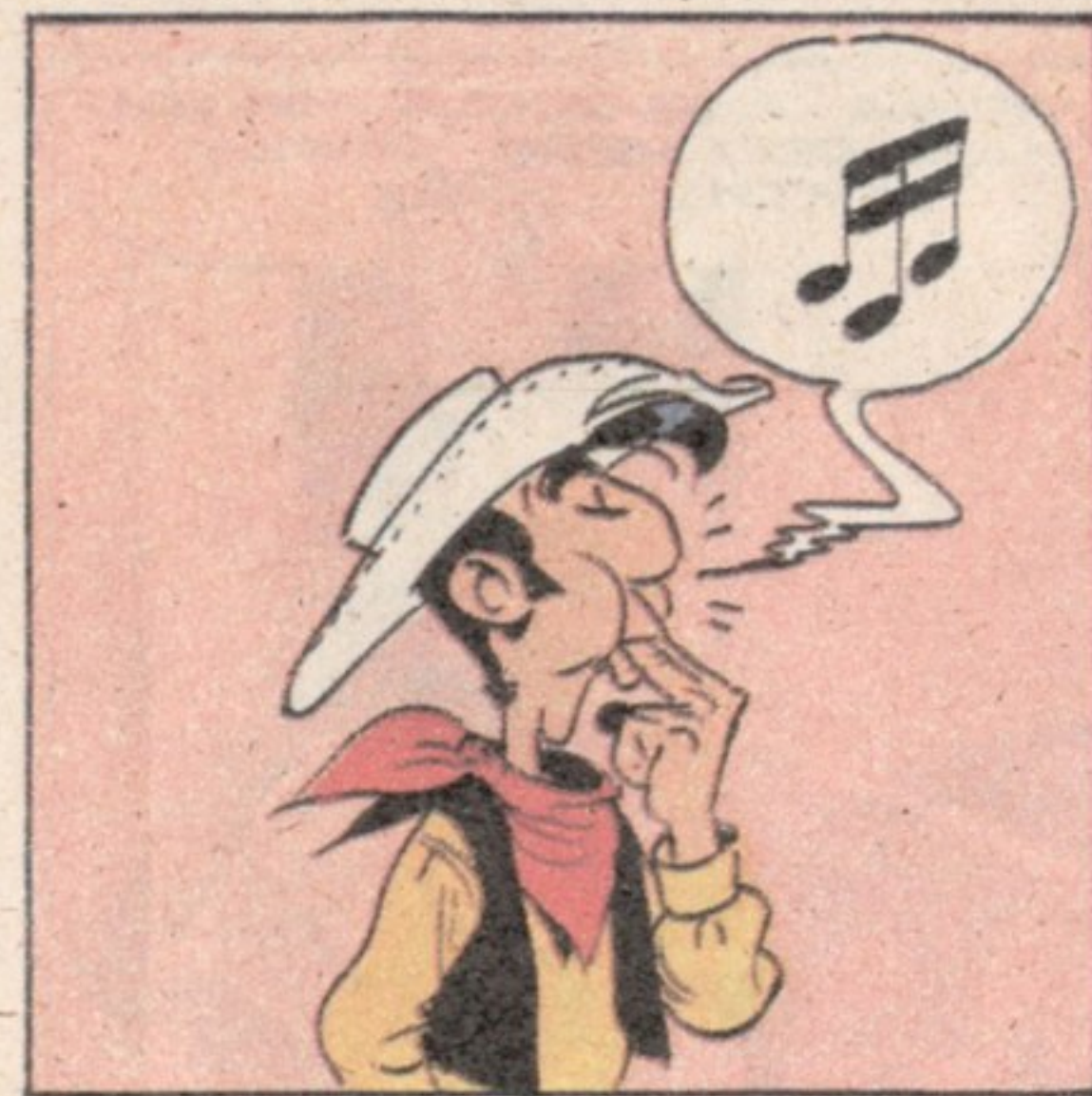
КАНЗАС, ОБЛАСТ ПОЗНАТА ПО ЧЕСТИМ И ЖЕСТОКИМ ТОРНАДИМА КОЈИ МОГУ ДА ПРАДИШУ И ПОНЕСУ ЧИТАВЕ КУКЕ...

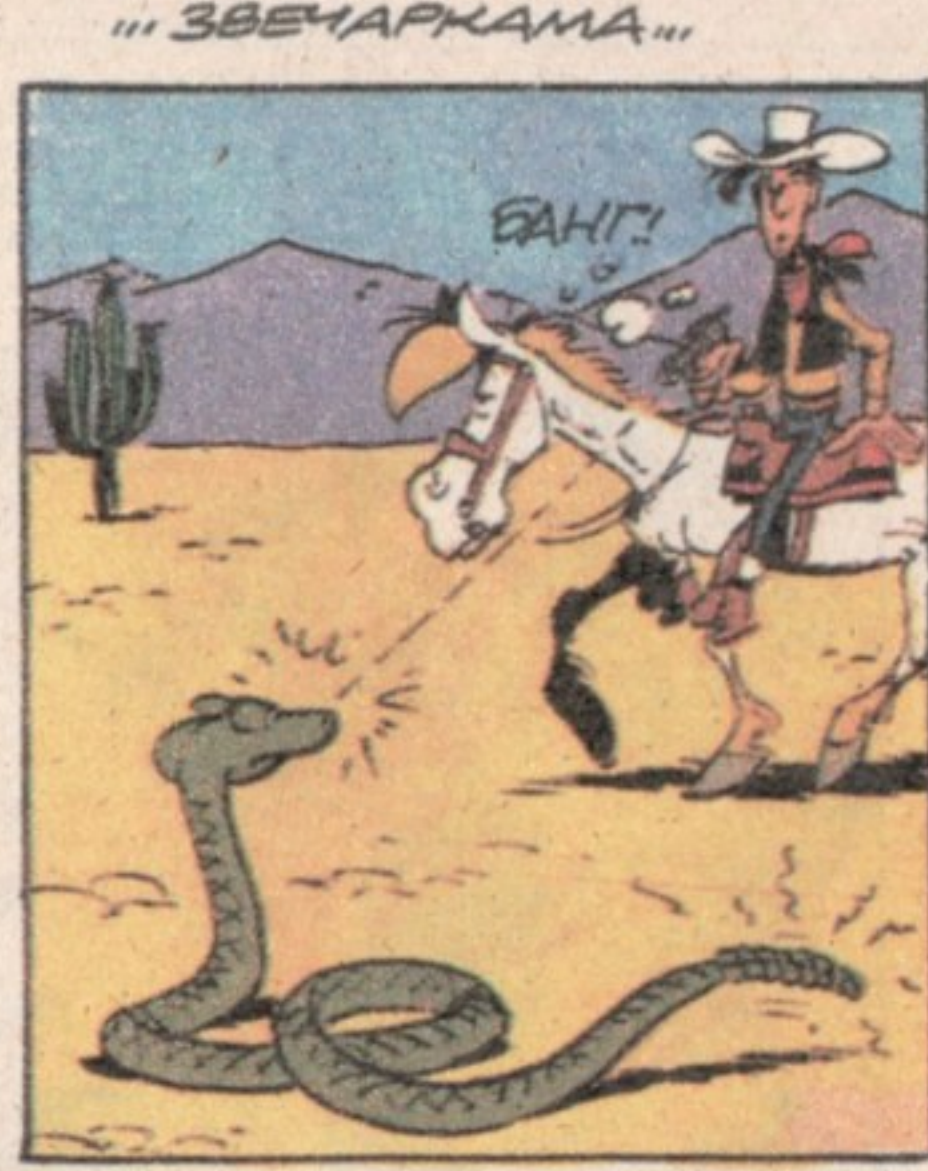
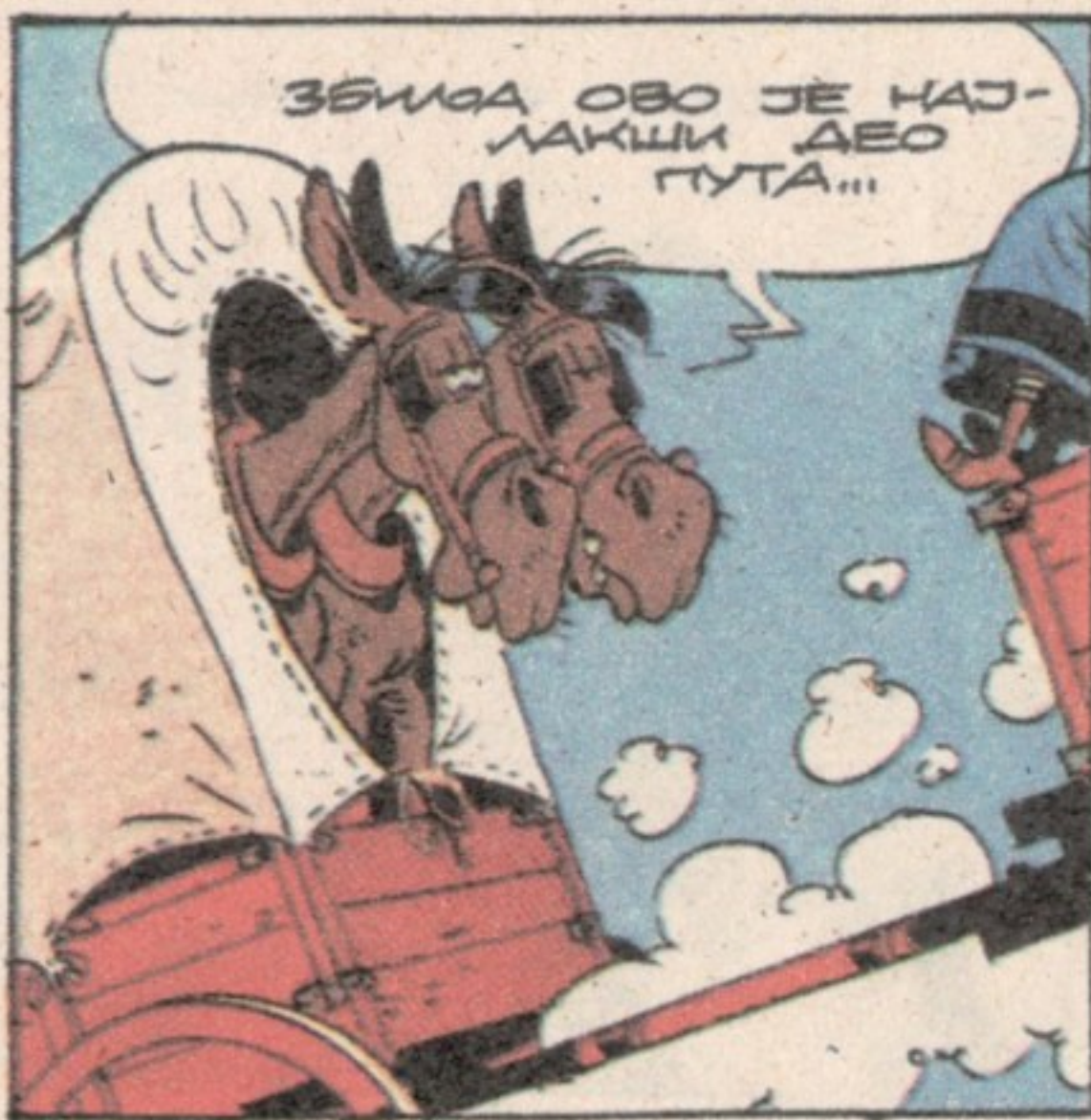
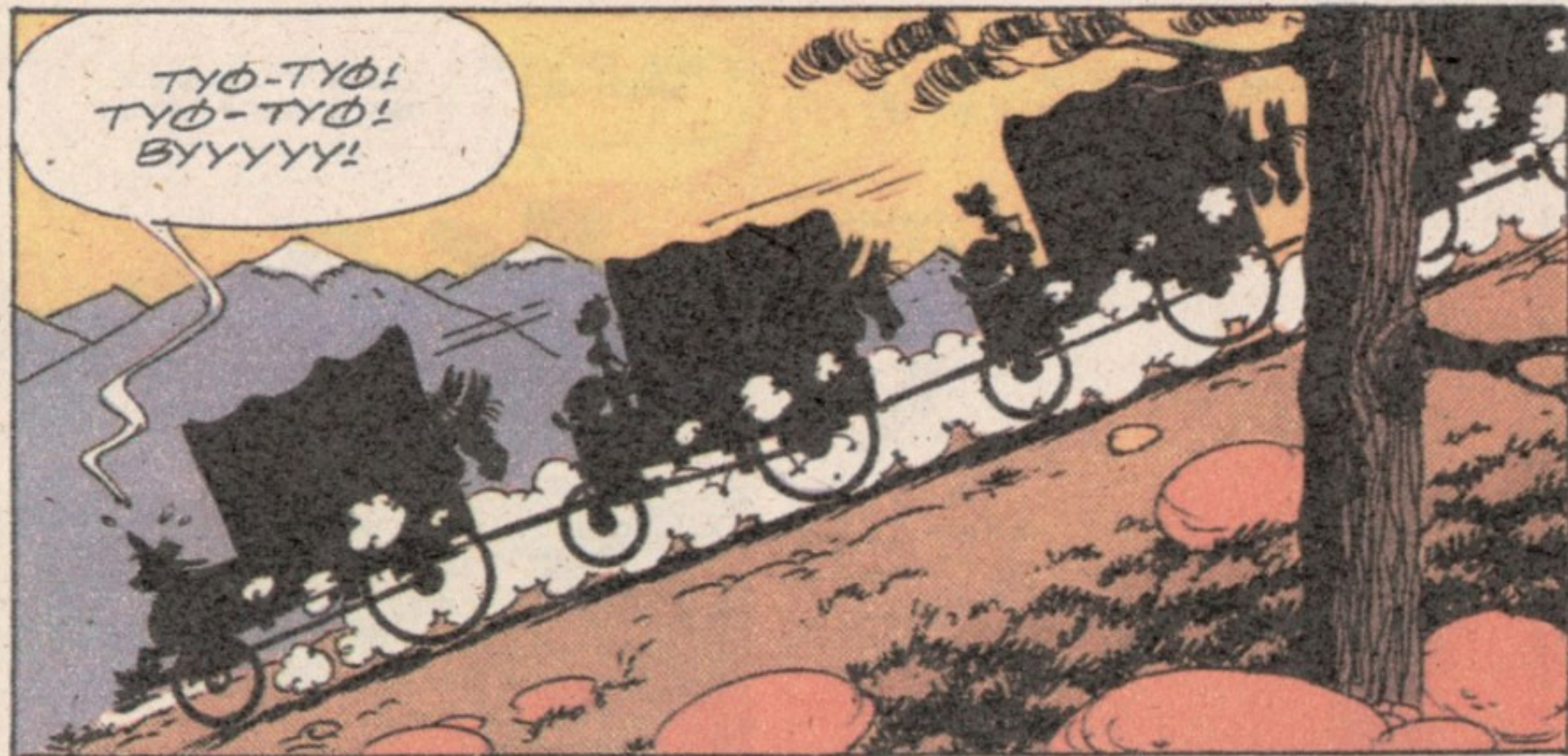

ЊИХОВЕ ПОСЛЕДНИКЕ ЧЕСТО СУ БИЛЕ ИЗМЕНЉИВЕ...

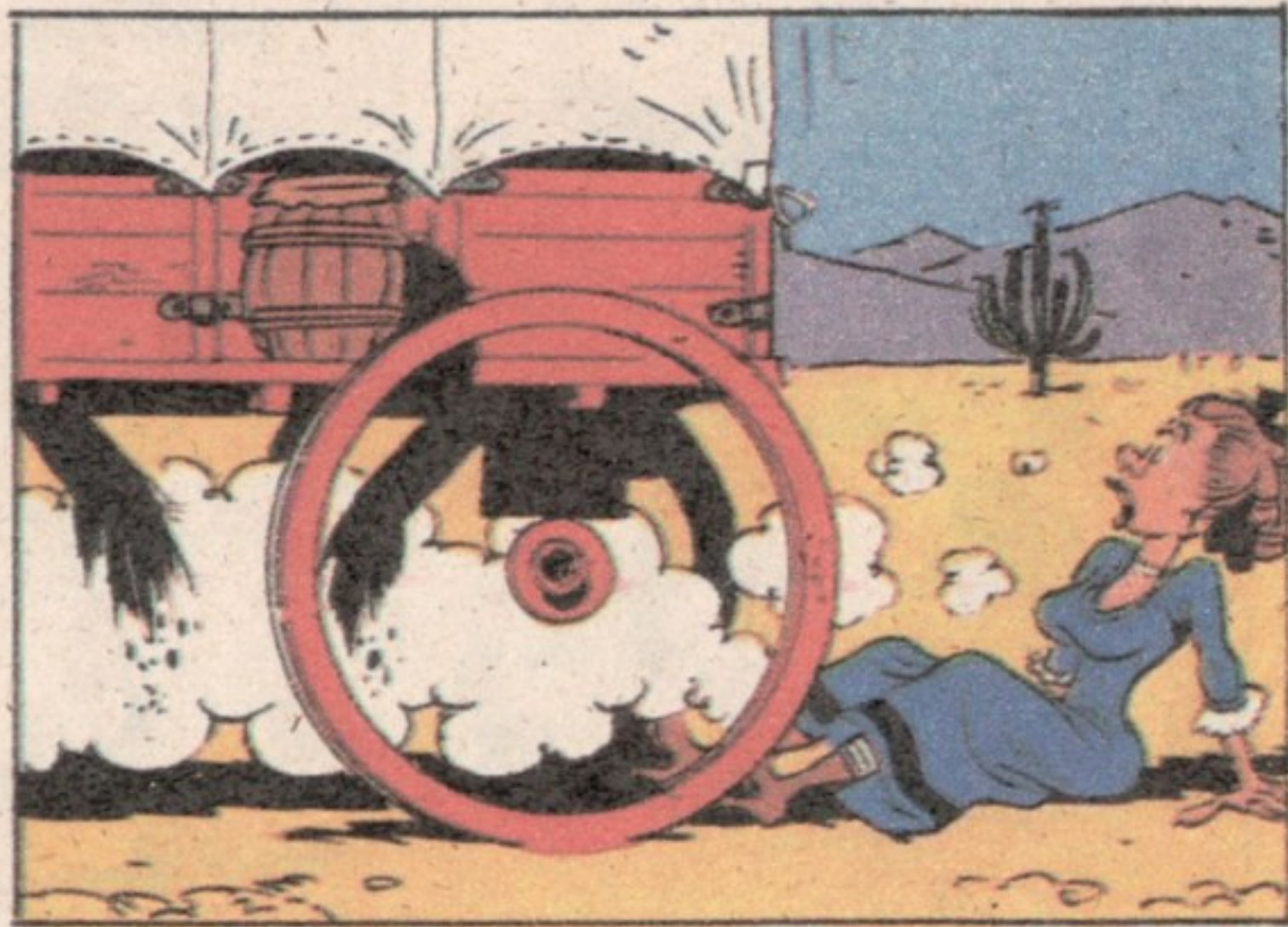
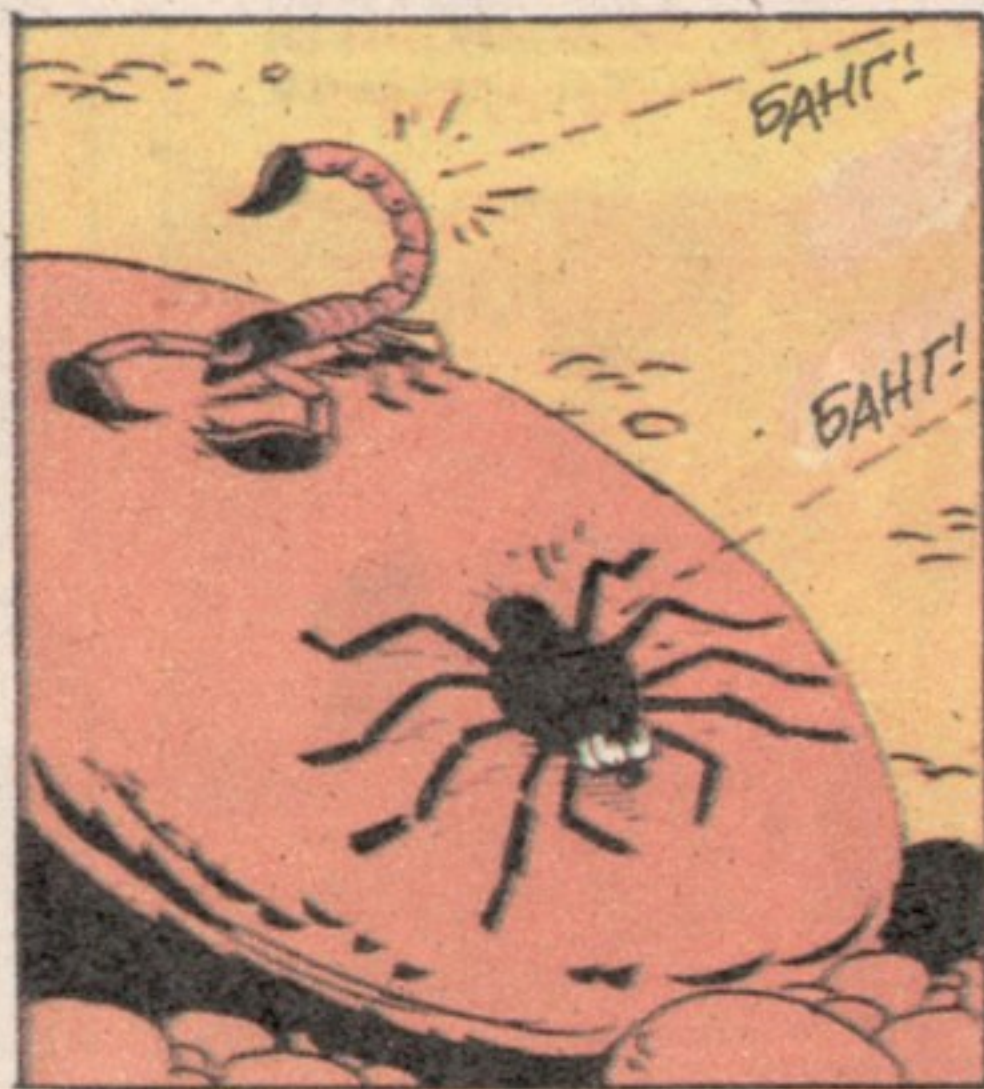
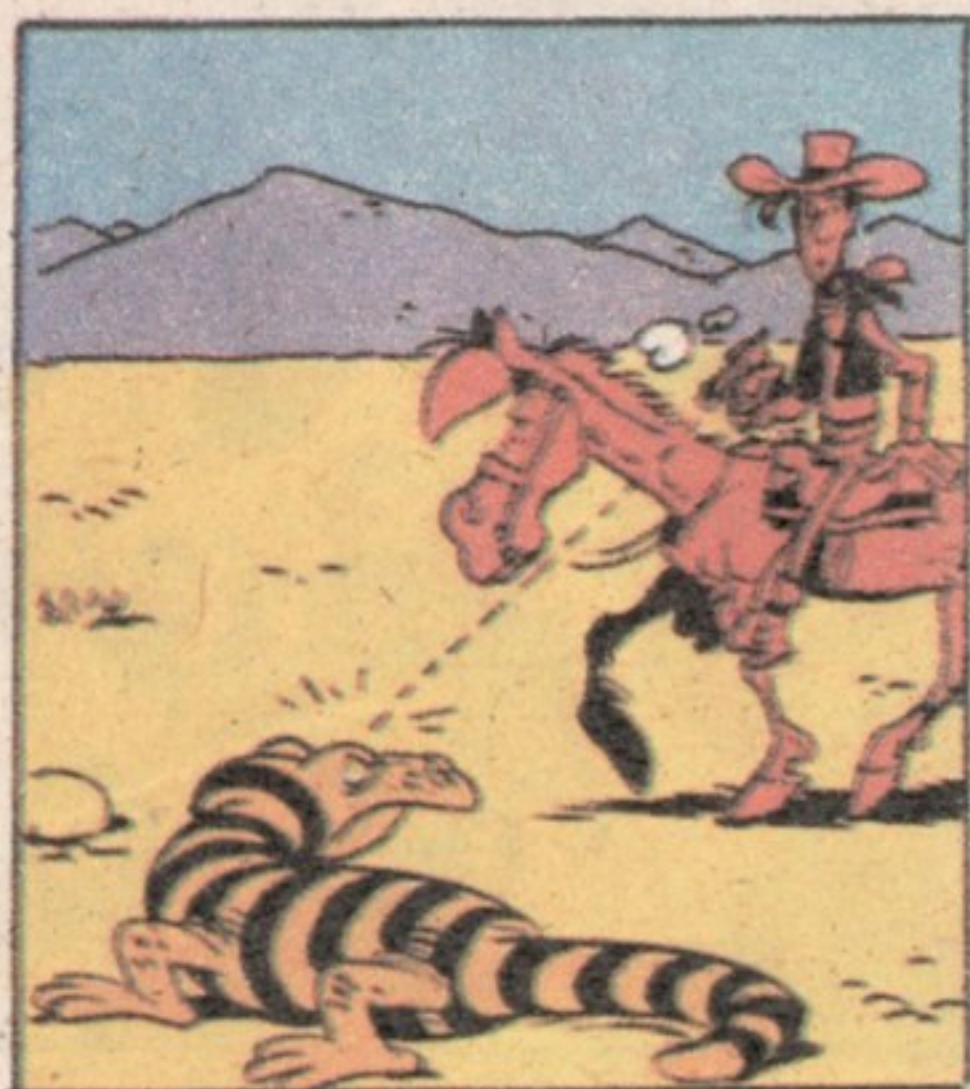

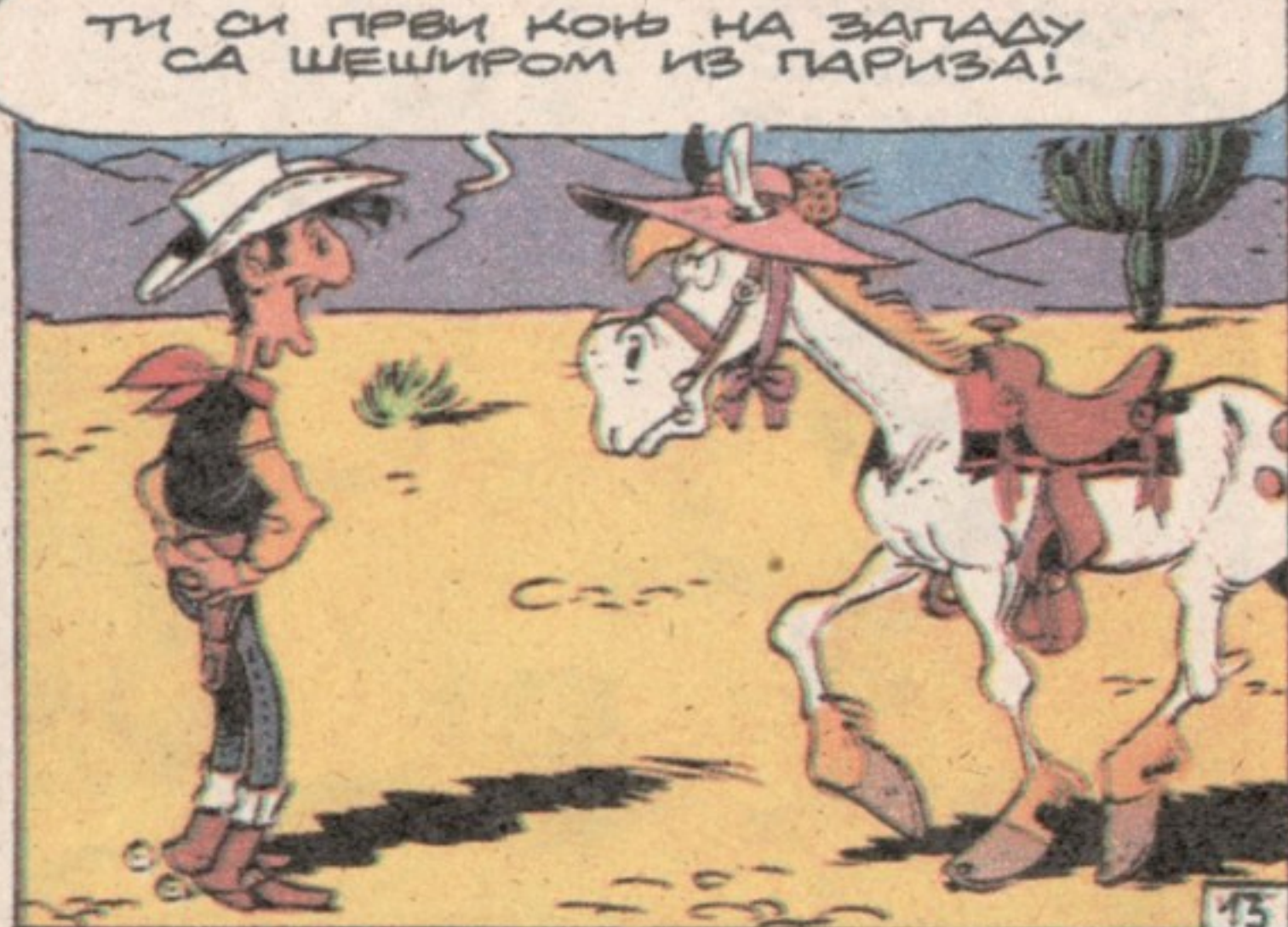
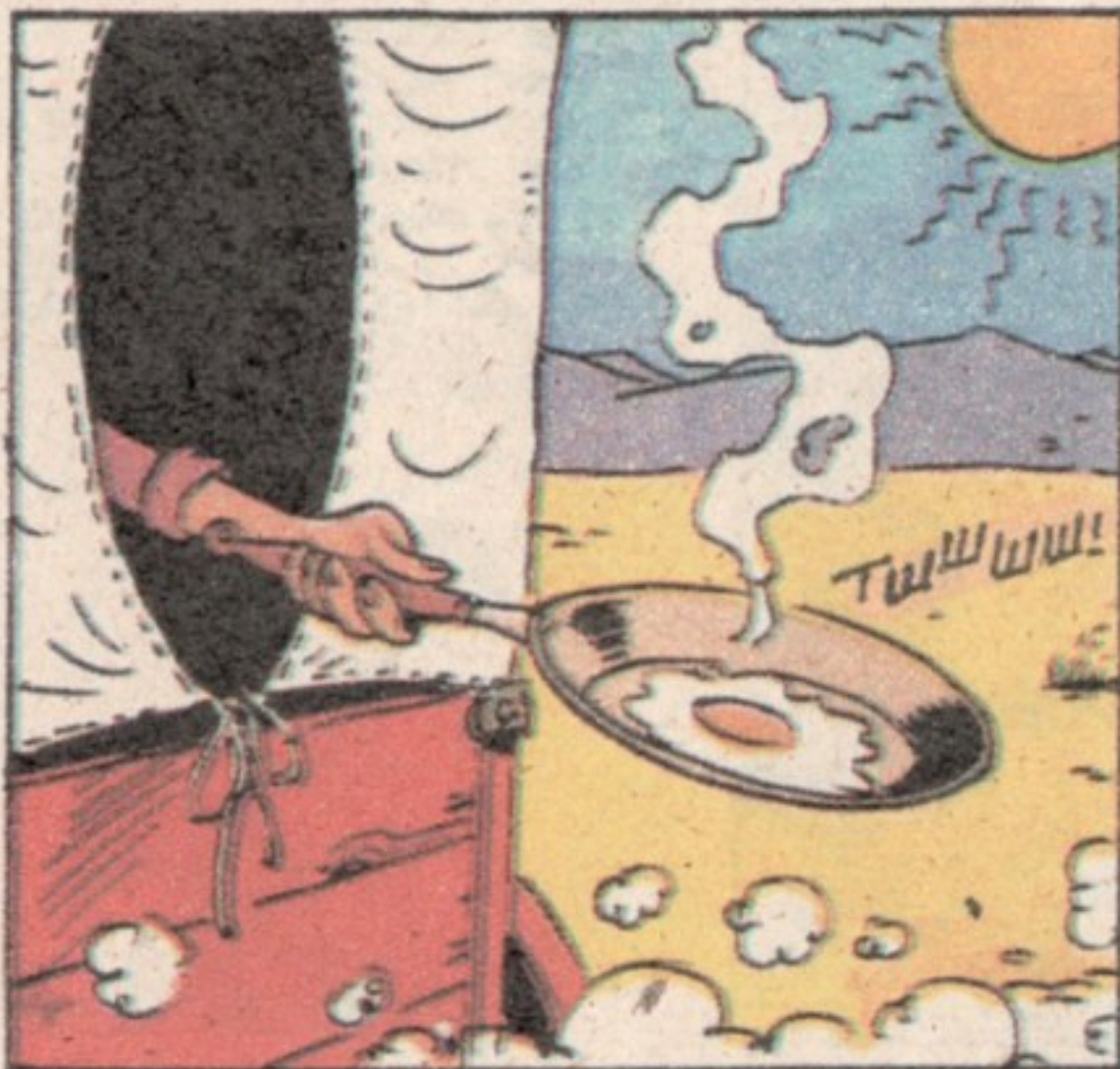

...ОТРОВНИМ ГУШТЕРИМА, ШКОРПИЈАМА, ТАРАНТУЛАМА, ТЕРМИТИМА...

А НАЈГОРЕ ОД СВЕГА, БИЛО ЈЕ СУНЦЕ КОЈЕ ЈЕ ЖЕГЛО...

СВАКИО ЈЕ ПОСЛЕДЊЕ ЈУТРО
ПРЕД ДОЛАЗАК У ЛОУНВИЛ...

ТУСЕН ЈЕ ПОСЛЕДЊИ ПУТ
ЧЕШЊАО СВОЈЕ МУШТЕРИЈЕ...

ХЕНК, ТИ ПОЖИ НАПРЕД
ДА НАЗАВИШ НАШ
ДОЛАЗАК!

ОКЕЈ,
ТОМЕ!

ХОРЕШ ДА И
ТЕБЕ ТУСЕН МАЛО
ЗАЧЕШЊА?

СТИЖУ ЖЕНЕЕЕ!

НЕ МОГУ ДА
ТЕ ПРЕ-
ПОЗНАМ,
САМЕ!

КРАЈ У ОНАДЕФЕМ ЕРОДУ

НЕИДЕНТИФИКОВАНЕ

Загонетка
КОЈА
траје
вековима

ЛЕТЕЋЕ

СВЕТЛОСТИ

Гластонбари Тор у енглеској покрајини Сомерсету. Љубичасто небо летњег праскозорја. Две особе издалека посматрају кулу на брду. Одједном, искрснувши ниоткуда, неколико шиштећих лопти блештавобеле светлости пара небо, прави два круга изнад Гластонбари Тора и ишчезава.

Запрепашћени мотоциклисти посматрају шиштеће блештавобеле светлеће лопте које су се изненада појавиле изнад куле на брду једног летњег праскозорја 1981. године у Гластонбари Тору. Брдо се зове Сомерсет Хил и има везе с келтским хришћанством и легендарним краљем Артуром.

Норвешка. Ледени субарктички сумрак. Научник забезекнуто гледа сјајну светлост како шиба дуж планинских падина. Његов колега у бараџи прати исту појаву на радарском екрану и не верује очима: извор те светлости путује

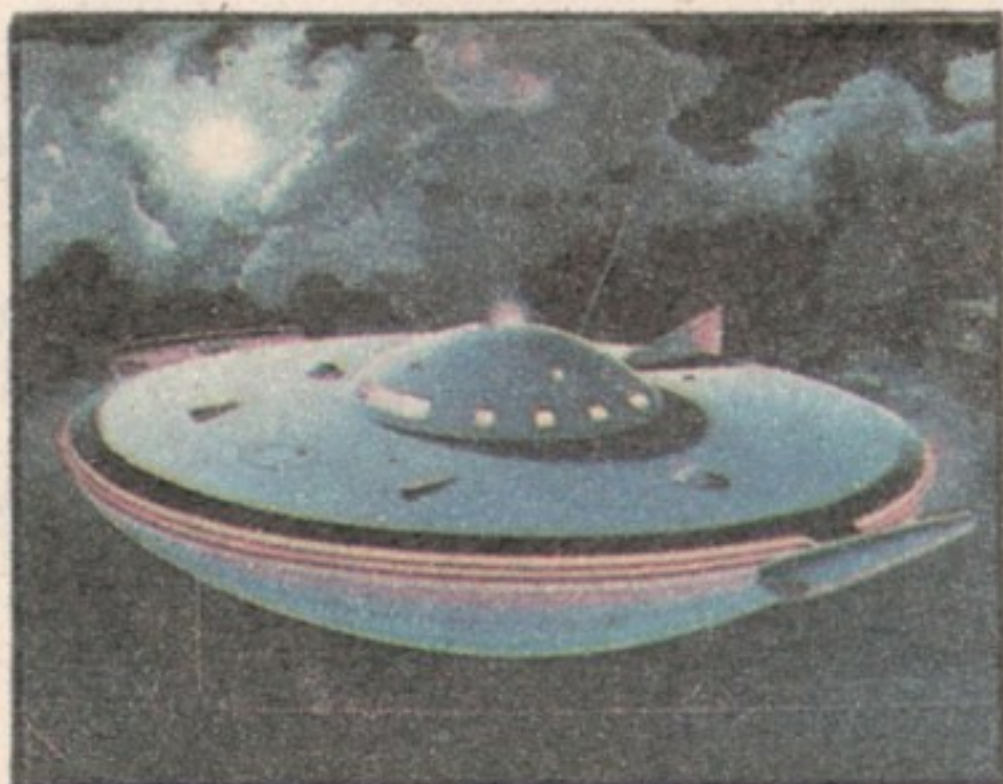
не идентификоване летеће објекте и то су чинили и чине сходно својој култури и веровањима. Данас ватрени змајеви нису задовољавајуће објашњење јер је наш фолклор технолошки, а наше легенде ванземаљци и њихови летећи

Змајеви нису, виле и чаробнице нису, духови нису. А нису ни лоптасте муње, ни лопте с гасом и плазмом, ни ванземаљци у својим летелицама. А да нису, можда, нетелесна електрична интелигенција или непознати облик материје?

брзином од 30 хиљада километара на сат!

Призори чудних или „абнормалних“ светлости виђани су по целом свету и кроз читаву историју. У Ирској су их сматрали за виле или чаробнице, у Африци за ђаволе, у Јужној Америци за духове шамана, врачева који лете ноћним небом. У Данској и Немачкој зову их „светлостима блага“ јер се веровало да лебде изнад закопаног злата. У енглеском „Англосаксонском летопису“ за 793. годину забележено је да су „ватрени змајеви виђени како лете по ваздуху“.

Људи су одувек осећали неодољиву потребу да објас-

На велику жалост светских „уфолога“, тајанствене светлости нису летећи тањира пун ванземаљаца мада се не искључује да су ванземаљци, у овом или оном облику, ту умешали своје прсте.

тањира. И тако су се „ванземаљска“ објашњења чврсто прилепила за необичне светлости као својевремено виле, ђаволи или змајеви.

На жалост, како су приметили и озбиљни истражвачи ових светлосних појава, етикета летећих тањира омела је права научна проучавања: већина научника престајала је да схвата озбиљно свакога ко би причао о постојању светлећих лопти. Али, ове светлости захтевају неко тумачење. Има ли га неко?

Дуго га није имао баш нико јер тек однедавно један број научника бави се овом појавом. Досад је најзначајније запажање да се светлости најчешће и готово редовно појављују у одређеним областима и да постоји веза између њих и геолошких пукотина. Зато их неки истраживачи и називају „светлости земље“.

Почетком 20. века неки научници су приметили да се ове светлости често виђају на небу пре, за време и после земљотреса. Након земљотреса 1930. године на полуострву Идуу у Јапану забележене су изјаве 1500 очевидца загонетних светлости.

И геолошке пукотине – дубоке пукотине у Земљиној кори – најчешће се налазе тамо где се најредовније виђају светлеће лопте. Године 1954, када је наишао прави талас ових светлости, испоставило се да их је око осамдесет одсто било изнад или сасвим близу пукотина у земљи.

Године 1979. два британска истраживача, геохемичар Пол Макартни и писац Пол Деве-ре, одлучили су да провере везу светлеће лопте – тектонске пукотине и најпре су отишли у Ворминстер у енглеској покрајини Вилтширу. У то време и сам град и његова околина, а нарочито брдо Клеј Хил, били су жижа читавог низа појављивања наранџастих светлећих облика који су, према изјавама очевидца, скакутали унаоколо, као и светлећих зрака који су избијали из земље.

Али, тло на коме је Ворминстер тектонски је веома стабилан кречњак, то јест крај

у коме не би требало да буде геолошких пукотина. Испоставило се да их, ипак, има и то две: једна иде кроз сам Ворминстер и избија десно од Клеј хила, друга, краћа, такође је близу тог брда. Бројна истраживања показала су да се светлости јављају на неколико метара од тих пукотина.

На основу тих веза Канађани Жислен Лафренијер и Мајкл Персинџер поставили су такозвану теорију тектонског притиска према којој долази до огромних електричних пражњења када се, услед померања Земљине коре, сударају стене.

Недавни скуп у Хесдалену, у Норвешкој, окупио је науч-

нике који раде на тумачењу засад необјашњивих светлости. Неки од њих, на пример Ју-Су-Зу, научник са одсека за метеорологију Универзитета у америчкој држави Јута, сматрају да су ове светлости у ствари лоптасте муње које се састоје од врелог јонизованог гаса или плазме.

Многи други нису прихватили оваква објашњења. Јер, између осталог, лопте од плазме су нестабилне и краткотрајне појаве чак и у строго контролисаним условима. А тајанствене светлости често имају изразито одређен облик и то геометријски и симетричан, најчешће лоптаст.

Џон Блофилд, који је живот посветио проучавању Кине, тачно је описао класичну светлећу лопту. Године 1937. он је у Северној кинеској низији посетио свету планину Ву Там где је подигнута кула за посматрање „Бодисатва светлости“ које се јављају редовно.

Блофилд их је гледао у друштву једног монаха. И забележио је, између осталог: „Нисмо могли да им одредимо величину јер нико не зна колико су удаљене... Паперјасте ватрене лопте наранџасте боје које се без журбе и величанствено крећу кроз простор.“

Светлеће лопте често су наранџасте, жуте и беле мада их има и у другим бојама и, чак, могу да мењају боју. Америчка списатељка Филис Етвотер видела је те светлости неких сто километара од Њујорка и записала: „Лопте би искрсавале из дрвећа. Најпре су биле чисто беле све док се не би откачиле с врхова дрвећа и постајале јарко црвене. А пошто би достигле извесну висину на небу, опет

Теорија тектонског притиска

Када се неки кристали изложе притиску или растезању, код њих се ствара електрични набој. Појава се зове пиезоелектрични ефекат. Исто тако, када страховит притисак Земљине коре изазове сударе стена у којима има кристала, може да дође до акумулације јаког електрицитета, чак и сто хиљада волти по квадратном метру. Присталице теорије тектонског притиска претпостављају да такве појаве могу да створе површински „електрични стуб“ који јонизује ваздух и прави светлеће облике, најчешће лопте. Тектонски стрес је најјачи дуж геолошких пукотина, па се зато у областима где их има необичне светлости најчешће јављају. Ово је, наравно, само један од многих покушаја тумачења необичне појаве.

су мењале боју, овога пута у зелену.“

Ове светлости углавном су веома постојане. Новинар „Бирмингемске газете“ написао је 1923. године да оне могу да се крећу и „кроз снажну олују“. Многи морнари и бродски дневници описали су ватрене лопте које излећу из океана и понекад се крећу брже од најбржих војних млазњака. Пречник им иде и до више метара и на радару се снажно читавају. Тако нешто није у стању да изведе никаква гасна лопта.

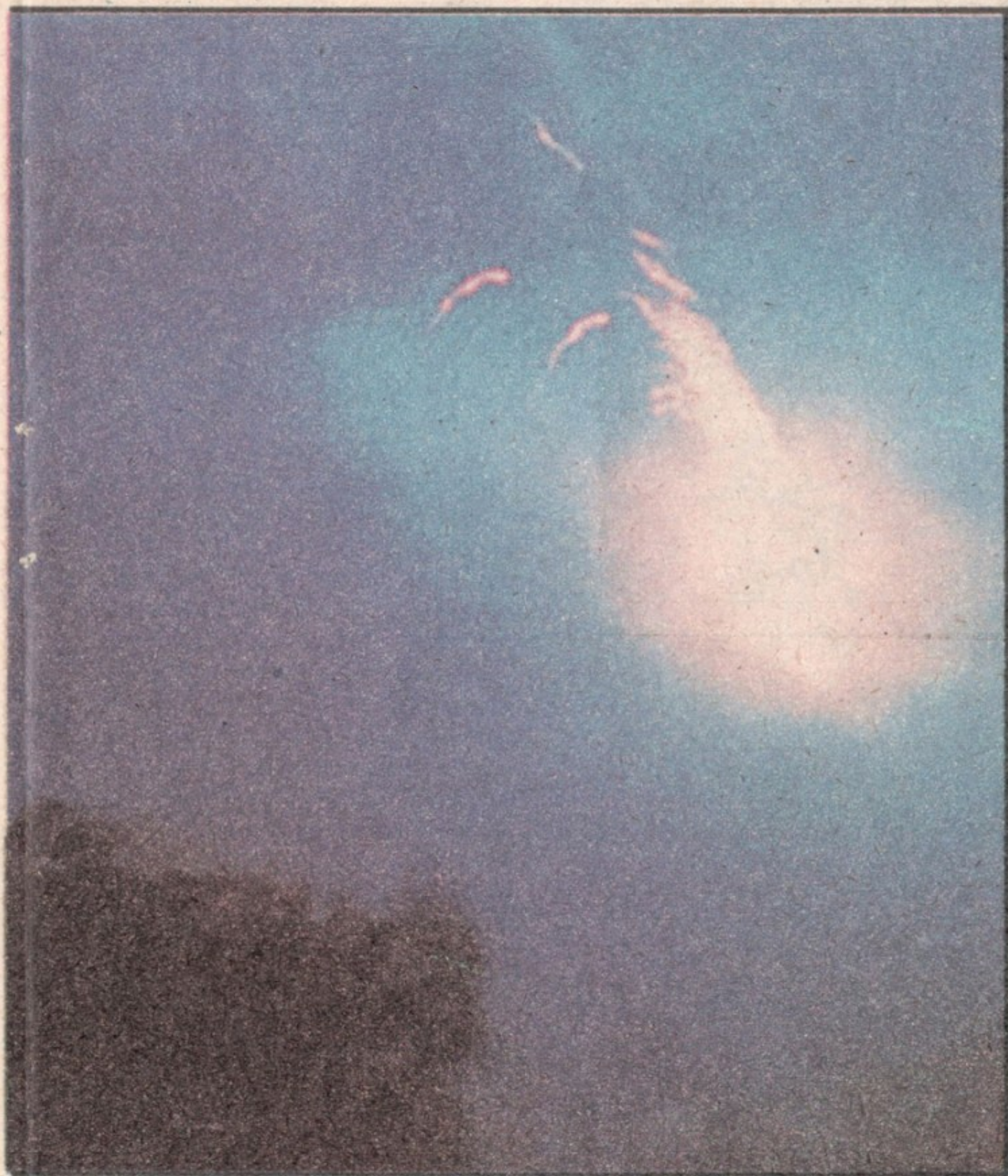
Било која теорија о „светлости земље“ морала би да објасни не само лопте већ и друге њене облике као што су шипке, троуглови, „пунглавици“, дискови... Промену облика такође. Године 1905. светлост се појавила и у Велсу и један свештеник видео је белу светлостну масу која се кретала право према капели.

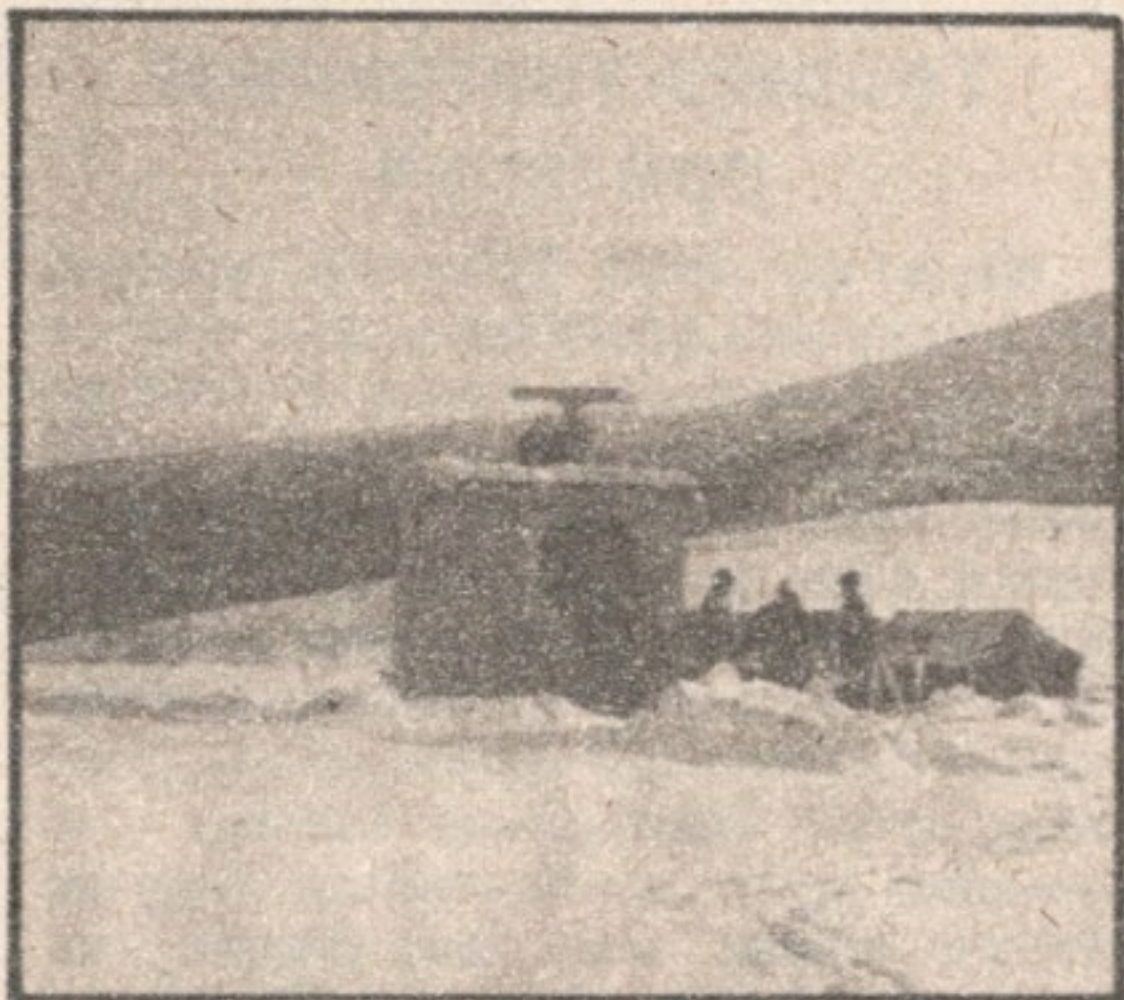
„Маса је одједном добила облик чврстог троугла“, испричао је свештеник. „Светлећи троугао лебдео је одмах иза једног ћошка капеле и, упркос раздаљини, видео сам сваку његову страну.“

Следеће ноћи новинар и фоторепортер лондонског „Дејли мирора“ провели су неколико сати у заседи код капеле. У десет увече појавила се јарка светлећа тачка. Када је новинар полетео према њој, па шта буде, светлост је „добила облик светлеће шипке дуже од метра, блиставоплаве боје“.

Године 1980. Синтија Њубај Љус, Енглескиња која се преселила у Бразил, својим очима је видела наранџастожуту светлећу лопту, појаву уобичајену локалним житељима

Неки научници су сматрали да су светлеће лопте у ствари лоптасте муње, али су их разна прикупљена сведочанства брзо ућуткала. На слици је лоптаста муња.

Покретна
пољска
станица
колеца
„Остфолд“
у
Хесдалену
постављена
1984.
године.

Случај у Хесдалену

Раних осамдесетих година необичне светлости изне-
нада су почеле да се појав-
љују у слабо настањеној до-
лини Хесдален у централној
Норвешкој, сто двадесет ки-
лометара од Трондхајма.
Око десет увече 24. септем-
бра 1982. Бјарне Милеволд,
који само што се с посла
вратио кући, угледао је „ве-
лику светлост“ на планин-
ској падини тачно на месту
где се налазила брвнара ње-
говог пријатеља. Мислећи
да је кућу захватио пожар,
Милеволд је скочио и пожу-
рио кроз мрак да покуша да
помогне у гашењу. Када је
изишао из борове шуме у
близини брвнаре, угледао је
светлост „велику колико и
сама брвнара“ како лебди
изнад снега. Била је жута и
лагано се кретала горе-до-
ле. Који минут потом повук-
ла се према долини и нестала.

За случај су се заинтере-
совали и национална теле-
визија и све норвешке нови-

На радару се светлости ре-
гиструју снажно и јасно као
авиони.

који је зову „мајка злата“. Ево
шта је испричала госпођа
Њубај Љус:

„Мој баштован, опчињен
призором, пошао је за лоптом
да би је дотакао. Лопта је иш-
чезла чим је он пружио руку и
поново се појавила око пет

не, а окупило се и више
„уфолога“ у нади да ће нај-
зад видети ванземаљце у ле-
тећим тањирима. Затим је
1984. године ту дошла и гру-
па инжењера из колеца
„Остфолд“ код Осла. У циљу
да прибаве неки јак доказ
они су поставили покретну
пољску станицу с низом уре-
ђаја међу којима радар, Гај-
геров бројач, сензимограф,
све могуће камере.

Мала екипа задржала се у
станици дуже од месец дана
усред циче зиме и забеле-
жила 188 светлости. Већина
њих истовремено је хватана
на радару и посматрана го-
лим оком. Неке је забеле-
жио само радар, а научници
их нису видели. Неке су се
задржавале на истом месту
и дуже од једног сата, друге
су се лагано удаљавале,
треће брисале брзином од
30.000 километара на сат.

Крајем осамдесетих годи-
на светлости су се прореди-
ле, а онедавно почиње но-
ва инвазија. На колецу „Ост-
фолд“ испробава се прото-
тип станице за аутоматско
мерење која би откривала,
пратила и бележила неиден-
тификоване светлости.

метара испред њега“. Можда
је то била пука случајност, али
светлост као да је реаговала
на човеков покрет. Овоме је
присуствовало више сведока.

Многи очевици приписују
тајанственим светлостима ин-
телигенцију. Амерички геоло-
зи Пат Кени и Елвуд Рајт ви-
дели су више пута чудну свет-
лост у Марфи, у Тексасу. По-
кушали су да јој се пришуњају
што ближе пратећи је колима
угашених фарова, али нису
успели дај јој се приближе.
„Светлост као да се с нама
играла. И надмудрила нас је.“

Да ли је то нетелесна елек-
трична интелигенција? Вртлог
плазме? Непознат облик
енергије? Како год загонетна
светлост буде, једном, проту-
мачена и објашњена, ње не-
ће нестати с лица Земље. Об-
ратите пажњу, можда ћете је
и ви негде угледати.

Бојана Дожић
ПОЛИТИКИН

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

„Зашто музичари
завршавају каријеру
без пребијене паре
у џепу? Па, зато што
превише троше“.

Нил Тенант
(„Pet Shop Boys“)

РУЖНЕ РЕЛИГИОЗНЕ ЛУТКЕ

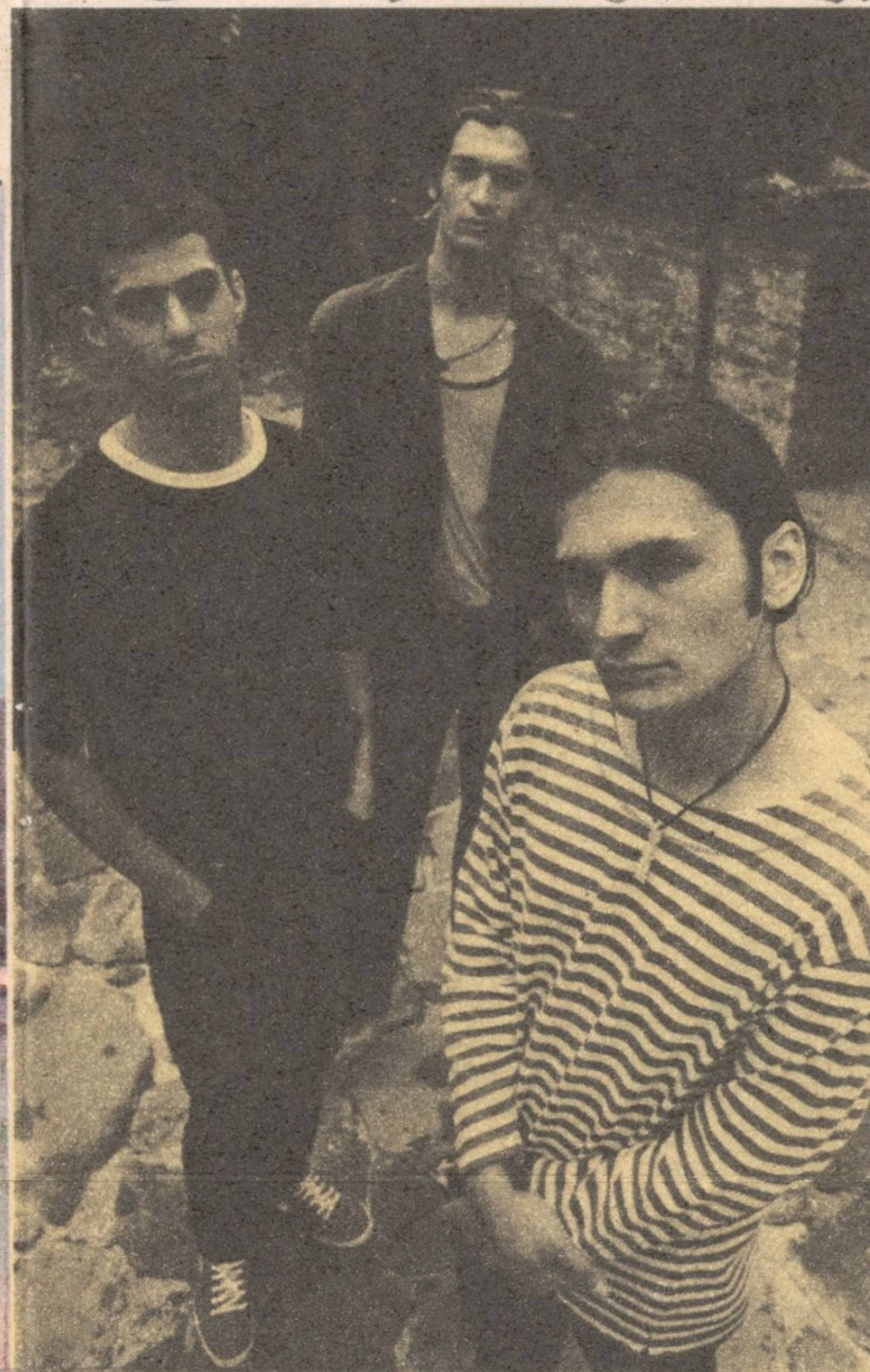
Још у мају 1994. године ни-
шки састав „Ружне рели-
гиозне лутке“ снимио је
материјал за своју деби касе-
ту. Десет песама које су тада
настале појавиле су се тек го-
дину дана касније у издању
београдске дискографске ку-
ће „Метрополис“, а под нази-
вом „Новац ме чини срећ-
ним“. Окосницу групе чине
бубњар Небојша Војводић и
гитариста Милош Вукотић, а
око њих се окупљају млађи и
врло талентовани нишки му-
зичари. Почетком септембра
у нишком клубу „Банкер“ они
су одржали промотивни кон-
церт, уз појачање клавијату-
риста и дувачке секције, по-
нудивши публици оптимистич-
ке песме настале под утица-
јем реге звука, али и све мо-
дернијих јужноамеричких
ритмова. Судећи по њиховим
песмама и веома добром
концертном наступу „Ружне
религиозне лутке“ један су од
најзанимљивијих нових саста-
ва који долазе са нишке сце-
не. Поред талента за компо-
новање, на позорници делују
врло уверљиво, највише због
тога што су чланови групе му-
зички образовани. Нису се за-
државали искључиво на ства-
рању поп звука, већ се баве и
истраживањем византијске
музике, што ће публици при-
казати касније, кроз сасвим
другачија издања.

Илустровао
Зоран Петковић-Петко

ХИТ

ТРАЖИЛИ
СТЕ
ПЕСМУ

ПОЛИТИКИ

Текст и музика: СТИНГ

Изводи: СТИНГ и ПЕТО БАНТОН

THIS COWBOY SONG ОВА КАУБОЈСКА ПЕСМА

Now easy all crew
this goes to the dog star or
the brightest star
we rode all night across an
endless desert
we had no moon to light our
way
and though a million stars
were slowly turning
we lacked the consciences to
pray
our horses running like a devil
chase us
those feet they hardly touch
the ground
yes I'm familiar with a grey
wolf's howling
but I'm certain I never heard
this sound
Devil to pay on judgement day
would Jesus strike me down if
I should pray
this cowboy song is all I know
to bring me back into your
arms
your distant sun your shining
light
you'll be my dog star shining
tonight
Come from near or you come
from far
you're got to follow your
guiding star
the depth of the night is within
the mind
God only knows who seek will
find
peace, love and harmony
come on spread the word the
world's alright
I've been the lowest of the
low on the planet
I've been a sinner all my days
When I was living with my
hand on the trigger
I had no sense to change my
ways
The preacher asked if I'd
embrace the resurrection
To suck the poison from my
life
just like an existential cowboy
villain
his words were balanced on
my knife

Полако сад, сви ви,
ово се тиче псеће звезде
или најсјајније звезде
јахали смо сву ноћ по
бескрајној пустињи
није било месечине да нам
осветли пут
и мада се милион звезда
полако окретало,
нисмо смели да се молимо
коњи су јурили као да нас
гони сам ђаво
копита једва да су им
додиривала земљу
да, познато ми је завијање
сивог вука,
али сигуран сам да овакав
звук никада нисам чуо.
Судњег дана платићемо
ђаволу
хоће ли ме Исус збрисати
када се помолим
све што знам је ова
каубојска песма
да ме врати у твој загрљај
твоје удаљено сунце, твоје
заслепљујуће светло,
ти ћеш бити моја псећа
звезда што вечерас сјаји.
Долазило из близине или
издалека,
своју звезду водиљу мораш
да пратиш
дубина ноћи је у глави
само Бог зна, ко тражи наћи
ће
мир, љубав, спокојство
дођи, распростри реч, свет
је добар
Био сам беднији од
најбеднијег на земљи
читаваог живота био сам
грешник
док сам живео са руком на
обарачу
нисам ни помишљао да
мењам своје стазе
свештеник ме питао,
прихватам ли ускрснуће
да би исисао отров из мог
живота
баш као егзистенцијални
каубојски зликовац
његове речи су
избалансиране на мом ножу

ЗАБАВНИК

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ЛЕТ НА ПЕРЈАНОМ ДУШЕКУ

Ветрови убице, снажни тропски ветрови који дувају брзином од 120 до 300 километара на сат, зову се тајфуни у северном Пацифику, урагани на Атлантику и циклони у Индијском океану и Аустралији.

Већина олуја јењава након десет дана и доноси кишу. Док дувају, њихова снага је страховита. Један ураган има енергију исту као кад би сваког минута експлодирала хидрогенска бомба.

- Неки урагани и циклони били су предодређени да измене ток историје. Посада Колумбове флоте припремала је побуну и можда би је и остварила да нису дунули јаки ветрови и да се море није ужасно узбуркало, што историчари објашњавају појавом урагана. Заверу је тако одувао ветар, пловидба је настављена и откривена је Америка.

- Циклон је чак заслужан и за стварање једне нације.

Наиме, више од пола милиона становника источног Пакистана изгубило је живот после једног јаког циклона 1970. године. Тадашња пакистанска влада није се баш много узбудила због невоља које је донела непогода. Становништво се зато побунило и тако је створена независна држава под именом Бангладеш.

- Марта 1889. тајфун је довео до мира између Немачке и Сједињених Америчких Држава. Пошто су Немци напали амерички посед у Самои, марта 1889. три америчка ратна брода послата су у помоћ. Међутим, изненадни тајфун потопио је све немачке и америчке бродове пре него што је до битке дошло.

- За време циклона 1860. у Масачусетсу олуја је подигла перјани душек на коме је спа-

вала Елајзе Стејт и однео је далеко од места Боаза где је становала до Поупа. Уснула дама се неозлеђена спустила тринаест километара даље од куће.

- У 5. веку пре наше ере велика олуја спасла је Грчку од најезде Персијанаца. Персијски краљ Ксеркс имао је моћну флоту, али онога дана када су његови бродови кренули у напад снажна олуја потопила је више од 400 бродова са многобројном посадом и војницима. Тако је некада непобедиву Персију победила – природа.

- После циклона који је 18. априла 1880. године, брисао све пред собом у Маршфилду, држава Мисури, САД, буцмаста беба нађена је како мирно спава у крошњи једне брезе. Никада није установ-

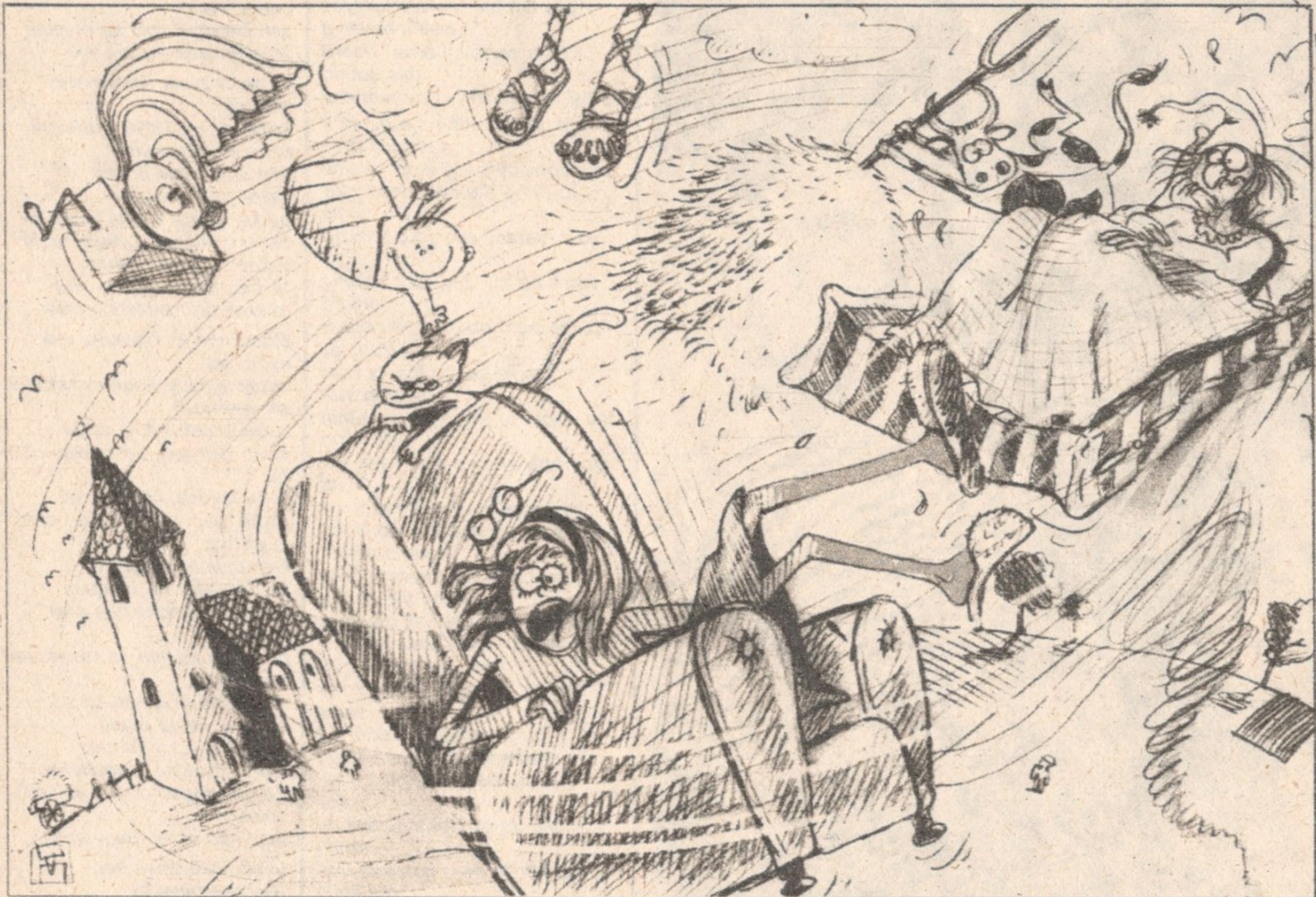
љено чија је нити одакле ју је ветар донео, па је девојчицу усвојила једна породица из Маршфилда.

- Ураган који је беснео на источној обали САД 1938. године оштетио је и порушио 6932 цркве. Чудним случајем све синагоге и англиканске цркве биле су поштеђене.

- Снажни циклон однео је у Индији 1912. године цео сеник са 50 тона сена и расејао га по пољу од 40 јутара и то тако равномерно као да је то урадила нека машина.

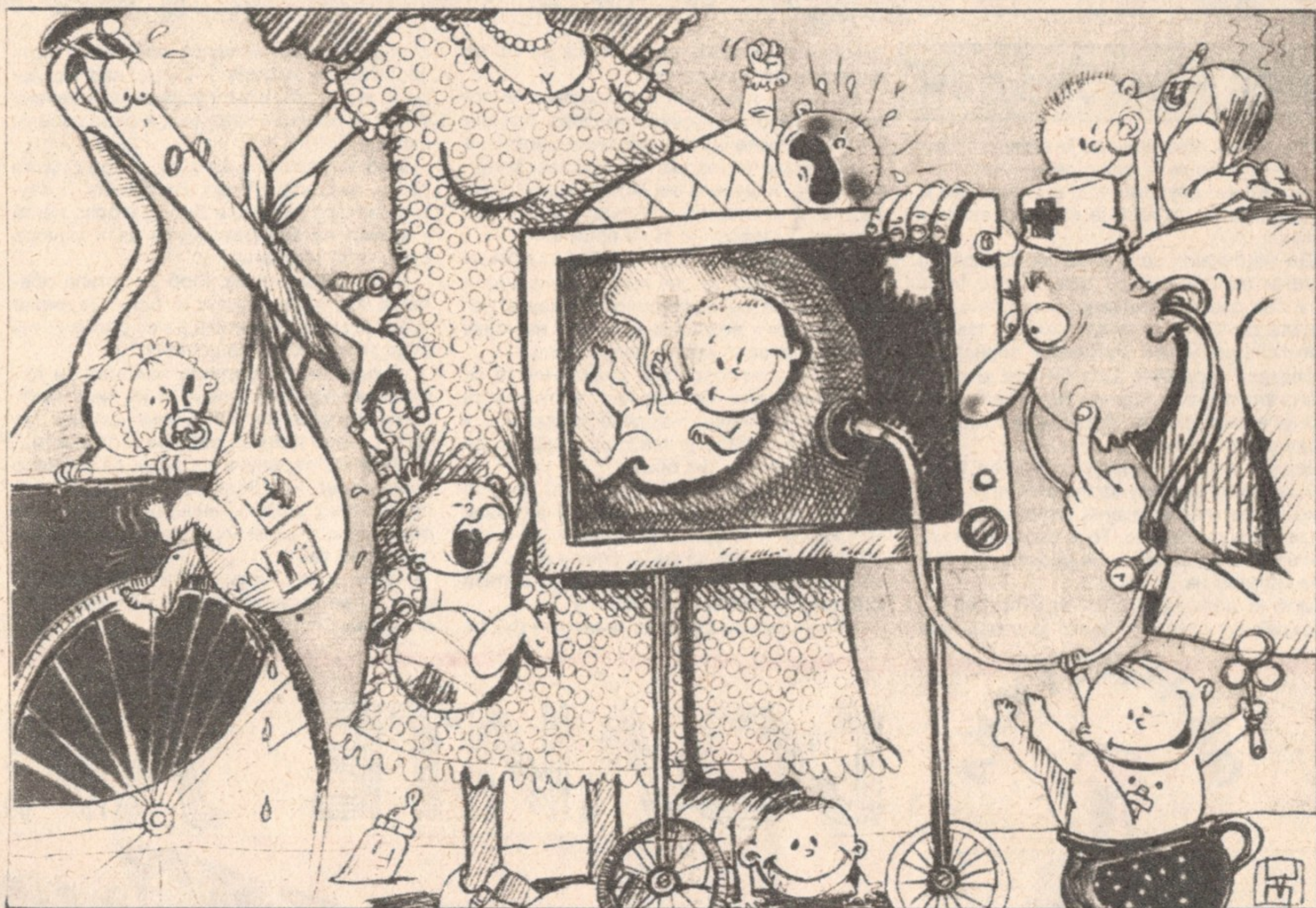
- Торнадо који је 1958. године погодио Ел Дорадо у Канзасу одувао је једну жену кроз прозор, носио је око 18 метара и спустио је неозлеђену, опет кроз прозор, поред грамофона на коме се вртела плоча са песмом „Олуја“.

- Источни торнадо оборио је северни део амбара господина Бредхефетса, а недељу дана касније западни торнадо докрајчио је јужни део истог амбара.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

Сви очеви воле да се хвале како њихова деца личе на њих. Постоје и неке невероватне приче о рађању. Назовите то случајношћу, судбином, срећом или тајном, како вам воља, али забележено је да је Луј Анри од Бурбона, након што је несрећним случајем у неком од француских ловишта изгубио лево око, првих година 18. века постао отац петоро деце од које је свако рођено слепо на лево око.

● Џорџ Мекденијелс и цела његова породица – отац, мајка, петоро деце и стриц – рођени су 23. марта.

● Етил Хикок рођен је 18. маја 1929. у месту Ајда Гроув, у држави Ајова, у истом граду и у исти сат, истог дана и истог месеца, код истог лекара и исте бабице као и њена мајка 24 године раније.

● Едвард Хенсон из Едингтона, Пенсилванија, рођен је у недељу, на Ускрс, 23. марта 1913. Рођендан му никада више неће пасти на дан Ускрса.

● Госпођа Сенди Чарлс, из Кјубе, Нови Мексико, родила је близнакиње на раздаљини од 134 километра. Прва

ЕВО БЕБЕ!

беба рођена је у Кјуби на природни начин, а за другу је био потребан царски рез. – Да би друга девојчица угледала свет, госпођу Чарлс су хитно превезли у болницу у Албукирку, удаљеном од њеног дома 134 километра.

● Зловоља, нервоза, љутња, срећа, искреност, романтичност – ма какве биле ваше особине, већину њих највероватније сте попримили још у мајчиној утроби.

Нека медицинска истраживања показују да велики утицај на личност има количина хемијске материје под називом моноаминоксид, беланчевине која надзире хемијске промене у мозгу. Беланчевина се добија од маме „на поклон“ пре рођења тако да је сасвим могуће да је она одговорна за ваше добро или лоше расположење.

● У свету постоје различити обичаји везани за сам чин рађања.

– У неким афричким племенама жена треба да помири-

ше знојаво радно одело свога мужа да би уверила још нерођено дете да постоји отац који ће га штитити.

– У другом афричком племену између ногу жене ставља се кравља балега како би се нерођеној беби показало да њен отац има много стоке која јој обезбеђује спокојну будућност.

– Многа племена у Африци захтевају од трудне жене да пре порођаја исповеди све своје грехе како они не би имали лош утицај на дете.

– У библијска времена, ако је жена била неплодна, муж је добијао дете са њеном служавком која се порађала седећи у крилу своје госпоарице.

– На Блиском истоку верује се да се порођај може убрзати на необичан начин. Жену везују за колац док њен муж јаше унаоколо пуном брзином како би она од страха почела да се порађа.

– Цео двор Луја XIV-и Луја XV морао је да присуствује

порођају краљице да би потврдио како је новорођенче краљевског порекла, а не дете неког из нижег сталежа које је прокријумчарено у двор.

– На Новој Гвинеји муж мора да опонаша порођајне болове, док жена, уз истинске, доноси бебу на свет.

● После порођаја:

– У једном западноафричком племену плацента – постељица код породиље – закопава се на тајно место јер се верује да се у њој налази дух детета и на тај начин треба га заштитити од зла.

– У другом племену плацента се односи врачу који помоћу ње прориче судбину новорођенчета.

– Једно племе са Филипина тера оца да закопа постељицу како би учврстио везу са новорођенчетом.

– У савременим болницама, међутим, плацента се обично продаје фабрикама козметике или лекова јер садржи знатну количину естрогена, женских полних хормона, који се потом употребљавају за производњу разних хормонских лекова или козметичких препарата.

ВЕМ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

СТАРИЦА И МАЧОР

Грег Чемберлен

Старица Моб живела је сама, у трошној кућици на самој ивици пустиње. Једино друштво које је имала био је оматорели мачак кога је из миља звала – Витез.

До најближег села Моб је морала да пешачи најмање један дан. Пошто су је ноге све слабије служиле, ретко се одлучивала да пређе ту раздаљину. И тако је свакодневно ишла путевима којима су пролазили каравани. Док би она штапом разгртала песак у нади да ће наћи бачену храну, комад одеће, Витез ју је пратио у стопу шапама откопавајући песак.

Једног дана, трчкарајући испред Моб, наишао је на амфору за вино. Чим је чула како Витез гласно мјауче, старица је знала да је нешто открио. То је био једини начин на који је могао да је упозори да је и сам налетео на „благо“.

Моб је дохватила амфору и почела да је окреће у рукама. Пошто је отвор био

запечаћен воском, понадала се да ће се ојекрепити добрим вином.

Запушач запечаћен воском лако је пустио. Моб је нагнула амфору срећна што ће, после дужег времена, моћи да попије мало алкохола. Из амфоре, међутим, није исцурела ни једна једина кап. Узалуд ју је старица нагињала, загледала у отвор... Амфора је била празна.

Таман кад је хтела да је баци, из отвора амфоре почео је да излази зеленкасти дим. Најпре се претворио у некакав облак а потом у велики знак узвика на чијем се врху указало нешто попут главе.

– Буди благословена, дамо! Пошто си ме избавила из затвора мог, испунићу ти оно што пожелиш, наравно уколико је у мојој моћи – Моб је тек тада схватила да јој се указао дух из боце.

– Једино што желим јесте да поново будем млада и свидим се неком згодном мушкарцу! – старица је трљала руке од среће. – Можеш да ме вратиш у доба кад сам напунила осамнаест, а од Витеза створиш неоодољивог младића.

– Твоја реч заповест је за мене – дух се

лелујао и даље крајичком тела привршћен за амфору. – Сутра, кад заруди зора, жеље ће ти бити услишене! – зелени облак је постајао све тањи, а онда сасвим нестао.

Моб је звизнула мачору и кренула ка својој трошној кућици. На брзину је скувала вечеру за себе и Витеза и брзо легла у кревет не заборављајући да и мачора стави крај узглавља.

Чим се пробудила, Моб се сетила обећања које јој је дао дух из боце. За дивно чудо, одмах је схватила да су болови који су је мучили сасвим нестали.

Бојажљиво је подигла покривач и погледала своје тело. Груды су јој биле заобљене, дугачке ноге без вена, стомак затегнут – без трагова рађања и старости.

Онда се окренула да види да ли неко лежи поред ње. Задивљено је посматрала чаробно згодног младића који јој се осмехивао. Руком му је привукла главу и пољубила га.

– Моб, драга моја, зар ти сада није жао што си ме одвела у село на ону „малу операцију“?

В. С.

Уређује
др Зоран Живковић

Фредерик
Браун

ВОЛИТЕ ЛИ

ПОЛИТИКИ

44

ЗАБАВНИК

ГЕОМЕТРИЈУ?

Хенри Блоцит погледао је на сат. Два после поноћи. У потпуном очајању бацио је књигу на под и зарео главу у шаке. Био је на ивици плача.

Схватио је да нема ни најмање наде да ће испит положити наредног дана. Што је

више учио ту геометрију, све мање му је била јасна, Хенрију Блоциту математика је и иначе задавала главобоље. А геометрија? Заиста му је била несавладива.

Уколико не положи тај испит, добро је знао, може да се опрости од колеџа. Са три друга предмета већ је забрљао у прве две године. Ако сада не положи ни геометрију, избациће га. На колеџу су се строго држали правила.

Без дипломе неће моћи да се бави послом о коме је годинама сањао. Није могао да се помири с чињеницом да ће морати да ради нешто што не воли.

Седео је тако очајан размишљајући да само чудо може да га спасе. Одједном му је пала на памет спасоносна идеја. Зашто да не покуша са магијом?

Окултне науке увек су га привлачиле. Имао је много књига на ту тему. Иако је проучавао нека најједноставнија правила, рецимо о томе како призвати духа и навести га да уради оно што му заповедате, никада се није усудио да тако нешто и проба. Увек му је у подсвести било да се с тим стварима не треба играти јер су могле да буду и опасне.

Пошто је био у шкрипцу, решио је да се окрене магији. Чинило му се да је то тренутно једино што га може спасти.

Са полице је узео најбољи приручник о црној магији који је имао у својој библиотеци. Окренуо је неколико страница док није нашао оно што му је било потребно. Знао је шта треба да уради, али ипак ништа није хтео да препусти случају.

Оно мало намештаја што је имао у соби одгурнуо је до самог зида како би ослободио што више простора.

Кад је са пода склонио и тепих, узео је креду и нацртао велики пентаграм. Као што је и стајало у приручнику закорачио је унутар пентаграма и сео. Почео је да изговара магичне речи.

Демон који се убзро појавио био је много страшнији него што га је Хенри Блоцит икада замислио. После неколико тренутака збуњености Хенри се повратио од шока и демону почео да објашњава разлог због кога га је призвао.

— Знате, ја сам увек имао тешкоћа у савладавању геометрије... — Хенри је почео да муца.

— Мени то кажете?! — демон му је одговорио неприродним тоном, пуним чудне веселости.

Када је по ивици коју је исцртао кредом букнула ватра, Хенри Блоцит схватио је шта је урадио. Али, било је прекасно. Уместо заштитног пентаграма, звезде са пет кракова, Хенри је нацртао хексаграм — са шест кракова. Чак ни магија не помаже кад не знаш геометрију.

В. С.

БЕОГРАД

КОГА ВИШЕ
НЕМА

Турци предали кнезу Михаилу Обреновићу кључеве српских градова да се никада више не врате!

С кнезом Михаилом Србија, а нарочито Београд, настала је да закорачи у Европу. Али, ишло је тешко. Остале су турске навике и начин живота. Најпре је искорачила варош ширећи се од некадашње Стамбол-капије према Терезијама и даље.

Европа, је међутим, била још далеко.

Неки Васа који је становао негде у Скадарлији и који је храмао на десну ногу и даље је сваког лета повоздан вукао

држећи на трбуху велику тепсију бурека. Тепсија му каишевима окачена о врат, испод тепсије фурунче у коме тиња жар — да се бурека не охлади. Комад од око 200 грама стаје десет пара динарских. Бурегија га ставља на стари жути папир и пружа купцу. Сеће се одока, нема мерења.

— Једи, бато, такав нема ни на двору! — довикује бурегија купцу који одлази низ улицу.

На следећем ћошку своју робу хвали продавац масних погачица. У левој руци држи корпу са погачицама прекривену крпом. Две погачице —

код бурегија: о врат окачена посуда, испод посуде залемљено фурунче са жаром и све то покретно. Продавац ногу пред ногу. Услуга брза и тачна!

Врата су за рецке

Ипак, најпопуларније су биле народне кујне. Звали су их још и ашчинице, чокацинице, а популаран је био и назив — „Код Стрике“. Држали су их углавном људи из Битоља, Призрена, Велеса, Куманова...

У народним кујнама служила се гурманска а јевтина храна. Ко све ту није долазио: великошколци, професори, практиканци и службеници са вишом „класом“, шегрти и калфе, мајстори, носачи, беспосличари... или, рецимо, домаћица пошаље слугу да тркне с порцијом и донесе „рану“.

Главна јело био је увек цењен чорбаст пасуљ. Једно чанче — десет пара динарских. У чанчету чорба, мало зрна пасуља и парче сланине — права посланица. Стални гости имали су привилегију да добију и два комада сланине у порцији. Газда је на то особито пазео. Климуо би главом момку који је сипао из великог лонца и шапуноу: „Дете, за гос'н Тасу практиканта два комада сланине!“

Најпопуларнија је била народна кујна „Код Стрике“. Налазила се на Зеленом венцу, тачније у Бранковој улици где је данас плато и станица за аутобусе. Власник је био пореклом из јужне Србије, неписмен, али окретан и оштроуман. Његови радници и куварица звали су га Стрике, од — стрец. Гости су прихватили надимак, а касније су стари Београђани сваку народну кујну називали „Код Стрике“.

Као и све тадашње народне кујне и ова је изгледала скромно, готово у „свађи“ са хигијеном! Са улице се улазило у уску а дугачку просторију. Лево од улаза стајао је сто са шерпама и лонцима готове хране, иза стола прозорчић, такозвани шубер, за дотурање или преузимање судова и тањира, а дуж целе просторије један једини сто за којим се седело. С једне стране стола до зида, налазила се клупа дугачка колико и сто, док су с друге биле поређане столице. Свако поподне сто се рибао оштром четком и врућом водом да се „жути као лимун“ јер никад није застиран!

Одмах уз шубер била су врата кроз која се улазило у кухињу и уз чији је рагастов вазда ослоњен стајао Стрике. Његовом оку ништа није могло да промакне, а и рагастов

ВАСА БОПА И ЦЕЛА ЕВРОПА

Готово читаве породице храниле су се у београдској вароши на улицама или народним кујнама, а кад би ко у пасуљу нашао, поред сланине, и дугме, газда би му одбрусио: — Де, де, за два'ес пара хтео би наполеон!

Када је 1906. срушена двоспратна зграда у чијем се приземљу налазила кафана „Велика Србија“ и на том месту подигнут данашњи хотел „Москва“, Београђани су се скупљали да виде „чудо невиђено“. Поред тога што је био велелепно здање, хотел је имао кристалне лустере, велике сребрне пепељаре и сребрни прибор за јело, дуж зидова и око стубова удобна канабета, увече је свирао гудачки оркестар, а келнери у елегантним црним оделима служили су претежно западњачка јела.

А прошло је само тридесет девет година од дана када су

двоколицу са сандуком у којем су стајале две лимене канте са сладоледом и викао колико га грло носи:

— Навали, народе, иде Васа Ђопа и цела Европа! Ево, сладолед, ладно ледено.

Зачас би се око Васе окупили људи, а Васа загребе кашиком неколико пута по канти и ставља сладолед на малу тацну. Једна порција пет пара динарских! Чим муштерија оследи душу и врати тацну, Васа је брише кецељом и пуни следећој. Наравно, имао је он десетак тацни. Канте су биле отворене, улице прашњавае, али... за микробе се тада није питало!

Једи, бато, нема га на двору!

Уопште, стари Београђани углавном су се хранили на улици или у народним кујнама. Ем јевтино, ем прсте да полижеш! Тако су говорили. Чак се храна из народних кујни носила кући у порцијама, да се домаћице не муче. Порцију је чинило неколико шерпица наслаганих једна на другу, а све окачене о заједничку ручку.

Улице су врвеле од живописно обучених старих Београђана. Било је чиновника у европском грађанском оделу, сељака у народној ношњи, трговаца и занатлија са јелецима и дубоким чакширама, жена са дугачким сукњама и либадетом, а на глави тепелук... Шешир и фес ишли су једно уз друго.

А на неком углу стоји бурегија с масном кецељом

пет пара динарских. Нема продаје у хартији. Узми у руке и носи! Додуше, како ко. Чиновници су, рецимо, обично носили са собом папир у који су увијали погачице и носили их у канцеларију.

Улице су биле преплављене и продавцима гибанице, такозваним гибаничарима. За разлику од бурека, гибаница је била дебела читавих десет центиметара, па ју је власник продавао држећи тепсију на трношцу. Поред њега обавезно је стајало фурунче са жаром које је повремено распаљивао и подгревао гибаницу. А како врући и дебели комади нису могли да се једу из папира, продавац је служио гибаницу у лименим тањирима. Парче од око 100 грама коштало је десет пара динарских.

На гласу су биле и ђеваџиџице. Налазиле су се углавном око пијаца, али их је било и по граду. Нису то били локалитети са столовима, већ обични собици где су се наручивали и одмах добијали ђеваџиџи, ражњићи, крезле и бризле. Газда постави столове на тротоар, а „публика“ чека да стигне наруџбина. Домаћице су, пак често слале слуге да донесу роштиљ у плиткој грнчарској посуди!

Продавци бозе и лимунаде са својим покретним радњама — плеханом кантом и лончетом — „зујали“ су градом од јутра до вечери.

А предвече, ето шкембара и виршлара. Први су продавали шкембиће у сафту, други барене виршле. Инвентар и начин рада био је исти као

Народна гостионица или кујна „Код златног бора“ налазила се на углу данашњих улица Моше Пијаде и Нушићеве. Зграда је срушена 1960. (Снимио непознати фотограф око 1930. године).

Илустровао Ивица Кољанин

је требало да буде уз њега јер је по њему кредом „ударао“ рецке онима који би јели на вересију! Прилази ђак или чиновник, па га стидљиво пита:

— Газда Стрике, може ли на дуг за два дана!?

— А, ко, ти оно беше? — пита га и одмерава Стрике.

Пошто би му се гост представио и објаснио да код њега стално долази на ручак, Стрике би довикнуо момку који је послуживао да изда „један чорбаст, али танак!“ Следила је рецка кредом. Име није писао, сваког дужника памтио је „у главу“, а рецке би увече уносио у тиф-

тер да ослободи рагастов за сутрашње дужнике. Догађало се да неко не плаћа и по цео месец, па би, кад прими плату, намиривао дуг. Било је муштерија које то нису чиниле, али Стрике није патио јер је часним дужницима редовно уносио по десетак рецки више и тако намиривао штету!

Угледним и сталним гостима чанче је пуњено до самог врха, а као доказ да је порција преко мере служио је палац момка који је разносио храну. Држећи чанче, момак би умочио палац у пасуљ и чанче ставио на сто уз понизно — извол’те! Затим би палац обрисао о умашћену кецељу

и госту пожелео пријатан ручак.

Готово све народне кујне у старом Београду радиле су као Стрикетова. И јеловник је био готово истоветан — сва српска домаћа кувана јела.

Догађало се да гост нађе у пасуљу дугме, али би му газда одбрусио:

— Ене, де, за два’ес’ пара пасуљ, па би хтео да си нађеш наполеон! Доста ти је, бре, дугме!

У народним кујнама хлеб се није секао на кришке, већ се цела векна од килограма делила на пет делова, а један део продавао за пет пара динарских!

Док је чорбаст пасуљ стајао десет пара динарских, густ пасуљ са говеђом или свињском шницлом продаван је за двадесет пет пара. У сваком случају, комад хлеба често је коштао као половина порције!

Народне кујне радиле су по цео дан. У њима су се „костирале“ читаве породице, чак и богатији слој. Плате су биле од 60 динара за чиновника прве класе до 500 динара за државне функционере.

Онда су дошли ресторани, па хотели са ресторанима западњачког типа и то више није био Београд, бар не онај стари. **Миленко Тодоровић**

**ИСТИНА ИЛИ
ИЗМИШЉОТИНА:**

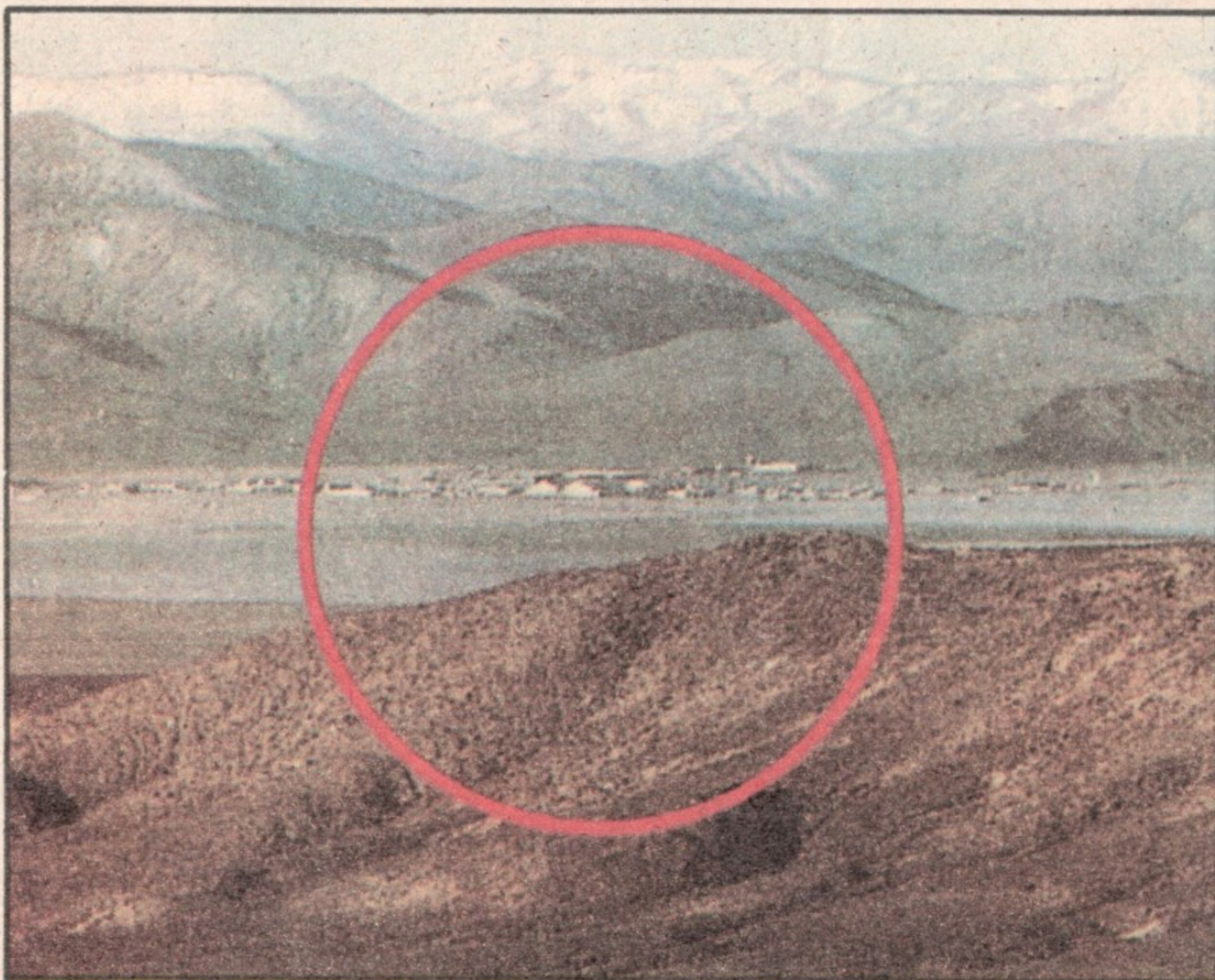
**војна база коју су
посетили
ванземаљци**

**Пентагон упорно све
побија: и да у Невади
постоји супертајна
војна база, и да су у
њу већ слетели НЛО, и
да су животи стручња-
ка који тамо раде
угрожени. Руски и
француски сателитски
снимци, међутим, гово-
ре супротно...**

ојна база која званично не постоји, незадовољни радници које неко покушава да ућутка по сваку цену, супертајни експерименти у пустињском делу земље који су ванземаљци наводно већ посетили... Као из неког романа мајстора шпијунске литературе Џона ле Кареа, само што се у овом случају не ради о списатељској машти, него о стварном животу.

База се, кажу, налази код Грум Лејка у пустињи Неваде и зове се „Област 51“. Ако је тачно оно што тврди Пентагон, да

ШИФРА: ОБЛАСТ 51

База Грум Лејк у Невади: државна тајна или измишљотина да су се баш ту где се праве „невидљиви“ шпијунски авиони спустили ванземаљци?

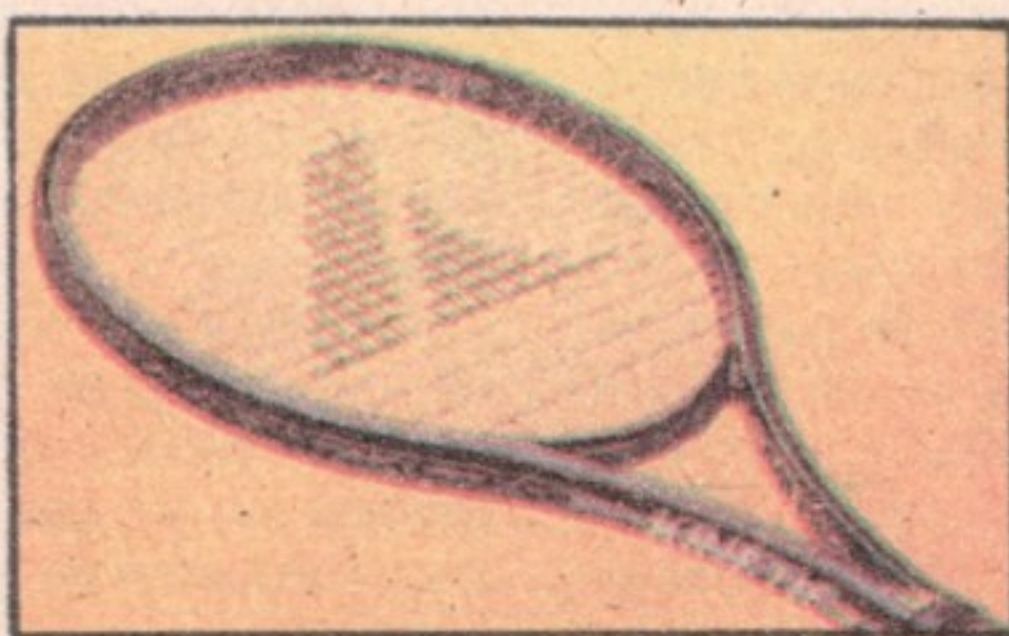

КИНЕТИЧКИ РЕКЕТ

Гледајући професионалне тенисере како снажно ударају лоптицу изводећи сервис, ритерн или бекхенд, стиче се утисак да им је рекет напосто срастао за руку. Баратају њиме лако и вешто. Али, свако

ко се бар једном окушао у овом спорту зна да то није нимало лако. Сваки ударац лоптице о мрежу рекета изазива вибрације које играч осети на својој руци. Последице тога су непријатни болови и пуцкетање у лакту, обољење познато као „тениски лакат“.

Немачки физичар Роланд Зомер после три године рада управо је патентирао кинетички рекет који делимично упија и ублажава те вибрације, а уз то појачава снагу ударца. Изглед рекета је у складу са тениским прописима и није битно измењен, само је унутрашњост главе рекета обложена танком металном арматуром која статички реквизит претвара у помагача. Уместо да рука подноси вибрације и напор, то на себе преузима рекет. Играч штеди снагу, а могућност повреде сведена је на најмању могућу меру.

ПОЛИТИКИ

48

ЗАБАВНИК

ЏУБОКС НА КОМПЈУТЕРСКИ НАЧИН

На тржишту се појавио „Сонијев“ вишеструки CD плејер, музичка направа слична некадашњем џубоксу. Наравно, нема плоча и дугмића који се притискују да би се чула жељена песма. Све је компјутеризовано. У плејер стају 24 компакт диска на које може да се сними и групише музика различитих жанрова. Довољно је урадити програм по сопственом укусу и плејер ће „миксовати“ музику у време које сами одаберете са различитих компакт дискова таквом брзином као да су све нумере снимљене на једном CD-у. Сваком љубитељу музике на тај начин је омогућено да има уредну и прегледну цедетеку, а остављена му је и могућност вишеструког комбиновања песама. Сви компакт дискови сложени су усправно, што смањује могућност оштећења и лепљења.

је нема, где су запослени цивилни стручњаци и техничари који су недавно покренули парницу против америчког ратног ваздухопловства?

Сведочење Боба Лазара

Шта је извесно? Да су у пустињи Неваде још 1945. вршени експерименти с атомским и хидрогенским бомбама. А да се у том делу земље дешава нешто што власти покушавају да сакрију од јавности сазнало се почетком деведесетих када је о томе проговорио Боб Лазар, погонски инжењер који је, по сопственом тврђењу, извесно време радио у бази. Тада је, каже, лично учествовао у демонтирању и испитивању девет ванземаљских летелица за рачун америчког ратног ваздухопловства.

Операција је изведена у најстрожој тајности, у тајној бази у планинама Неваде, 144 километра северозападно од Лас Вегаса. Све се, тврди даље Лазар, одвијало под невидљивим мерама обезбеђења војне полиције, у које је спадало и то да се око свих девет летелица, све време док

се на њима радило, налазио кордон полицајаца...

„Боб Лазар? Тог имена нема ни на једном платном списку америчке војске...” — гласио је одговор Пентагона. Ако је то тачно, чему онда труд да се тај исти Боб Лазар „раскринка”? Јавности су, наиме, предочени „докази” о крајње сумњивом моралу и, уопште, биографији дотичног Лазара. (О томе је „Забавник” већ писао у броју 2265).

Позорење јавности додатно је увећано заслугом самих војних власти. Иако су руски и француски сателити снимили базу, а неки светски листови те снимке и објавили, војска је наставила да пориче њено постојање...

— У званичној верзији има толико нелогичности и рупа да је то само разбуктало машту оних који у свему виде заверу — мишљење је Глена Кембела, уредника „Пустињског пацова”, билтена који издаје „Савет за надзор тајних операција у бази Грум Лејк” чији је он оснивач и председник.

Кембел се пре три године из Бостона преселио у Неваду и власник је агенције која организује излете до Вајт Сајд Маунтина и Фридом Риџа, планинских врхова са којих се пружа најбољи поглед на базу која наводно не постоји. Уједно је и писац „Водича у Област 51”, књижице коју по цени од петнаест долара продаје туристима, радозналцима и залуђеницима за НЛО.

Шта је процурило у јавност?

Мада се тврдња да су се ванземаљци спустили у Неваду, и-то баш у девет летелица, свакако може довести у питање, нешто друго је неупоредиво теже порећи. Зна се да су хангари, писте и лабораторије базе у Грум Лејку америчкој војсци послужиле за конструкторију и производњу познатог шпијунског авиона „локид U-2”, а потом и за производњу читавог низа

„невидљивих” авиона, између осталог „блекберда Sr-71”, бомбардера „стелт B-52” и ловачког авиона „стелт F 117-A”.

Према ономе што је до сада процурило у јавност, изгледа да се у бази тренутно ради на пројекту под називом „Аурора” вредном 15 милијарди долара. Реч је, заправо, о новој генерацији шпијунских авиона који су у стању да развију брзину четири до осам пута већу од брзине звука...

Океј. Узмимо да је Боб Лазар мутан тип, а Глен Кембел промућуран човек који се досетио како да уновчи туђу лаковерност. Могуће је. Да ли у истој категорији људи треба сврстати и Хелен Фрост, удовицу грађанског лица на служби у војној бази у Грум Лејку и 39 тамошњих стручњака и техничара чији су се потписи нашли на тужби у грађанској парници против војних власти и чији је циљ да се ове натерају на поштовање прописа о заштити природне околине?

Хелен Фрост тврди да је њен муж трагична жртва тровања отровним материјама којима је био изложен током службе у Грум Лејку. Својим потписима то је потврдило још 39 цивила на служби у истој бази. Њихове интересе у спору с државом заступа доцент универзитета „Џорџ Вашингтон” Џонатан Терли.

Како сада ствари стоје, мали су изгледи да ће Терли и његови клијенти победити. Пре него што уопште пристане да отвори истражни поступак по овом питању, амерички Врховни суд тражи да му се предоче несумњиви докази о постојању базе у планинама Неваде. Војска се, каже адвокат оштећених, крије иза паравана података који се не могу обелоданити из разлога наводне државне безбедности.

Ко лаже?

Војне власти, наиме, и даље тврде да у Невади нема никакве тајне базе.

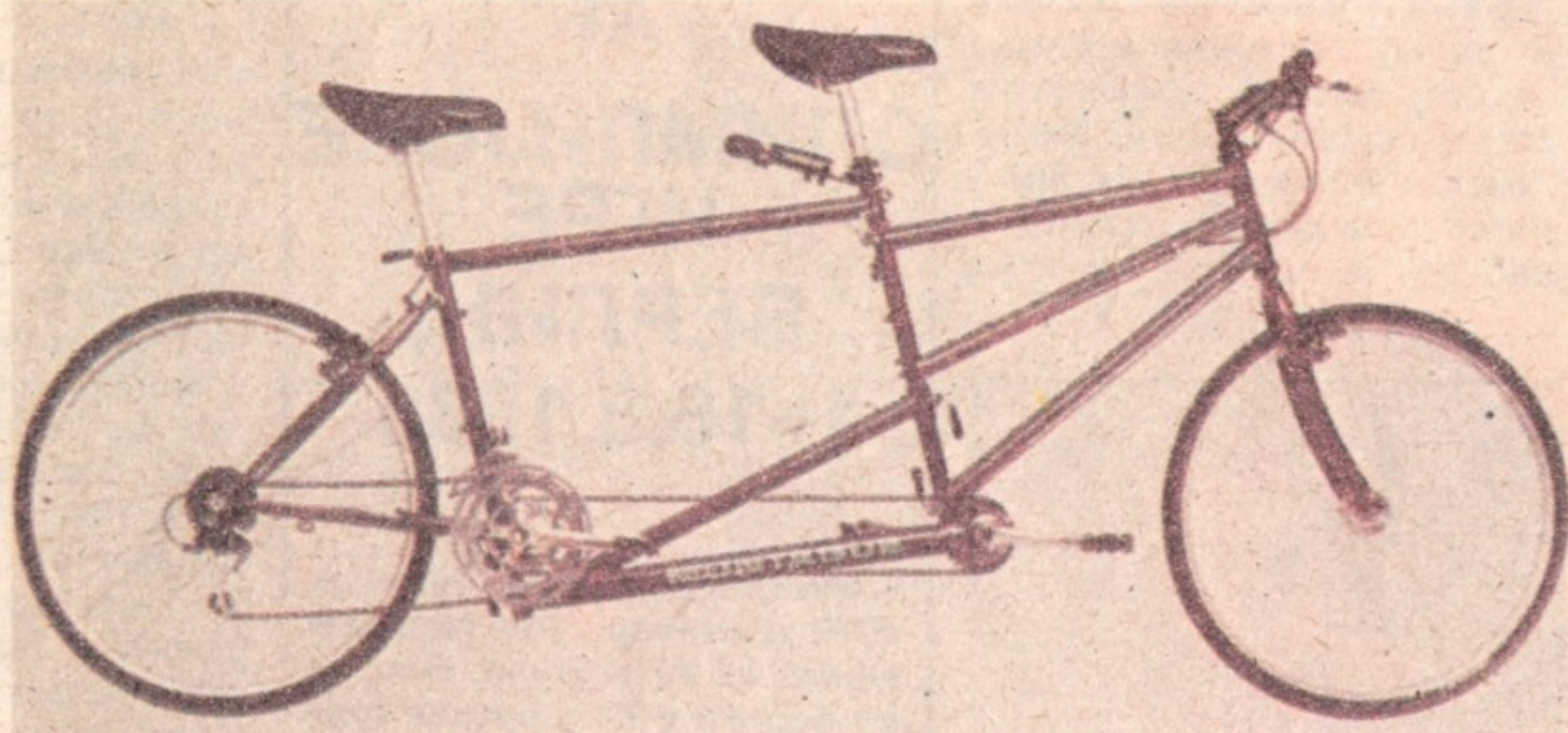
— Ако је то тачно, шта се то види на снимцима које су начинили руски и француски сателити? — пита се Џонатан Терли.

М. И.

НЕЗГОДАН СВЕДОК

Како компромитовати незгодног сведока? Најбоље је доказати да је личност сумњивог морала. Најпре је војска порекла да је Боб Лазар икада радио за њу, па, дакле, не ни 1988. и свакако не у тајној бази у Невади јер она ни не постоји.

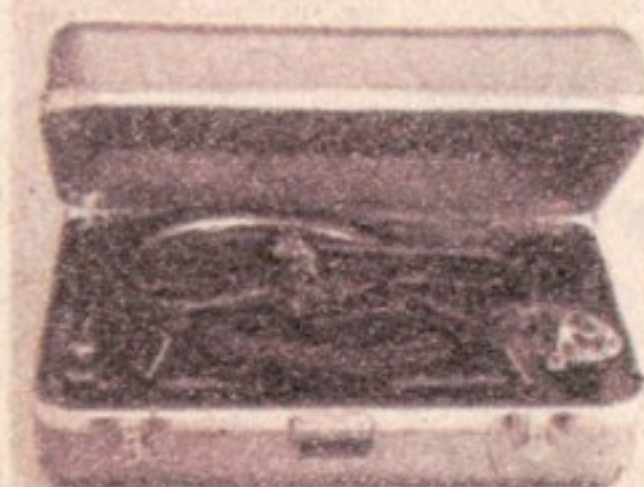
Неколико месеци касније Боб се обрео на суду под оптужбом да је макро. Проглашен је кривим и новчано кажњен. Од тог тренутка веродостојност свега што је испричао је, најблаже речено, доведена у озбиљну сумњу.

БИЦИКЛ ЗА ДВОЈЕ У КОФЕРУ

Вожња бициклом за двоје? — Звучи привлачно и романтично. Али, невоље настају када овај двоточкаш треба паркирати негде зими или понети на пут. Незграпан је и заузима много простора.

Амерички проналазач Хари Монтаж направио је бицикл за двоје који се склапа. Довољно је спустити полугицу испред

предњег и задњег зупчаника педала и предугачки бицикл преклопити на три дела. Тако склопљен стаје у овећи кофер, што је најважније, посао око склапања и расклапања не траје дужи од два минута.

АС КОЈИ ЈЕ ОТЕРАО ХИТЛЕРА

Спринтер изузетно дугог ко-
рака: Џеси Овенс

Јунак Олимпијаде у Берлину био је тада двадесет-трогодишњи атлетски репрезентативац САД Џејмс Кливленд, звани Џеси Овенс. Са четири златне медаље, за које се изборио убедљивим победама у спринтерским дисциплинама (100 m, 200 m, 4X100 m) и скоку удаљ, Џеси Овенс је апсолутно најуспешнији учесник ових игара.

Сама та чињеница довољна је да му обезбеди изузетно место у историји олимпијских игара и спорта уопште. Међутим, у његовом случају, као у ретко ком другом, постоји и оно „више од игре“. Јер, тај

Скок који је Овенсу донео
четврто „злато“

**Освајањем че-
тири златне ме-
даље, тамнопу-
ти Американац
Џеси Овенс је,
пред немачким
фирером, оспо-
рио теорију о
надмоћи беле
расе**

момак црне боје коже својим подвизима самом Хитлеру и његовим следбеницима ставио је до знања колико је реална нацистичка теорија о надмоћности беле (аријевске) расе.

XI
ОЛИМПИЈСКЕ
ИГРЕ
БЕРЛИН,
1-16.8.1936.

Учествовало је укупно 4069 такмичара (од тога 328 жена) из 49 земаља. Они су се борили у 22 спортске гране (атлетика, бициклизам, бокс, дизање тегова, гимнастика, хокеј на трави, јдрење, кајакштво, коњички спорт, кошарка, мачевање, модерни петобој, фудбал, пливање, поло, рукомет-велики, рвање, грчко-римским и слободним стилем, скокови у воду, стрељаштво, ватерполо и веслање). Проглашено је укупно 129 олимпијских победника.

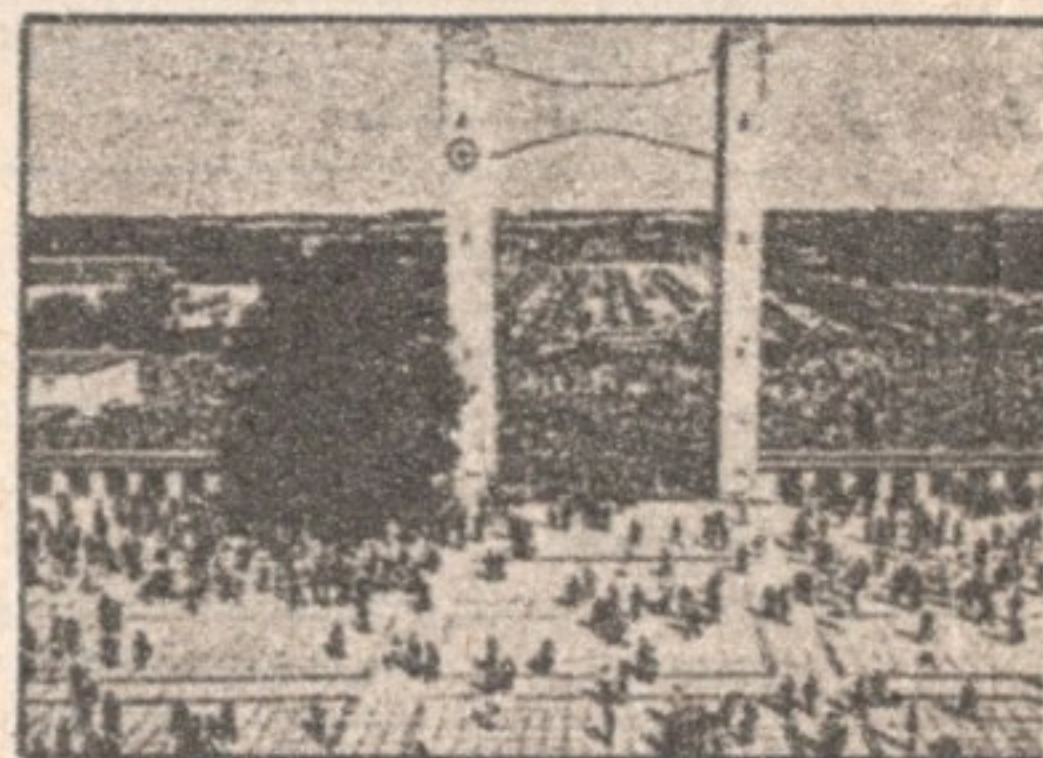
На борилишту Олимпијског стадиона у Берлину Џеси Овенс је, најпре, у предтакмичењу, резултатом 10,2 оборио светски рекорд на 100 метара. Тај резултат, међутим, није признат због ветра, нешто јачег од дозвољеног, који му је дувао у леђа. У финалу, на истој деоници, Овенс је „само“ изједначио светски рекорд свог земљака Толана, постигнут 1932. у Лос Анђелесу, али му је и то донело „злато“.

Два дана касније тријумфовао је у трци на 200 метара, такође веома добрим резултатом – 20,7. Иста прича, када је реч о медаљама, била је и у штафети 4X100 m. Овенс је, као први тркач, био у толикој предности да су он и његови другови резултатом 39,8 постали не само олимпијски шампиони него и светски рекордери.

Амерички атлетски стручњаци утврдили су, још пре ове Олимпијаде, да је тајна Џесијевих спринтерских победа у његовом изузетно дугом кораку од 2,20 метара. Реч је, објаснили су они, о низу муњевитих скокова којима Овенс незадрживо граби ка циљу. Ипак, само један скок, али најдужи, донео је Овенсу и четврту победу у Берлину. а Адолфа Хитлера бацио у очајање.

Било је то надметање у скоку удаљ. Немци су велике наде у тој дисциплини полагали у свог такмичара Луца Лонга. Када је он у претпоследњој, петој, серији остварио до тада најбољи резултат од 7,87 метара, готово сви присутни на стадиону одушељено су то поздравили. Радост Лонга и његових навијача трајала је, међутим, кратко јер је Џеси Овенс, у истој серији скоком удаљ од 8,06 метара још једном тријумфовао.

Хитлер који је, као канцелар, до тада лично честитао свим олимпијским победницима, брже-боље је напустио свечану ложу и стадион, како би избегао руковање са Овенсом. Тако је, до дана данашњег, остала прича како је један спортиста победио тада, по многима, свемоћног фирера.

Источни улаз Олимпијског
стадиона у Берлину

Џеси Овенс је умро 1980. четири године пре него што је Карл Луис, на Олимпијади у Лос Анђелесу, успео да изједначи његов рекорд и тријумфује у истим дисциплинама.

На Играма у Берлину још једном се појавила Овенсова суграђанка из Кливленда Стела Волш, у ствари Станислава Валасијевич. Ова шампионка у трци на 100 метара, са Олимпијаде у Лос Анђелесу 1932. опет је била верна бојама своје прве домовине, Пољске, али сада је у истој дисциплини морала да се задовољи „сребром“.

ПРВИ ПУТ ЗАПАЉЕНА ОЛИМПИЈСКА ВАТРА

Берлинска олимпијада упамћена је и по томе што су њена такмичења, први пут у историји модерних Игара, протекла уз олимпијску ватру. Бакља с пламеном запаљеним у колевци античких игара, у Олимпији на Пелопонезу, прошла је кроз седам земаља. Носиле су је руке 3075 младића и девојана, од којих је свако претрчао по један километар. Ова својеврсна штафета трајала је од 20. јула до дана отварања Игара 1. августа 1936. године.

САМО ШТУКЕЉ СА МЕДАЉОМ

У Берлин је путовала бројна југословенска екипа са укупно 90 такмичара. Они су се надметали у 11 спортских грана, али је мало ко могао да се похвали неким вреднијим резултатом. Изузетак је био наш најстарији, и један од најстаријих учесника Игара уопште, гимнастичар Леон Штукељ. Иако је тада имао већ скоро 38 година, Штукељ је, у вежбању на круговима, освојио сребрну медаљу.

НЕОБИЧАН ХОБИ У ХОНГКОНГУ

Давне 1970. човек долази на бензинску пумпу да напуни резервоар свог „санбим рапиера“ из 1959. Власник пумпе прилази незнамцу с чудном понудом: купиће његов ауто за 25.000 долара. После неколико тренутака премишљања зачуђени човек пристаје. Зашто да свој стари „санбим“ не прода за ту суму кад је за њега дао само 10.000 долара?

Но, како се све ово догађа у Хонгконгу, није реч о америчким већ о хонгконшким доларима, а за 100 тих долара добија се, отприлике, 20 марака. А власник пумпе није купио кола зато што је био љубитељ старих аутомобила. Њега су занимале само регистарске таблице на којима је био уписан четвороцифрени број – 1479.

Пре него што је шездесетих и седамдесетих дошло до великог „бума“ у аутомобилској индустрији, возила у Хонгконгу имала су на регистарским таблицама само бројеве. Како се та територија све више ширила (не по величини земљишта, већ по броју становника којих сада има преко 6 милиона), металне таблице добијале су и двословни предзнак, у зависности од кубикаже кола.

Број 1479 сматра се срећним. На кантонском дијалекту, којим се углавном говори у Хонгконгу, нема неко посебно значење, али је и даље редак и самим тим добија на цени.

Људи ван реда

Чим купите кола, морате и да их региструјете. Тако је свугде у свету, па и у Хонгконгу. За аутомобиле испод 1500 кубика морате издвојити око 3.000 долара (говорићемо у хонгконшким доларима), за оне изнад 4500 кубика – 10.000 долара.

Добићете број који је по реду. Али, уколико себе не убрајате у оне „у реду“ јер нисте обичан смртник, издвајате се од осталих чак и таблицама. Оног тренутка кад су људи запослени у Одељењу транспорта схватили да су појединци спремни да, не питајући за цену, плате посебне таблице, решили су нешто да ураде.

Најпре су забранили трговину таблицама. До 1973. године могле су да се купе веом лако. Ја имам регистраци-

9 ВОЗН У - ВЕЧНОСТ

Није довољно имати ауто. Треба обезбедити срећан број на таблицама и платити га баснословно. Али, ко пита за цену ако сви виде да припадате ша-чици одабра-них?

ју која одговара неком с дубљим џепом, а он ме моли да му је уступим. Може, али то кошта...

Да новац не би одлазио у приватне руке, од маја 1973. одржавају се аукције. До прошле године сакупљена је огромна сума – 141.699,105 до-

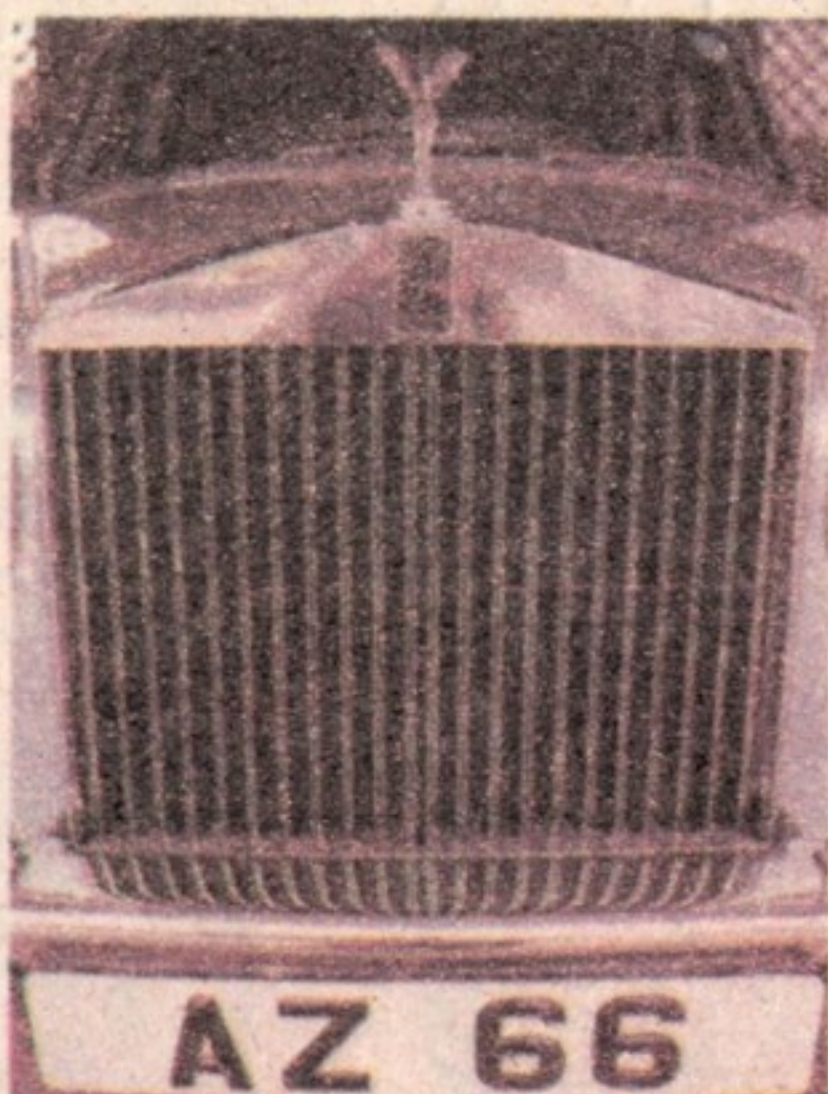
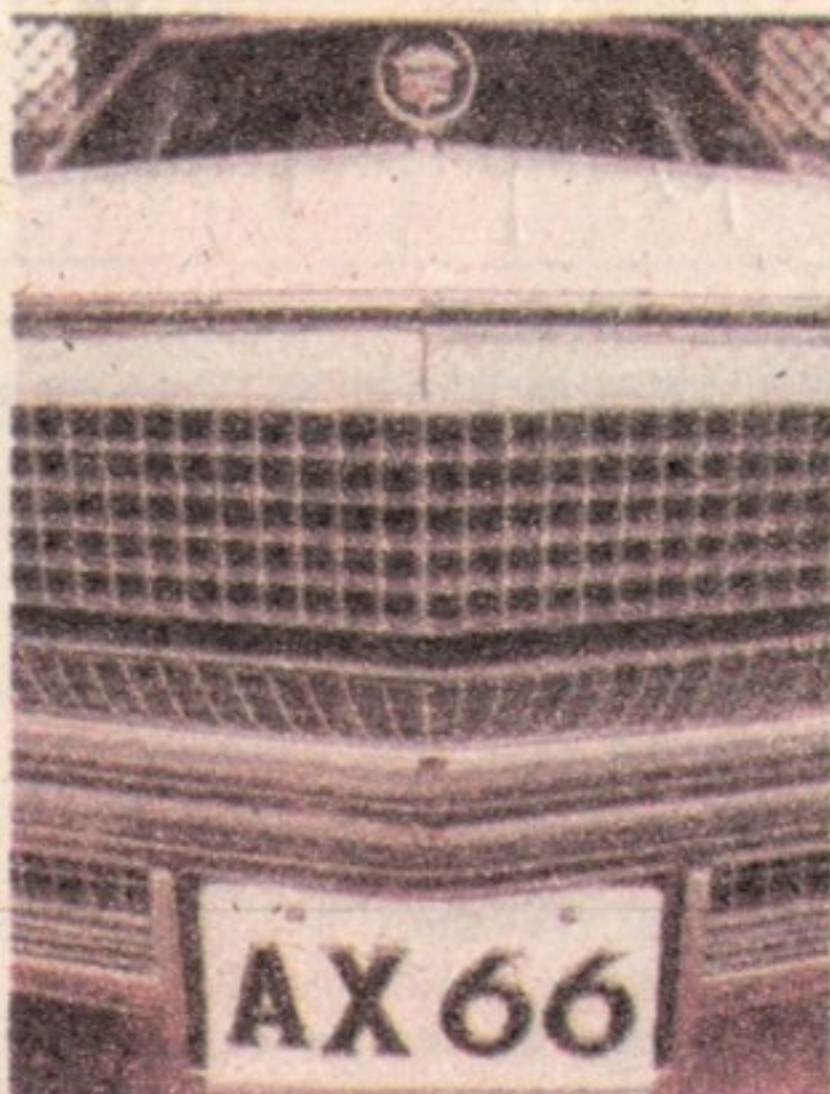
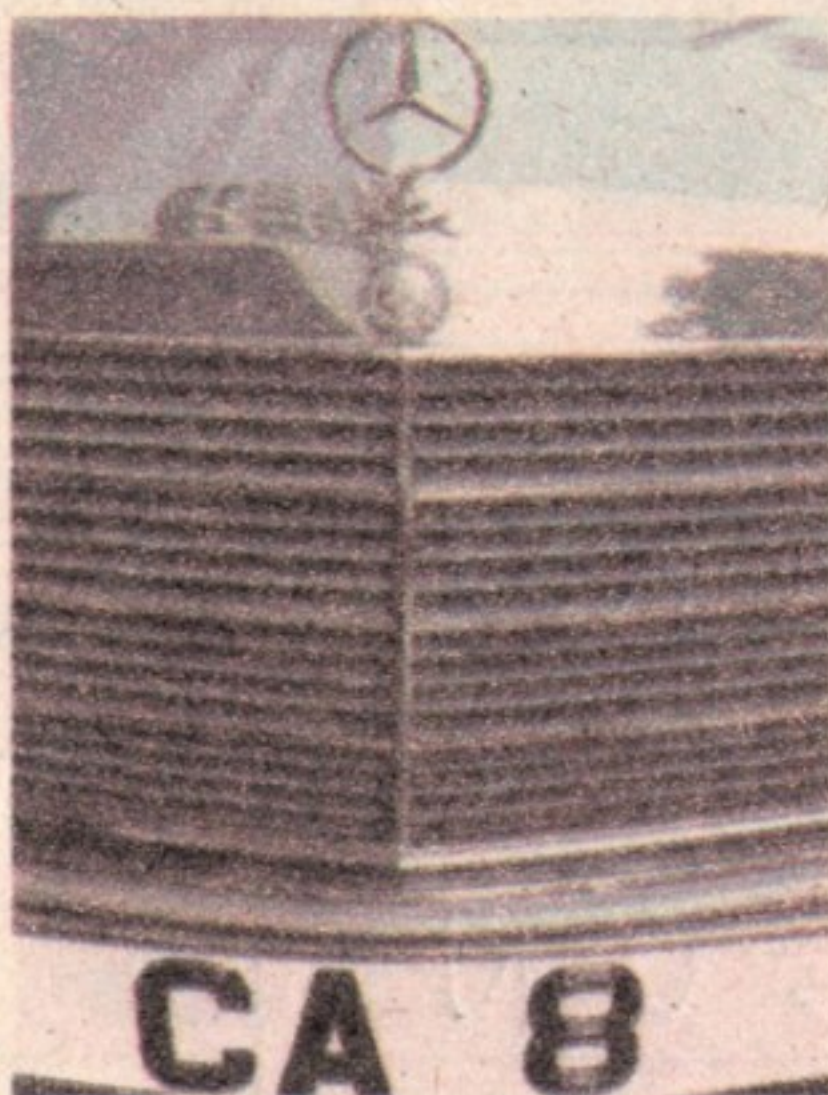
лара. Све те паре касније се користе за добротворне сврхе.

Пошто су се аукције показале као изузетно популарне, Одељење транспорта донело је још једну забрану. Регистарске таблице може да купи свако ко живи у Хонгконгу, али оне нису „преносиве“. Њих само власник аутомобила може да премести на нова кола која купи, али их не наслеђују његови потомци. Таблице важе само за живота власника.

ХК 1997

Аукције се одржавају обично два пута годишње и на њима се нуди петнаестак регистарских бројева. Пошто се углавном не зна шта ће бити попуњено, сви заинтересовани уплаћују 1000 ХК долара да би стекли право да се надмећу.

Најтраженије су таблице са бројевима од 2 до 10. Јединица већ годинама обележава кола која вози комесар полиције, тренутно господин Ли Кванха.

Какве таблице, такви и власници, богаташи који возе најскупље аутомобиле. Статусни је симбол возити се „обележен“ бројем 6 који значи – дуг живот. Само једну шестцицу „вози“ поносно на „ролс-ројсу“ извесни Рун-Руншо који их је децембра 1978. купио за само 330.000 ХК долара.

Иако су се многи бунили што је, по њиховом мишљењу – незаслужено, 1 практично у трајном власништву полиције, нису успели да то промене, а и није баш упутно долазити у сукоб са представницима закона.

Извесни Ченг Кунгце купио је број 3 за милион долара септембра 1983, док је Сесил Чао Це-Цунг четворку добио за само 147.000 октобра 1978. Непознати купац изборио се за петицу 1993. и платио је 2,5 милиона. Још већу своту издвојио је за бр. 7 Хунг Циткау, управник пословног одбора фирме „Таи Шинг“ јануара 1989. Платио је (вероватно не од свог новца) 4,8 милиона долара. За 200.000 долара више Лаи Тингпонг купио је осмицу фебруара 1988.

Највећу своту до сада издвојио је Вонг Мингјунг прошле године. Вонг, који је пореклом Јапанац, дао је за број 2 9,5 милиона долара. Регистарске таблице коштале су га више него сва три аутомобила која поседује, а не ради се о обичним колима. У возном парку Вонг има „Форд скорпио“, „лексус“ и „BMW“.

Двојка не само да је ретка, јер се сама шепури на таблицама, она је и симбол лакоће, тројка – живота и рађања, осмица – напретка, деветка – (дуг)вечности.

Купцима су занимљиве и разне комбинације бројева које, изговорене кантонским дијалектом, имају одређено значење: 163 звучи као „живот на читавом путу“, 168 – напредак или успех на путу (животном), 913 се тумачи као вечни живот, док 1668 подсећа на „све богатији и богатији“.

Аукције регистарских таблица одржавају се и у другим земљама, али нису тако омиљене као у Хонгконгу. Тако је, рецимо, децембра прошле године у чувеној аукцијској кући „Кристи“ у Лондону таблица са ознаком Д1 АНА (име британске принцезе) била најтраженија, али није продата. Пре више година она је купљена за 190.000 фунти.

Човек који је мислио да ће се преко ноћи обогатити (ради се о Кинезу чија су деца у Америци) није остварио свој сан. Крајем прошле године покушао је да прода таблицу ХК 1997 (Хонгконг „прелази“ 1997. у кинеске руке) за 10 милиона долара. Иако је тај регистарски број нешто посебно, нико није био спреман да издвоји за њега толико богатство.

В. С.

Сканди асоцијација

У свакој од укрштеница налази се по један посебно означен појам. Сва четири заједно треба да вас наведу на коначно решење - појам са слике (означен бројевима од 1 до 14).

АУТОР АНОНИМУС	ЖУСТРО РАДИТИ, ЛАТИТИ СЕ ПОСЛА	ХЕМИЈ ЕЛЕМЕНТ СРОВАН ЛАНТАНУ	ДОДАТАК УГОВОРУ	МИРО-СЛАВ ОДМИЛА	ДЕО ПУТА	ГЛУМАЦ ЦОН
★	PLAMEN ¹⁴					
ОЗЛЕДИТИ	RANITI					
МАЛТА						
	MINERAL ¹⁰					
РУДА						
МЕСТО ГДЕ ЈЕ ЗЕМЉА ОТКОПАНА	OTKOP					
ГРАДИЋ У НОРВЕШКОЈ	NAS			ПРВАК ШАМПИОН	AS	
УЈЕДИЊЕ-НЕ НАЦИЈЕ	UN			ИНИЦИЈАЛИ ГЛУМЦА АЛЕКСИЈА		
ЕКИПА	TIM ⁶					
ГЛУМЦА ЛУПНО	IDA					

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	★	БИЉКЕ ЗА РАСАЂИ-ВАЊЕ	СЛИКАР КОКОШКА	БИТИ НА ИЗБОРНОЈ ЛИСТИ	МУСЛИМ ВЕРСКИ ПОГЛАВАР	ИЗРАЂИ-ВАЧ РЕМЕЊА
РАКАР		GROBAR				
АЛКОХОЛ-НО ПИЋЕ (мил.)		RAKI				
Ч.С.		ČS	ОКВИР ЛИЧНА ЗАМЕ-НИЦА	RAM		
БАНКАР-СКИ ИНТЕРЕС (мил.)		KAMAT		E		
СВЕТИ-ЛИШТЕ У ГРАЧКОМ ХРАМУ		AD		TON		
			ШУМСКА КРЕДА	ILA		
			ОБЛАСТУ НЕМАЧКОЈ	SAR		
			Е.Х.	EH		ПОЛИТИ-КОН ЗАБАВНИК

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	★	СПРАВА ЗА РЕЗОНА-ЦИЈУ	ПРОТИВИ-ТИ СЕ
КОМУНАЛ-НА РАДНА ОРГАНИ-ЗАЦИЈА (окр.)		KRO	
СТРАЖНИ ДЕО ТЕЛА ЖИВО-ТИЊА		REP	
ТИП ИЗРАЕЛ-СКОГ АУТОМАТА		UZI ³	
МОРСКА РИБА		GOR ¹²	
КАО ОНАЈ ВОДОНИК		ONAKAV	
		VATATI	
ЛОВИТИ		ITISON ⁸	
ПОДНА ОБЛОГА			
САМОЋА ПАРА		OSAMA ⁴	
РАНИЈЕ		PRE	ИРИДИ-ЛУМ

СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА	★	ПОРОДИЧ-НО СТАБЛО	ВРСТА ПОВРТА
ГУЉАЈ		SRK ⁹	
ОБОР		TOR	
РЕЧНО ОСТРВО		ADA	
СКАНДИ АСОЦИЈАЦИЈА			DOS
СВИРАЧ У ОБОУ		OBOIST	
ЛИСТО-ПАДНО ДРВО		TOROLA ⁵	
БУГАР-СКИ ФУДБАЛЕР ИВАЉО		IVANOV	
КОРИСТ. ДОБИТ		ČAR ¹³	ВАЉЕВО ИСТОК
БОГ СУНЦА СТАРИХ ИНКА		INTI	ЦЕЛЗИЈУС

Шарада

Две су ноте на два краја, затим биљку гатка спаја, а све скупа (благо мени) на оперској овој сцени.

РЕБУС (7, 10)

ПАСИЈАНС

ЗИДАР

ПЕСАК

БЕТОН

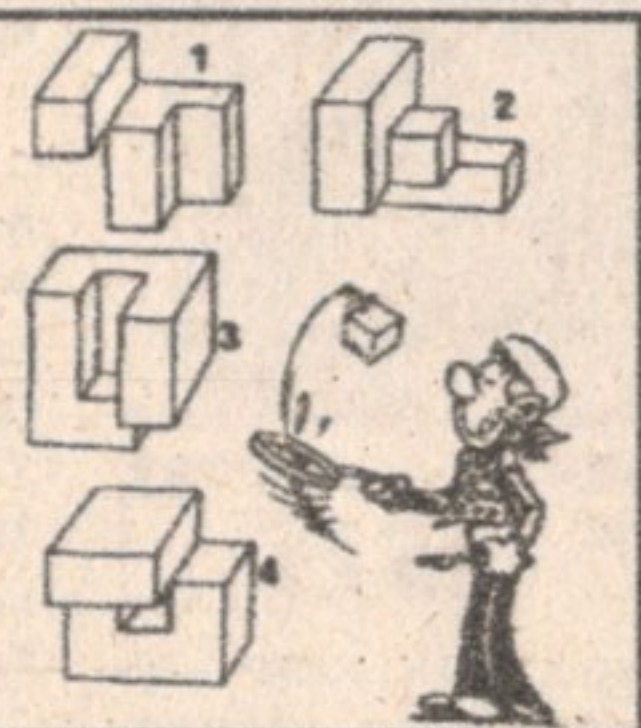
Пасијанс се решава тако што се крене од прве речи, (ЗИДАР), замени једно слово, узимајући слово из средњег појма (ПЕСАК) и анаграмирањем добије општа именица. Тако се нас-тавља све до краја (БЕ-ТОН).

СЛОГОВНИ КВАДРАТ

БА, БА, БА, ГА, ГА, КАНТ, КИ, КИ, ЊА, ЊА, РА, РО, РО, СЕ, ТИ, ТИ.
ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Страшна жена којом плаше децу; 2. Учесница у баканалијама (бакантица); 3. (Из)вршити рокаду; 4. Јурити један за другим, гложити се.

1	2	3	4
2			
3			
4			

КОЦКА

Од која се два дела може саставити коцка?

МАЛА УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Кошмар са слике; 8. Некадашња немачка скакачица увис, Роземари; 9. Заостајати за неким; 10. Бат; 11. Символ актинијума; 12. Корачај; 14. Легура гвожђа и никла; 16. Шампион; 18. Народно женско име; 19. Силицијумова руда; 21. Артур одмила; 22. Коњи.
УСПРАВНО: 1. Врећа; 2. Било камо; 3. Касапи; 4. Гужва, сти-ска; 5. Име глумице Самс; 6. Део отплате; 7. Покренути, да-ти иницијативу; 12. Разред; 13. Дришка на вратима; 15. Папин годишњи приход; 17. Млечни производ; 20. Упишите: Л.Т.

1	2	3	4	5	6	7
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						

ДОМИНО УКРШТЕНИЦА

Ова је укрштеница растављена на осам делова. Ваш је задатак да реконструишете ту укрштеницу, распоређујући делове у празну мрежу (у коју су већ уписана три карактеристична слова).

СПОЈИТЕ ПАР

1. Кајмакчалан	а. 1815.
2. Ватерло	б. 1242.
3. Гетисберг	в. 1876.
4. Мишар	г. 1805.
5. Трафалгар	д. 1913.
6. Курск	ђ. 1863.
7. Чудско језеро	е. 1916.
8. Литл Биг Хорн	ж. 1942.
9. Брегалница	з. 1943.
10. Мидвеј	и. 1806.

КУДИНАРСКИ АНАГРАМ

ЖАРОН И ЈАСТОГ

ИЗБАЦИ УЉЕЗА

1 2 3 5
7 9 11 13

ОСМОСМЕРКА

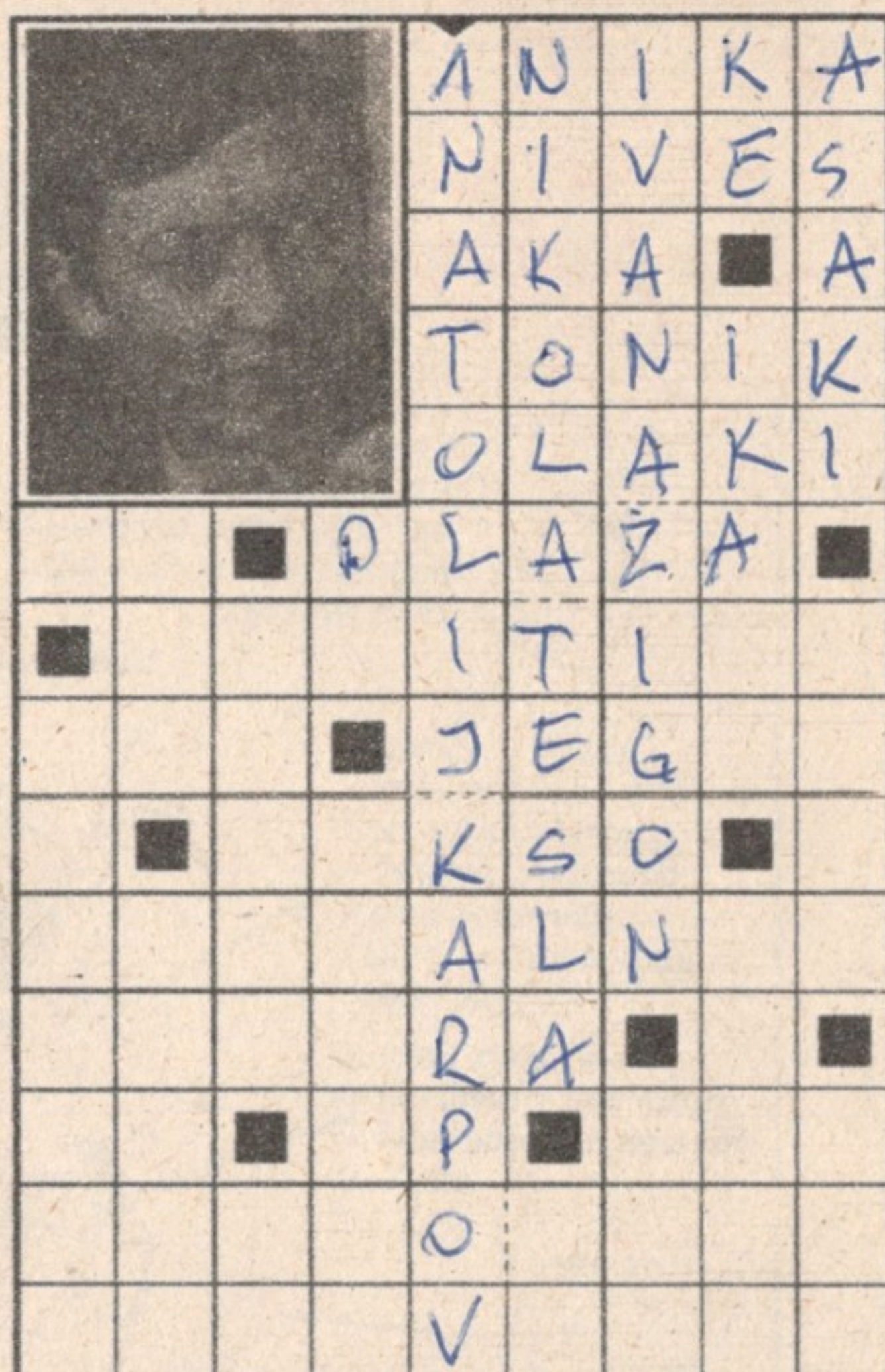

Када у осмосмерци пронађете 40 фудбалера који играју у немачкој Бундес лиги, неискоришћена слова даће презиме фудбалера са слике, повратника у Немачку (играо у Италији и Енглеској).

АЛБАЈРАК, АНИЧИЋ, АРНОЛД, БЕКЕР, БЕКОН, БЕНТИН, БИТЕНГЕЛ, БРАУН, ВИТЕЧЕК, ГРЕЛИШ, ДАЛИН, ЗЕЛИГЕР, ИМЕЛ, КАРАКА, КОРЕЛ, ЛЕ-МАН, МАЈЕР, МАТЕУС, НИЛСЕН, ПАНЧЕВ, ПАПЕН, ПЕШКЕ, РАНЕР, РОЈТЕР, СБОРДОНЕ, ТАНКО, ТОНЕЛО, ФЕЛЕР, ФРОЈНД, ХЕЛМЕР, ХЕНКЕ, ХЕР-ЦОГ, ХИЛДМАН, ХУБЧЕВ, ХУМЕЛ, ЧИКОН, ШАПУИЗА, ШИЛЕР, ШРАЈБЕР, ШТЕФАН.

Р	Е	Б	Ј	А	Р	Ш	Х	Р	Е	Г	И	Л	Е	З	Л	Н	М
П	Т	Д	Е	Н	Н	М	В	Е	Р	Е	О	Ш	Т	Е	Ф	А	Н
А	А	К	Н	Н	А	И	Р	Е	Н	А	Р	Ц	Г	Б	Т	М	Х
Н	Н	П	П	Ј	Т	М	Л	О	Ч	К	Ш	Н	Р	Е	Л	Е	Ф
Ч	К	И	Е	Е	О	И	Д	С	Ј	Б	Е	А	У	Е	Л	Л	Д
Е	О	Р	Ч	Н	Ш	Р	Н	Л	Е	Т	У	С	П	М	Х	А	Л
В	Л	Е	О	И	О	К	Ф	К	И	Н	Е	Х	Е	У	Л	И	О
Н	К	К	Л	Б	Ћ	К	Е	Б	М	Х	С	Р	М	И	И	М	Н
А	И	Е	С	К	О	Р	Е	Л	Е	О	Л	Е	Н	О	Т	З	Р
Ч	Р	Н	К	А	Р	Ј	А	Б	Л	А	Л	К	А	Р	А	К	А

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

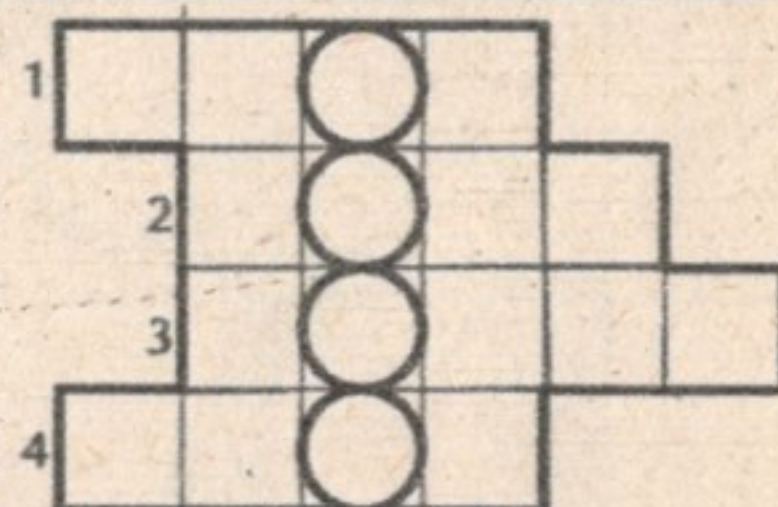

У смеру стрелице упишите име и презиме шахисте са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа.

АВАРКА, АКА, АНИКА, АПО, АРСК, АСАКИ, ВАСКО ПОПА, ИВАНА ЖИГОН, ИКАКО, ИРАПА, ЈА, ЈЕГОР, КЕ, МАКСО, НИВЕС, НИКОЛА ТЕСЛА, ОДМОР, ОЛАКИ, ОСТАВИЛАЦ, ПАР, ПИ, ПЛ, ПЛАЖА, ПОЛ, ПОЛИТИКА, ПРОВАЛНИК, РАЦ, РИЈАС, РОД, РОПСТВО, РП, СИРАРА, СТ, ТЈ, ТОНИК.

ИСПУЊАЉКА

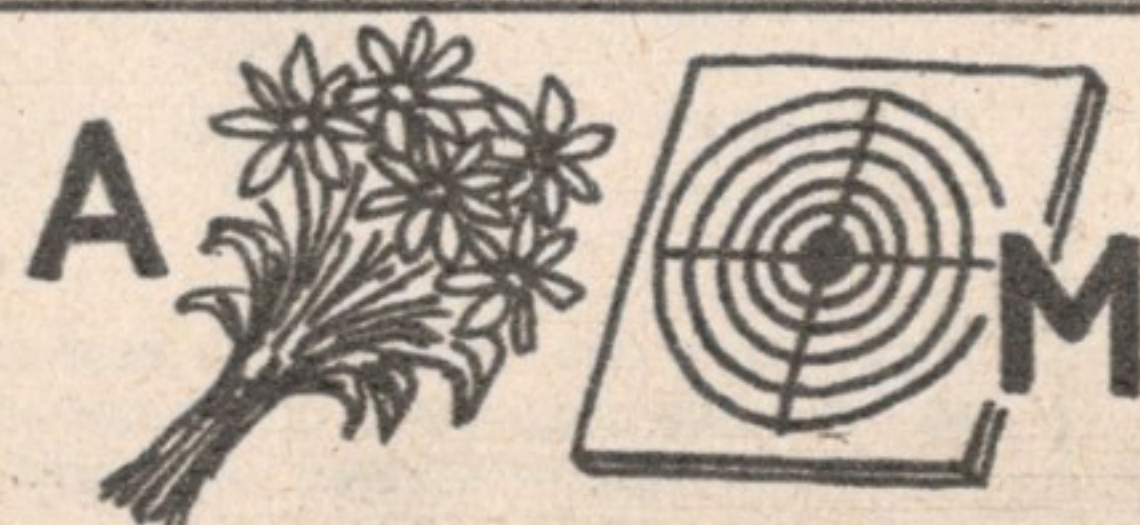
ЈУПИТЕР
МАРС
НЕПТУН

Од слова наведених планета треба саставити речи према описима и уписати их водоравно у лик.

1. Тело (без удова); 2. Женке срдаћа; 3. Ум, разум, интелект; 4. Шести месец.

ПАЛИНДРОМНИ РЕБУС (10)

Решења се налазе на страници 53.

Ручни пртљаг технопутника

Мумије: фалсификати или права ствар? Захваљујући савременим електронским техникама, преваре све теже одолевају научној провери.

МА КАКВЕ БЕБЕ ФАРАОНА!

Мумије изложене у Египатском музеју у Берлину, за које се деценијама веровало да су дечије, уопште нису људског порекла него се ради о птицама! То су установили стручњаци Археолошког института из Хамбурга када су недавно, у оквиру истраживања које је требало да покаже има ли на њима трагова примитивних хируршких захвата или болести, мумије подвргли такозваној компјутерској томографији.

— Ради се о невиђеној научној превари трговаца старинама изведеној још у прошлом веку — кажу стручњаци.

Преваранти су искористили чињеницу да су стари Египћани заиста у гробници, поред људи, полагали и мумификоване остатке птица. Превара

не би била могућа да трговци нису успели да заврбују једног или више стручњака, то се не зна. Углавном, неко ко се још у оно време разумео у погребне технике старих Египћана дотерао је мумије птица тако да су, након његовог или њиховог захвата, у свему личиле на људске остатке.

Како је то изведено? Прилично лако. Мумије су најпре „натапациране“ сламом и картоном не би ли изгледале веће. Потом су обликоване на тај начин што су их, држећи се прастарих рецепата, преваранти брижљиво обмотали у завоје натопљене одговарајућим састојцима. Коначно, посебним бојама на одговарајућем делу мумија исцртане су црте дечијих лица...

Даље је све ишло глатко. Лажне мумије доспевале су на тржишта старина широм Европе где су за тили час налазиле купце.

М. И.

КО ТО ГУЊА У ОРБИТИ?

Невиђени давеж и досадњаковић, тако је „Известија“ описала америчког астронаута Нормана Тегарда који је с двојицом руских колега провео четири месеца у орбиталној станици „Мир“. Шта се, дакле, замера Американцу? Свашта, али пре свега то што за све време трајања мисије није престајао да кука и гунђа... О чему? О више ствари, али на првом месту о следећем:

1. Да је храна бљутава и да му зато на памет не пада да на Земљу прослеђује дневне

извештаје о ономе што једе.

2. Како нема смисла што их нико не обавештава о збивањима на Земљи.

3. Како му ужасно недостаје породица.

4. Како, док се он из петних жила труди да се с њима споразумева на руском, његове колеге, уместо да му изађу у сусрет, упорно с њим разговарају на лошем енглеском...

Океј. А ко је откуцао Нормана? Ту бар нема дилеме. Владимир Дезуров и ГенADIЈ Стрекалов који су сваког божеветног дана од сто двадесет колико су с њим провели слушали Норманова закерања.

Норман, снимљен непосредно пре лансирања 14. марта. Ту се још смешио, после је само гунђао...

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

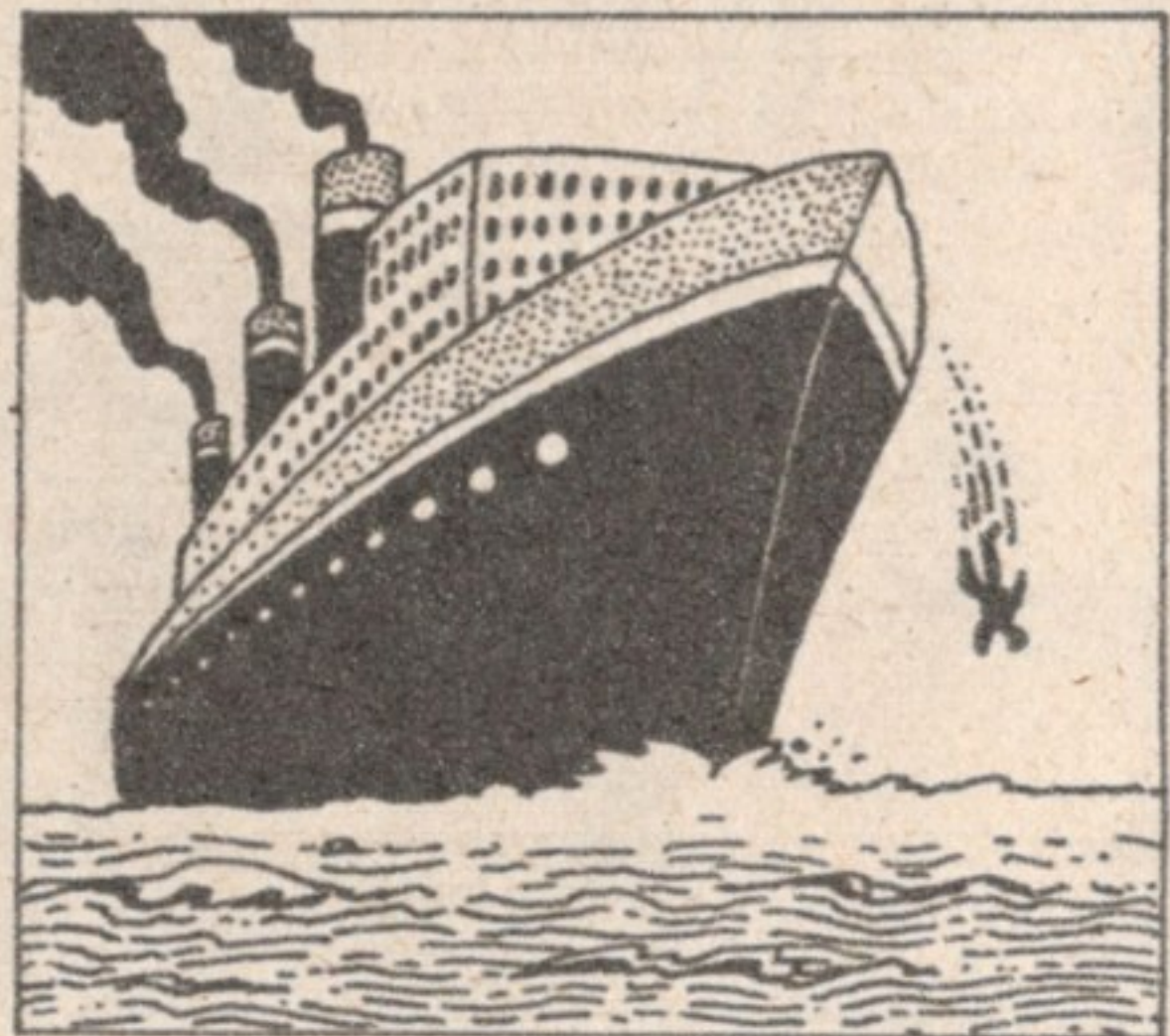
Самоубиство Рудолфа Дизела

Да ли је тачно да су Немци 1912. године убили свог великог проналазача и фабриканта Рудолфа Дизела да тајну свог мотора не би одао некој страни земљи?

ДРАГИША МАРКОВИЋ
Кулпиново

Путујући бродом преко Ламанша на састанак фабриканата у Лондону, из своје бродске кабине нестао је немачки проналазач Рудолф Дизел. Његов нестанак примећен је ујутро 14. септембра 1913. године, а у кабини је нађена недирнута пицама на јастуку. Одмах се претпоставило да је неким случајем пао у море, али нико није помишљао на самоубиство. Након десетак дана један холандски рибар извадио је леш за који је, на основу црног ножића и новчаника, утврђено да је Дизелов.

И, почеле су приче да су Рудолфа Дизела убили његови земљаци Немци да на састанку у Лондону проналазач не би одао Енглецима тајну свог дизел-мотора који је у стању да се покреће уз употребу најгрубљег и најјефтинијег производа нафте – дизела, названог тако баш по њему. Међутим, син Рудолфа Дизела Еуген открио је да је његов отац, иначе фабрикант, био пред банкротством и да је сигурно зато излаз потражио у самоубиству.

Случајне и намерне грешке

У једном од ранијих бројева Забавника (2262) писали сте о поштанским маркама с грешком, али нисте навели да ли те грешке настају случајно или се оне, приликом штампања, намерно праве.

БОЈАНА РАПАИЋ
Нови Београд

Код грешака које настају у току цртања треба разликовати две врсте: случајне и намерне грешке. Случајне настају услед непажње и незнања цртача који на маркама погрешно прикаже неку особу, предмет или омашком дода детаљ који не одговара.

Намерне грешке на поштанским маркама првенствено су пропагандног на-

рактера. Најчешћи је случај када су неке земље на својим поштанским маркама приказивале своје границе другачије него што су оне међународно признате, испољавајући тиме своје територијалне захтеве према другим, суседним земљама.

Одступања до којих долази у производњи или употреби марака међу филателистима су најпознатија и најомиљенија и најчешће се означавају као „специјалитети“. У случајна одступања, специјалитете, спада свака она марка која има било какву особину по којој се разликује од исправних марака истог издања. Чак и у наше време високоразвијене технологије израде марака дешавају се разне грешке, посебно код марака намењених свакодневној употреби које се штампају у огромним тиражима.

Најстарије географске карте

Кад је начињена прва географска карта, да ли је сачувана и шта означава?

ДИНА
Барајево

Прве географске карте настале су много пре првих писаних речи. Цртао их је прачовек штапићем по песку да би својим саплеменницима показао правац и удаљеност до неког ловишта. Хиљадама година касније Вавилонци су их цртали на глиненим плочицама. Једна од таквих плочица нађена је приликом ископавања града Га-Сур, а стара је 4500 година.

Две географске карте израђене на папирусу пре 3500 година нађене су у Египту и чувају се у музеју италијанског града Торина. Једна од њих приказује положај рудника злата у Нубијској пустињи, а друга каравански пут у Хелиополис и канал између Нила и Црвеног мора. Познато је и да је велики војсковођа Александар Македонски после похода на Индију дао да се направе карте до

тада непознатих делова Азије (негде око 325. године пре нове ере). А једна од најстаријих карата, коју је начинио грчки астроном Ератостен (276–194. пре нове ере), прва је наговештавала да земља није равна већ округла. Карта је била испресецана мрежом меридијана и паралела.

Слична је била карта коју је урадио Птоломеј (90–168): са издељеним степенима и почетним меридијаном који је пролазио кроз острво Фортунате.

Марко Поло је 1295. године кренуо у потрагу за најкраћим трговачким путем за Индију и Кину. Две деценије касније написао је књигу о тим путовањима и употпунио је картама делова света до тада непознатих Европи. Тек у 15. веку, тачније 1433. године, у Португалу је основана прва школа за истраживање и цртање географских карата. Податке и цртеже који су у овој школи коришћени доносили су са својих путовања најчувенији поморски капетани тог времена. Карте су израђиване искључиво ручно.

Фламандски картограф из 16. века Меркатор нацртао је прву строго научну географску карту и први атлас света. Његовим атласом служимо се и данас.

Г. КАРТА СЛАВНОГ
ПУТОПИСЦА
МАРКА ПОЛА

ПОЛИТИКНИ

56

ЗАБАВНИК

НОВО!

За младе од 7 до 77 година.

МАФИОНИЧАРСКИ ТРИКОВИ

1. КОМПЛЕТ МАФИОНИЧАРСКИХ КЊИГА

Пет књига + поклон: Три
симпатична реквизита.
Једна књига 30 дина а свих њих је 65 дина.

2. КАКО ПОСТАТИ ХИПНОТИЗЕР (I и II)

Једноставне вежбе прилагођене сваком за брзо и
лако учење. Корак по корак и научићете како да
хипнотисете људе.
Цена оба приручника је 35 дина.

3. МАФИОНИЧАРСКЕ КАРТЕ

Са овим картама баш свако може постати прави
мафионичар. Предивних 25 трикова од којих
гледаоцима заостаје дах.
Карте са објашњењем извођења трикова су 60 дина.

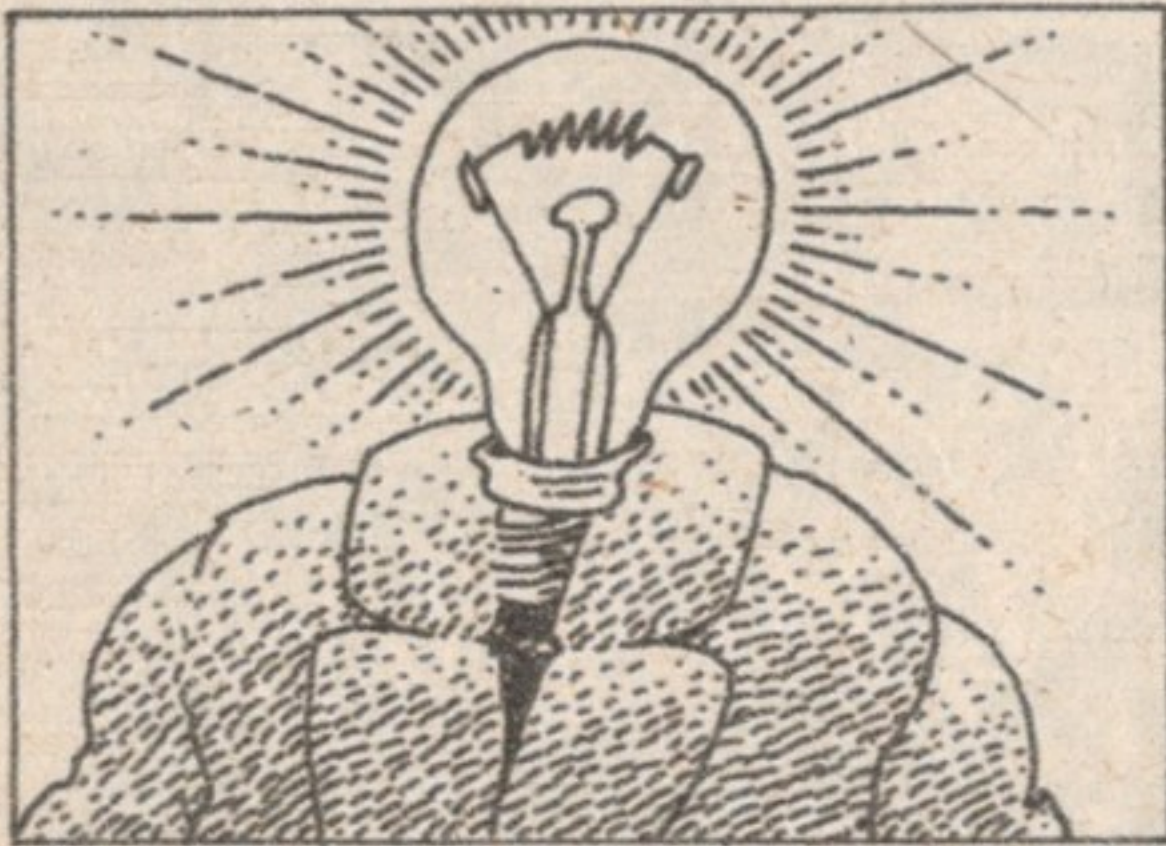
Наручите телефоном или писмом шаљемо истог дана.
Адреса: П.ф. 6 - 11090 Београд 75
Телефон: 011/493-045 од 8 до 20 часова.

Едисон - човек са 1000 патената

Прочитао сам да је Едисон патентирао преко хиљаду проналазака, па сам у недоумици да се не ради, ипак, о нашем Николи Тесли?

Л. ГМИТРОВИЋ
Ниш

Податак који те доводи у недоумици је тачан. Томас Алва Едисон један је од највећих проналазача на свету. Дечак из сиромашне породице дуго година се издржавао продајући новине, али је као самоук почео да ствара и објављује разне техничке изуме. Убрзо је цела Америка знала и славилa Едисона, а кроз његову лабораторију у Менло Парку, у близини Њујорка, прошли су највећи умови света, од којих је најпознатији, свакако, наш Никола Тесла, човек за кога није било тајни у електротехници. Нажалост, Тесла своје знање није умео ни да уочи ни на време да заштити, односно патентира.

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Сканди асоцијација: Олимпијске игре - пламен, ранити, минерал, откопи, Нас; ас, УН, тим, Ида - гробар, ракије, чс, рам, камате, адитон, ила, Сар, ех - КРО, реп, узи, гор, онакав, хватати, итисон, осама, пре, Ир - срк, тор, ада, дос, обоист, топола, Иванов, хар, ВА, Инти, Ц; Слововни квадрат: бабарога, баканткиња, рокирати, гањати се; Шарада: Миланска скала (ми, лан, скаска, ла); Ребус: скупови изасланика ("С" купови иза сланика); Пасијанс: зидар, дирка, креда, пекар, песак, секта, кента, кетон, бетон; Коцка: 2 и 4; Мала укрштеница: Џим Кери, Акерман, каскати, маљ, Ац, корак, и, л, инвар, ас, Цана, силикати, Арт, ати; Домино укрштеница: ш, пт, бгд, УПИ, Пел, мисионар, растава, Порторож, огорчење, та, АНСА, п, Ени, р, истицање, станарка; Спојите пар: 1е, 2а, 3ф, 4и, 5а, 6з, 7б, 8в, 9д, 10ж; Кулинарски анаграм: гастрономија; Избаци уљеза: 9 (није прост број); Мозаичка укрштеница: Аника, Нивес, Ака, а, тоник, олаки, ја, плажа, политика, род, Јегор, о, Максо, с, провалник, сирара, р, тј, рп, пар, Васко Попа, оставилац; Осмосмерка: Клинсман; Испуњаљка: Уран (труп, срце, памет, јуни); Палиндромни ребус: математика ("А" кита, мета "М"); Енигматске стране припрема: ЕД "Борђе НАТОШЕВИЋ", Сомбор Уређује Славко Бован Аутори: Димовић, А. Јанковић, Милин, Мунишић, Ј. Недић и Бован.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2284

YU ISSN 0032-339X

Први број «Политикиног Забавника» изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси
Директор «ПОЛИТИКЕ»
Хаџи Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
«Штампарија Политика»

В. д. председника комисије «ПОЛИТИКА»
Томица Раичевић

Уредник сатирија Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Миња Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић
Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петканић и Радана Весовић
Секретаријат Зорица Филиповић
Дописници «ПОЛИТИКЕ» из иностранства: Петар Поповић (Москва), Дарко Рибничар (Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон), Душан Симић (Лондон), Бошко Јакшић (Рим), Верица Рупар (Будимпешта) Момчило Пантелић (Пекинг), Радислав Ђук (Атина)

Редакција «ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК»
Македонска 29, 11001 Београд, П.ф.х 124.
Телефони: секретаријат 3224-471, редакција 3224-483, техничка редакција 3226-620, централа 3224-191 и 3225-761, претплата: 3228-776.
Маркетинг агенција: Македонска 31/1, телефон 3220-645.

Рукописи, фототграфије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 19,50 дина, 3 месеца 58,50 дина, 6 месеци 117,00 дина.

Претплата на жиро рачун број:
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
Н.П. «ПОЛИТИКА» — ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ «ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК»

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

Полугодишња - вазом: 90 DEM, 40 USD или противвредност осталих валута.

Полугодишња - авионом:

I група-Европа: 129 DEM. II група-Блиски исток: 130 DEM. III група-Африка, Азија: 135 DEM. IV група-Америка, Канада: 136 DEM. V група-Далеки исток: 138 DEM. VI група-Јужна Америка: 144 DEM. VII група-Аустралија: 146 DEM.

или противвредност осталих валута

Претплата се врши преко фирме

«EINS PLUS ZWEI» GmbH, FRANKFURT/M у противвредности валута USD или DEM и то:

DEUTSCHE BANK AG, F.R.G. (BLZ 50070010)

За DEM - КОНТО - 092430800

За USD - КОНТО - 05092430801

Код уплате ОБАВЕЗНО навести - «Сврха плаћања»

ПРЕТПЛАТА НА «ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК» - откуп дуга.

Копију уплате ОБАВЕЗНО послати на факс

бр. ++ 381 11 3228 776 или на адресу:

ПРЕДУЗЕЋЕ «ПОЛИТИКА» 11000 БЕОГРАД,

29. НОВЕМБРА 24/1, ЈУГОСЛАВИЈА

Годишњу претплату на лист не примамо.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

SEGA

MEGA DRIVE 2

REZERVISANO ZA
OZBILJNE IGRAČE

Partija košarke ili fudbala u sred sobe bez razbijenih stvari? Vi kao glavni glumac u svom omiljenom filmu? **Plavi** jež i crv od 2 metra jaci od Švarcenegera? Nemoguće ?!

Sigurno još niste upoznali Sega **MEGA DRIVE 2**. To je kućni sistem za igranje koji se veoma jednostavno priključuje na običan TV prijemnik. Baziran je na 16-to bitnom procesoru koji mu omogućuje na hiljade boja istovremeno, neverovatne 3D efekte, glatku animaciju i **velike** likove na ekranu. Svaku igricu prati veoma realan **stereo stereo** zvuk, koji igranje čini još zanimljivijim. Možda je moguće?

MEGA DRIVE 2 možete igrati sami ili **udvoje**. Za njega postoji veliki broj kertridža sa igricama koje možete kupovati, menjati ili iznajmljivati. Za rukovanje vam nije potrebno nikakvo predznanje. Moguće je ?

MEGA DRIVE 2 nije igračka; to je sistem za igranje rezervisan za ozbiljne igrače.

BEOSOFT

011/421-355, 429-848

Gospodara Vučića 162, Beograd

Radno vreme od 8 do 21 čas svakoga dana sem nedelje

И најскромнији човек цени себе више него што га цени и најбољи пријатељ.

Марија фон Ебнер-Ешенбах
аустријска књижевница
(1830–1916)

Скромност је врлина млакоња.

Жан-Пол Сартр
француски филозоф и писац
(1905–1980)

У човеку ништа није крхкије од његове скромности и добронамерности.

Фридрих Шилер
немачки песник
(1759–1805)

Лажна скромност... Шта ако је скромност увек лажна?

Дино Сетре Питигрили
италијански писац
(1893–1975)

**РЕКЛИ
СУ...**

Чувај се скромних! Ти и не слутиш с каквим они дирљивим поносом тетоше своје слабости.

Артур Шницлер
аустријски писац и лекар
(1862–1931)

Људи су измислили много необичних врлина, али је скромност најнеобичнија. Ништа мисли да постаје нешто ако призна: ја сам ништа!

Фридрих Хебел
немачки драмски писац
(1813–1863)

Скромност је предворје свих савршенстава.

Марсел Еме
француски писац
(1902–1967)

... О СКРОМНОСТИ

Ако и ниси рођен у сиротињској колиби, буди ипак скроман, тада ћеш бити као лотосов цвет који расте изван каљуге.

Јапанска пословица

Скромност би морала бити врлина оних који других врлина немају.

Георг Лихтенберг
немачки писац и физичар
(1742–1799)

Само су сиромаси заиста скромни.

Јохан Волфганг Гете
немачки писац
(1749–1832)

... О ОХОЛОСТИ

Охолост је најбољи оклоп који човек може да носи

Џером К. Џером
енглески писац
(1859–1927)

Охолост је окрутна животиња која живи по спиљама и пустињама: таштина, напротив, као папагај, скаче с гране на грану и брбља по беломе дану

Гистав Флобер
француски писац
(1821–1880)

У изненадним несрећама охол човек не губи само храброст него и разбојитост.

Франческо Гвичардини
италијански државник и историчар
(1483–1540)

Повређена охолост много је опаснија од угроженог интереса.

Луј-Габријел Бонал
француски филозоф и политичар
(1754–1840)

Охолост раздваја људе, понизност их спаја.

Анри-Доминик Лакордер
француски писац и проповедник
(1802–1840)

Кад сами не бисмо били нимало оholи, не бисмо се жалили на охолост других.

Ла Рошфуко
француски политичар и писац
(1613–1680)

Охолост је плебејски порок.

Марија фон Ебнер-Ешенбах
аустријска књижевница
(1830–1916)

Охолост је коњ богатих: сиротиња иде пешке.

Емилио де Марки
италијански писац
(1851–1901)

Охолост малих састоји се у томе да непрестано говоре о себи, охолост великих да о себи не говоре никада.

Волтер
француски писац, историчар и филозоф
(1649–1778)

